

LÄÄNERANNA VALLA TUULEPARKIDE ERIPLANEERINGU ASUKOHA EELVALIKU OTSUSE EELNÕU JA KSH I ETAPI ARUANDE KOOSKÕLASTUSED JA ARVAMUSED.

1.	Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (2022/8-11/829-2; 01.07.22)	4
2.	Päästeamet (2022/8-11/829-3; 13.07.22)	4
3.	Maa-amet (2022/8-11/829-4; 13.04.22)	4
4.	Rahandusministeerium (2022/8-11/832-2; 18.07.22)	5
5.	Muhu Vallavalitsus (2022/8-11/830-3; 29.07.22)	6
6.	Maaeluministeerium (2022/8-11/829-5; 01.08.22).....	6
7.	Elering AS (2022/8-11/830-5; 08.08.22)	6
8.	Terviseamet (2022/8-11/829-7; 11.08.22)	8
9.	Graanul Mets OÜ, Karo Mets OÜ, Valga Puu OÜ (2022/8-11/831-5; 15.08.22).....	8
10.	Advokaadibüroo Ristal Keba Partnerid OÜ (2022/8-11/830-6; 15.08.22)	9
11.	Advokaadibüroo Ristal Keba Partnerid OÜ	17
11.	Lääne-Nigula Vallavalitsus (2022/8-11/830-7; 15.08.2022)	24
12.	Transpordiamet (2022/8-11/829-8; 16.08.22).....	24
13.	Irbeni OÜ (Utilitase OÜ sidusettevõtte) (2022/8-11/830-8; 16.08.22)	25
14.	Keskkonnaministeerium (2022/8-11/829-9; 16.08.22)	37
15.	Keskkonnaamet (2022/8-11/829-10; 16.08.22)	39
16.	Kaitseministeerium (2022/8-11/829-11; 16.08.22)	46
17.	Politsei- ja Piirivalveamet (1.11-11/86-3; 04.08.22)	46
18.	Kaitseliit (2022/8-11/830-4; 05.08.22)	46
19.	Eesti Lairiba Arenduse Sihtasutus (2022/8-11/830-2; 27.06.22)	46
20.	Sunly AS (2022/8-11/1176-1; 15.08.22)	47
21.	Eraisik (Taivo Tambre) (2022/8-11/1155-1; 15.08.22).....	53

22.	Eraisik (Elve Lillemaid) (2022/8-11/831-7; 18.08.22).....	55
23.	Eraisik (Tiina Reeder) (2022/8-11/831-6; 16.08.22)	55
24.	Eraisik (Liia Veek, Saima Pink, Maili Arusalu, Pille Janno) (2022/8-11/831-4; 15.08.22)	56
25.	Eraisik (Lii Tõnisson) (2022/8-11/831-3; 15.08.22).....	56
26.	Eraisik (Silja Vokk)(2022/8-11/831-2; 12.08.22)	56
EELVALIKU OTSUSE EELNÕULE LAEKUNUD ARVAMUSED JA ETTEPANEKUD		57
1.	Päästeamet (2022/8-11/1858-5; 13.10.22)	58
2.	Maa-amet (11.10.2022 nr 6 3/22/15224-2)	58
3.	Maa-amet (11.07.2022 nr 6 3/21/13749-6 11.10.2022 nr 6 3/21/13749-8)	59
4.	Argent Metsad OÜ (2022/8-11/1849-2; 29.09.22)	63
5.	Maaeluministerium (2022/8-11/1858-6; 17.10.22).....	64
6.	Eraisik (Taivo Tambre) (2022/8-11/2020-1 12.10.2022).....	65
7.	Transpordiamet (2022/8-11/1858-7; 18.10.22)	68
8.	Põllumajandus- ja toiduamet (2022/8-11/1858-8; 21.10.22).....	69
9.	Keskkonnaamet(2022/8-11/1858-9; 21.10.22)	69
10.	Majandus- ja kommunikatsiooniministerium (2022/8-11/1858-10; 25.10.22)	77
11.	Rahandusministerium (2022/8-11/832-4; 25.10.22)	77
12.	Lääne-Nigula vald (2022/8-11/830-7; 15.08.22).....	77
13.	Keskkonnaministerium (2022/8-11/1858-11; 27.10.22)	78
14.	Eraisik (Silja Vokk) (2022/8-11/1849-4; 31.10.22)	79
15.	Irbeni OÜ (Utilitase sidusettevõte) (2022/8-11/1859-3; 27.10.22)	80
16.	Advokaadibüroo Ristal Keba Partnerid OÜ (2022/8-11/1889-2; 31.10.22)	109
17.	Sunly AS (2022/8-11/1859-4; 01.11.22)	128
18.	Keskkonnaamet (2022/8-11/2399-2; 16.12.22)	138

19.	Veljo Kaptein (e-kiri 22.11.2022)	138
20.	Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (2022/8-11/1858-2)	139
21.	Terviseamet	139
22.	Ingka Investments OÜ (2022/8-11/1849-3).....	140
23.	Evecon OÜ (2022/8-11/1849-3).....	140
24.	Irbeni OÜ (2022/8-11/2454-1).....	141

<p>1. Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (2022/8-11/829-2; 01.07.22)</p>	<p>1.1 TTJA loobub pädevuse puudumise tõttu Lääneranna valla tuuleparkide eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande kooskõlastamisest. Siiski palub TTJA parandada KSH aruande leheküljel 51 oleva sõna "raudteetamm" sõnaks "raudteetamm".</p>	<p>1.1 Täname tähelepanu juhtimise eest. Korrigeerime sõnakasutust.</p>
<p>2. Päästeamet (2022/8-11/829-3; 13.07.22)</p>	<p>2.1 Päästeameti Lääne päästekeskus annab kooskõlastuse Lääneranna valla tuuleparkide eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõule ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruandele.</p>	<p>2.1 Täname tagasiside eest.</p>
<p>3. Maa-amet (2022/8-11/829-4; 13.04.22)</p>	<p>3.1 Juhime tähelepanu, et KSH aruande peatükis 2.6 Mõju maavaradele esitatud joonisel 2.6.1 Maardlad eriplaneeringualal seisuga 05.05.2022 on legendi kohaselt punase piirjoonega esitatud karjääride andmed. Märgime, et juhul kui maardlal asub mäeeraldis või turbatootmisala, on olemasoleva mäeeraldis (legendis karjäär) piir märgitud kogu maardla ulatuses. Palume edaspidises planeerimisprotsessis arvestada asjaoluga, et paljudel juhtudel mäeeraldis ei hõlma kogu maardlat, samuti asub sageli ühel maardlal mitu mäeeraldist. Planeeringu lõpliku versiooni vormistamisel ajakohaste maavarade registri andmete saamiseks on võimalus kasutada WFSteenust aadressil või laadida piirid alla GIS-failidena veebilehelt Maavarade registri andmete allalaadimine Geoportaal Maa-amet (maaamet.ee).</p> <p>3.2 Seletuskirjas on selgitatud, et Keskkonnaregistri maardlate nimistus oleva maardlaga kattuvale alale on võimalik tuulepargi rajamine peale maavaravaru ammendamist. Vastavalt maapõueseaduse (edaspidi MaaPS) § 14 lõikele 2 on maapõue seisundit ja kasutamist mõjutav tegevus lubatud üksnes Keskkonnaministeeriumi või valdkonna eest vastutava ministri volitatud asutuse nõusolekul, mistõttu on soovitatav planeeringu koostamisel arvestada maardlate paiknemist ning maardlatele tuulikuid ja rajatise mitte planeerida. Rajatiste</p>	<p>3.1 Täname tagasiside eest. Korrigeerime joonist 2.6.1.</p> <p>3.2 Täname selgituse eest.</p>

	kattumisel mäeeraldiste või nende teenindusmaadega on vajalik saada loa omaja/taotleja kooskõlastus rajatiste rajamiseks ning vastav kooskõlastus tuleb lisada planeeringu dokumentide hulka.	
	3.3 Palume edaspidi maardlate andmete päritolule viitamisel arvestada, et alates 06.06.2022 on keskkonnaregistri maardlate nimistu asemel maavarade register .	3.3 Täname tähelepanu juhtimast.
	3.4 Maa-amet kooskõlastab Lääneranna Vallavalitsuse 27.06.2022 kirjaga nr 2022/8-11/829-1 edastatud Lääneranna valla tuuleparkide eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande.	3.4 Täname tagasiside eest.
	3.5 Reformimata riigimaade ja Keskkonnaministeeriumi valitsemisel olevate maaüksuste, mille volitatud asutus on Maa-amet, osas annab eriplaneeringule seisukoha Keskkonnaministeerium.	3.5 Täname tähelepanu juhtimast.
	3.6 Palume hoida Maa-ametit kursis planeeringu edasise menetlemisega ja esitada planeering enne vastuvõtmist Maa-ametile kooskõlastamiseks.	3.6 Arvestame ning hoiame Maa-ametit kursis planeeringu edasise menetlemisega ja esitame planeeringu enne vastuvõtmist Maa-ametile kooskõlastamiseks.
4. Rahandusministeerium (2022/8-11/832-2; 18.07.22	4.1 PlanS § 105 lõike 1 kohaselt esitatakse kooskõlastamiseks ja arvamuse avaldamiseks kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu koos keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruandega. Juhime tähelepanu, et esitasite arvamuse avaldamiseks dokumendi, mis kannab nimetust „Lääneranna valla tuuleparkide eriplaneeringu asukoha eelvalik ja I etapi aruanne“, kuid kaaskirjas viidatud Lääneranna vallavalitsuse veebilehel ja eriplaneeringu veebilehel puudub eriplaneeringu asukoha	4.1 Täname tähelepanu juhtimise eest. Otsuste eelnõud on tänaseks päevaks koostatud ja saadetud.

	<p>eelvaliku otsuse eelnõu. Palume saata volikogu otsuse eelnõu vastuvõtmise kohta esimesel võimalusel Rahandusministeeriumile ning kõigile koostöö tegijatele ja kaasatavatele.</p>	
<p>5. Muhu Vallavalitsus (2022/8-11/830-3; 29.07.22)</p>	<p>5.1 Esitasite Muhu vallale arvamuse avaldamiseks Lääneranna valla tuuleparkide eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande. Muhu Vallavalitsus on tutvunud nimetatud dokumentidega ning ei soovi eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ega KSH I etapi aruande osas arvamust avaldada. Soovime ka edaspidi olla kaasatud eriplaneeringu menetlusse.</p>	<p>5.1 Täname tagasiside eest.</p>
<p>6. Maaeluministeerium (2022/8-11/829-5; 01.08.22)</p>	<p>6.1 Maaeluministeerium, vaadanud läbi Lääneranna valla tuuleparkide eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande, nõustub nimetatud dokumentides toodud põhimõtete ja järeldustega ning kooskõlastab need märkusteta.</p>	<p>6.1 Täname tagasiside eest.</p>
<p>7. Elering AS (2022/8-11/830-5; 08.08.22)</p>	<p>7.1 Elering ja Fingrid on alustanud uuringuid Eesti-Soome kolmanda ühenduse (EstLink 3) arendamiseks. ning teostatud on EstLink 3 merre suubumise koha jaoks trassikoridori eeluuring. Eeluuring näeb ühe võimaliku variandina ette, et EstLink 3 ühenduse raames rajatava uue 330 kV liini trassikoridor kulgeks läbi Lääneranna valla territooriumi Lihula 330 kV alajaama. Lisana on kaasas EstLink 3 võimalike trassikoridoride joonis (esitatud eraldi failis).</p> <p>Elering on arendamas täiendavaid piiriüleseid ühendusi ka Lätiga, kus ühe võimaliku alternatiivina on kaalumisel trassikoridor läbi Liivi lahe. Võimalik, et uue Eesti-Läti ühendusliini koridor suundub planeeritavasse Lihula 330 kV alajaama. Seoses uue ühendusega on vajalik rajada täiendav 330 kV õhuliin Lihula ja Paide 330 kV alajaamade vahele (täpne trassikoridor ei ole teada).</p> <p>Palume eelpoolnimetatuga planeeringus arvestada.</p>	<p>7.1. Täname info eest, võtame selle teadmiseks.</p>

	<p>7.2 Palume eriplaneeringu asukoha eelvaliku ja I etapi aruande seletuskirjas teha järgmised parandused:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sissejuhatuses lk 3 on kirjas „<i>Tuuleparkide arendamise vajadus tuleneb Eesti kliima- ja energiapoliitika eesmärkidest, millest üks peamisi on vähendada kasvuhoonegaaside heidet 80 % aastaks 2050 võrreldes 1990. aastaga ning 70 % aastaks 2030.</i>“ Palume ajakohastada- Eesti 2035 on seadnud 2050 aastaks eesmärgiks kliimaneutraalsuse. • Lk 8 joonis 1.1.2- põhimõttelisi kaablikoridore pole joonisel näha. • Ptk 1.3.2 lk 17 on öeldud, et <i>tuulepargi alajaama hinnanguline maavajadus on 4000m2.</i> Kas tegu on õige suurusega? • Ptk 2.2.7 lk 54: „<i>Elektrituulikutes kasutatakse lülitusseadmete isolaatorina väävelheksafluoriidi (SF6), mis on väga suure globaalse soojenemise potentsiaaliga kasvuhoonegaas. See tähendab, et 1 kg SF6 globaalse soojenemise potentsiaal on võrdne 22 800 kg CO2 potentsiaaliga.</i>“ Tuleks kasutada UNFCCC viimase Assessment Report 6 väärtusi, mis on aluseks rahvusvahelisele aruandlusele ja kasvuhoonegaaside bilansile. 	<p>7.2 Täname tähelepanu juhtimise eest, teeme asjakohased parandused. Tuulepargi alajaama hinnangulise maavajaduse määramisel oleme toetunud varasemale kogemusele. Kui teie hinnangul on tegemist ebapiisava või liialt suure pindalaga, palume sellest meid teavitada.</p>
	<p>7.3 Elektrituulikute osas arvestame tuuliku kaugust 110 ja 330 kV liinidest hetkel kehtiva standardi <i>EVS-EN 50341-2-20:2018 ELEKTRIÕHULIINID VAHELDUVPINGEGA ÜLE 1 kV Osa 2-20: Eesti siseriiklikud erinõuded (SEN)</i> alusel. Nimetatud standardi järgi on vähim horisontaalne kaugus elektrituuliku torni telje ja õhuliini lähima juhtme vahel (tuule puudumisel) tuuliku masti kahekordne kõrgus. Eleringi liinikoridori on tuulepargi ühendusliini jaoks võimalik kasutada, aga kahe liini vaheline kaugus sõltub liinide pingest. Liini telgede vahelised nõutud kaugused:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kaks 330 kV õhuliini- 33m 	<p>7.3 Täname selgituse eest.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • 330 kV ja 110 kV õhuliin- 30m • Kaks 110 kV õhuliini- 20m <p>Tuulepargi ühendusliini ja Eleringi liini ühistele mastidele rajamine ei ole lubatud.</p>	
8. Terviseamet (2022/8-11/829-7; 11.08.22)	8.1 Terviseameti lääne regionaalosakond on tutvunud esitatud planeeringumaterjalidega ning kooskõlastab Lääneranna tuulepargi ja selle rajamiseks vajaliku taristu eriplaneeringu asukoha otsuse eelnõu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) I etapi aruande. Amet on nõus, et mõju inimeste tervisele võib avalduda olulise mõjuna, mistõttu tuleb tuulikute lõpliku arvu ja paigutuse fikseerimisel, samuti kindla tuulikutüübi väljavalimisel (vastavalt ka kavandatavate tuulikute mõõtmete selginemisel) kõigi arendusalade puhul täpsemalt hinnata müra, madalsagedusliku heli ning varjutuse teket ja levikut. Samuti soovitame planeeringu menetlusprotsessis teha aktiivset koostööd kohalike elanikega, et saavutada ümbruskonna elanike tervist toetav planeeringulahendus.	8.1 Täname tagasiside eest.
9. Graanul Mets OÜ, Karo Mets OÜ, Valga Puu OÜ (2022/8-11/831-5; 15.08.22)	9.1 Palume kaasata Lääneranna valla tuuleparkide eriplaneeringu järgmisesse etappi ka alad nr. 4 ja 6, kuivõrd tuuleparkide rajamine leevendavate meetmete kasutamisel võib osutuda siiski võimalikuks.	9.1 Kinnitame, et eriplaneeringu eelvaliku otsuse eelnõus on välja toodud alade nr 4 ja nr 6 kohta otsus võtta vastu eelvaliku ja mõjude hindamise I etapi aruanne. Vastavalt planeeringu lähteseisukohtadele koostatakse KOV eriplaneeringu detailne lahendus kuni kahele tuulepargi asukohale. Sellises mahus on läbi viidud ka planeeringu ja mõjude hindamise konsultatsiooni riigihange. Teistele asukohtadele koostatakse detailsed lahendused juhul, kui selleks on huvitatud osapoole (arendaja) poolt konkreetne ettepanek. Kuna antud juhul ei ole omavalitsusele

		<p>laekunud informatsiooni aladel nr 4 ja nr 6 arendushuvi kohta, puudub võimalus käesoleva eriplaneeringu protsessi raames koostada detailsed lahendused nendele aladele. Kuna alad on hinnatud põhimõtteliselt sobivaks, on potentsiaalse arendaja huvi (sh finantseerimisvõimaluste) olemasolul võimalik alustada alade nr 4 ja nr 6 lõikes detailse lahenduse koostamisega. Huvi peab väljenduma konkreetse avaldusena. Vallavalitsuse korralduse alusel on huviliste ilmumise ooteperioodiks sätestatud 6 kuud, selle möödumisel eriplaneeringu menetlus aladele nr 4 ja 6 peatatakse.</p>
<p>10. Advokaadibüroo Ristal Keba Partnerid OÜ (2022/8-11/830-6; 15.08.22)</p>	<p>10.1 Lääneranna Vallavolikogu algatas 14.05.2020 otsusega nr 197 Lääneranna vallas kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu elektrienergia tootmiseks rajatavatele tuuleparkidele sobivate arendusalade leidmiseks, tuulepargi ja selle toimimiseks vajaliku taristu kavandamiseks ning planeeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise (edaspidi KSH). Planeeringu eesmärgiks on leida tuulepargi (või -parkide) ja selle toimimiseks vajaliku taristu rajamiseks sobivaimad asukohad Lääneranna vallas. Planeeringuala on kogu valla territoorium suurusega 1362,67 km². Algatatud eriplaneering oli avalikul väljapanekul 14.09.2021 – 13.11.2021, avalikud arutelud toimusid 13. ja 14. jaanuaril Koongas, Varblas, Kõmsil ja Lihulas, mille käigus esitasid ka 12.11.2021 käesoleva seisukoha esitajad oma arvamuse algatatud eriplaneeringu osas. Oma 12.11.2021 arvamuses asusime seisukohale, et Lääneranna Vallavolikogu 14.05.2020 otsusega nr 197 algatatud eriplaneering tuleb lõpetada, sest selle</p>	<p>10.1 Vastused Teie poolt esitatud teemadele oleme andnud kirjas nr 2021/8-1/1444-1, 15.11.2021. Täname tähelepanu juhtimise eest otsuse eelvaliku eelnõude puudumisele. Otsuste eelnõud on tänaseks päevaks koostatud ja saadetud.</p>

	<p>lähtekoht on vale ning seetõttu võib tekkida oht, et selle elluviimisega kahjustatakse pöördumatult senist rahuliku, looduslähedast ja vaikset elukeskkonda ning loodust tervikuna ning tuulikud paigaldatakse selleks täiesti sobimatusse kohta. Leidsime, et maismaal asukoha valiku eelduseks on kindel teadmine kui kõrgeid, võimsaid ja kui mitu tuulikut soovitakse püstitada. Olukord, kus esmalt valitakse välja sobiv ala ning seejärel proovitakse see võimalikult palju, võimalikult kõrgeid ja võimsaid tuulikuid täis ehitada ei ole õige lähenemine, sest tuulikute arvu, kõrguse ja võimsuse muutumisel muutuvad nii müratase kui muud negatiivsed mõjutused. Märkisime, et tuulikute puhul kõrgusega kuni 300 m ei saa me enam rääkida sellest, et piisav puhvertsoon on 1000 m, sest see seisukoht baseerub uuringutele ja mõõtmistele tuulikutele kõrgusega 85 - 120 m. Plaanitavad tuulikud on aga kolm korda kõrgemad. Lisaks tõime välja, et tuulikud kogukõrgusega 200–300 m vähendavad kinnistute väärtust enda ümber vähemalt 10 km raadiuses, sest niivõrd mastaapsed tuulikud tekitavad visuaalset häiringut ja levitavad müra ja varjutust oluliselt kaugemale. Alternatiivselt leidsime, et kindlasti tuleb alad nr 3 ja 6 täiesti sobimatuteks tunnistada sarnaselt alaga 7, sest jäävad Väinamere Natura alale ja ka eluhoonetele liiga lähedale, mistõttu põhjendatud ei ole nende märkimine kui esialgselt väljajäätud alad. Samuti on kindlasti sobimatud alad nr 1, 2, 2a, sest jäävad mitmete eluhoonete liiga lähedale ega arvesta asjaoluga, et nende läheduses on juba Mäli tuulepark ning lisaks kavandatakse veel ühte tuuleparki. Vald nimetatud seisukohtadega ei arvestanud ning läks eriplaneeringu menetlusega edasi juba esitatud tingimustel ning esitas 15.03.2022 kirjaga ettepanekute esitamiseks Lääneranna valla tuuleparkide eriplaneeringu lähteseisukohad ja keskkonnamõju strateegilise hindamise väljatöötamise kavatsuse. Oma 15.03.2022 pöördumises Lääneranna vald muuhulgas tõi välja, et avalikustamise perioodil ilmnis suur huvi Lääneranna vallas tuuleparkide arendamise</p>	
--	---	--

	<p>vastu. Avaliku väljapaneku, arutelude ja 06.01.2022 Lihulas toimunud arendajate ümarlaua tulemusel jõudis Vallavalitsus arusaamale, et reaalne arendushuvi esineb rohkem kui kahel arendusalal. Eelnevast tulenevalt on tõenäoline, et eriplaneeringu asukoha eelvaliku etapi tulemusel leitakse tuuleparkide rajamiseks mitu sobivat asukohta. Lääneranna Vallavolikogu otsustab asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande vastuvõtmisel, millised alad on sobivad ja millistele koostatakse detailne lahendus. Vajadusel viiakse detailsete lahenduste koostamiseks läbi täiendav riigihange. Eelnevast tulenevalt ei pea me otseselt vajalikuks, et nimetaksite Teie hinnangul sobivaima asukoha tuulepargi rajamiseks (PlanS § 103 lg 2). Seisukoha esitajad esitasid 18.04.2022 ettepanekud ja arvamuse Lääneranna valla tuuleparkide lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse osas. Asusime nimetatud dokumendis seisukohale, et ala nr 7 uuesti sisselülitamine ei ole põhjendatud, müra suhtes palusime, et iga mürakaardi juurde oleks esitatud ka täielik tabel tarkvarasse sisestatud andmetest ja kasutatud valemist. Samuti palume eraldi välja tuua ja analüüsida kuidas planeeritaval alal mõjutab mürataseme tõusu tuulikute arv ja juba olemasolevad tuulikud (kumulatiivne mõju). Tegime ettepaneku esitada erinevad mürakaardid kui alal on üks tuulik, 3 tuulikut, 6 tuulikut jne, sest mida suurem on tuulikute arv, seda suurem on ka tekkiv kumulatiivne müra. Varjutuse osas tegime ettepaneku hinnata tekkivat varjutust, nii reaalse olukorra meetodit kasutades kui ka halvima olukorra meetodit kasutades. Lisaks leidsime, et KSH aruandes tuleb põhjalikumalt käsitleda ka tuulikute kaasnevat ohtu ja välja tuua millised meetmed võetakse tarvidusele ohutuse tagamiseks. Lääneranna Vallavalitsus esitas 22.06.2022 kirjaga nr 2022/8-11/830-1 menetluse kaasatud isikutele kirja, milles teavitas võimalusest kuni 15.08.2022 avaldada arvamust Lääneranna valla tuuleparkide eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ja</p>	
--	--	--

	<p>keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande kohta. Kirjas oli lisatud link, millelt pidi olema leitav nii Lääneranna valla tuuleparkide eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu kui ka keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande materjalid. Viidatud lingilt ei ole leitav Lääneranna valla tuuleparkide eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ning helistades 04.08.2022 Lääneranna valda, selgus, et vald ei olegi nimetatud eelnõud koostanud, mistõttu sellega tutvuda ning selle osas arvamust ei olegi võimalik avaldada.</p>	
	<p>Eriplaneeringu menetlus ei ole korrektne ja seadusega kooskõlas 10.2 Planeerimisseaduse (PlanS) 7. peatükk sätestab etappide kaupa kohaliku omavalitsuse kohustused eriplaneeringu läbiviimiseks. PlanS § 104 lg 1 ja lg 2 kohaselt kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu asukoha eelvaliku tegemise käigus koostab kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu koostamise korraldaja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande, mis peab sisaldama keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 40 lõigetes 4 ja 4² nimetatud teavet. PlanS § 105 lg 1 sätestab, et kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu koos keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruandega esitatakse kooskõlastamiseks käesoleva seaduse § 99 lõikes 1 nimetatud asutustele ning teavitatakse § 99 lõikes 2 nimetatud isikuid ja asutusi võimalusest avaldada kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande kohta arvamust. PlanS § 105 lg 3 sätestab, et esitatud kooskõlastuste ja arvamuste alusel tehakse kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõus ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruandes vajalikud muudatused. Seega tuleneb PlanS viidatud</p>	<p>10.2 Täname tähelepanu juhtimise eest. Otsuste eelnõud on tänaseks päevaks koostatud ja saadetud.</p>

	<p>õigusnormidest üheselt, et kooskõlastuse ja arvamuse esitamiseks tuleb saata nii eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu kui ka keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruanne</p>	
	<p>10.3 Materjalidest nähtuvalt on Hendrikson ja Ko OÜ Lääneranna valla tuuleparkide eriplaneeringu asukoha eelvalik ja I etapi aruanne valminud 20.06.2022 ning juba 22.06.2022 on Lääneranna vald edastanud aruande asjast puudutatud isikutele arvamuse avaldamiseks, seega ilma, et oleks selle alusel koostanud nõutava eelnõu ja teinud oma asukoha valiku. Kuivõrd aruanne on arvamuse avaldamiseks esitatud praktiliselt koheselt pärast valmimist, siis ilmselgelt ei ole vald ka sellega isegi eelnevalt tutvunud, kontrollinud selle vastavust nõuetele ega kujundanud oma kaalutletud arvamust ja seisukohta mistahes aruandes hinnatud asukoha sobivaks tunnistamise osas. Asjaolu, et antud juhul ei ole kohaliku omavalitsuse üksus aruandele tuginedes teinud eriplaneeringu asukoha valiku otsuse eelnõud on meie hinnangul oluline menetlusnormi rikkumine, sest puudutatud isikutele ei ole arvamuse avaldamiseks koos aruandega esitatud eelnõud, millest nähtuks millise asukoha valiku on vald teinud, millised on olnud tema kaalumiskohad ja kaalumisargumendid või leiab kohaliku omavalitsuse üksus, et tuginedes aruandele ei ole ükski asukoht sobiv. PlanS § 98 lg-st 2 tulenevalt peab erinevaid võimalikke asukohti lõppastmes kaaluma kohaliku omavalitsuse volikogu ning seda valikut ei saa delegeerida planeeringu koostamiseks palgatud ekspertidele. PlanS §-dest 105 kuni 109 tuleneb üheselt, et nii arvamuse esitamise võimalus, avalik arutelu kui ka avalikustamine peab samaaegselt toimuma nii eriplaneeringu asukoha valiku otsuse eelnõu kui ka keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande osas.</p>	<p>10.3 Eriplaneeringu asukoha eelvalik ja I etapi aruande kooskõlastamiseks saadetud versioon valmisid tööpoolest 20.06.2022. Vastava materjali valmimine on olnud aga pikk protsess ning selle vältel on kohalik omavalitsus ning konsultandid olnud tihedas koostöös. Suures osas oli eelvaliku eelnõu ning KSH I etapi aruanne valmis juba mai alguses. Sellele järgnes omavalitsuse poolne korduv tagasisidestamine ning konsultantide poolt materjalide täiendamine ning korrigeerimine. Seega ei saa nõustuda väitega, et vald ei ole aruandega tutvunud ning selle nõuetele vastavust kontrollinud.</p> <p>Tänase seisuga on otsuse eelnõud koostatud ning kooskõlastatavatele saadetud koos eelvaliku eelnõu ja KSH I etapi aruandega. Vastamiseks on antud uuesti 30 päeva.</p>
	<p>10.4 Eeltoodu tähendab seda, et enne kui vald edastab kaasatud isikutele arvamuse avaldamiseks keskkonnamõju</p>	<p>10.4 Otsuste eelnõud on tänaseks päevaks koostatud ja mõlemad</p>

	<p>strateegilise hindamise esimese etapi aruande, peab ta ise olema selle eelnevalt detailselt läbi töötanud, peab olema kontrollinud, et aruanne ei oleks puudustega ning olema kujundanud ka kaalutletud seisukoha asukoha valiku osas ning seda põhjendama. Kõik eeltoodu peab nähtuma eelnõus selleks, et kaasatud isikud saaksid avaldada oma seisukohti nii valla asukoha valiku osas kui ka aruande osas. Hetkel vald sellist võimalust taganud ei ole, kuigi PlanS selle otsesõnu ja selgelt ette näeb. Seega on tegemist olulise menetlusveaga, mis tuleb kõrvaldada enne kui eriplaneeringuga saab liikuda järgmisse etappi.</p>	<p>dokumendid uuesti kooskõlastamiseks saadetud.</p>
	<p>10.5 Meie hinnangul on ainukeseks võimaluseks korraldada uus kooskõlastamine ja kaasatud isikutele arvamuse esitamise võimaldamine pärast seda, kui kohalik omavalitsus üksus on koostanud ka eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu koos detailise seletuskirjaga oma kaalutluste kohta ning saatnud tutvumiseks ja seisukoha avaldamiseks mõlemad dokumendid uuesti. Mõistlik ei ole eeldada, et hetkel annavad kaasatud isikud arvamuse keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande osas ning seejärel veel kunagi hiljem eraldi ka eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu osas. HMS § 5 lg 1 sätestab, et menetlustoimingu vormi ja muud haldusmenetluse üksikasjad määrab haldusorgan kaalutlusõiguse alusel, kui seaduse või määrusega ei ole sätestatud teisiti. Antud juhul on menetlustoimingu vorm ja ka muud üksikasjad, mis puuduvad kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu menetlust PlanS-s detailselt ette nähtud. Seega lubatud ei ole menetlust läbi viia kohaliku omavalitsuse suva alusel, jättes mingid toimingud tegemata ja haldusaktide eelnõud lihtsalt nõutavates etappides koostamata.</p>	<p>10.5 Otsuste eelnõud on tänaseks päevaks koostatud ja mõlemad dokumendid uuesti kooskõlastamiseks saadetud.</p>
	<p>10.6 Ringkonnakohus on otsuses nr 3-21-810 punktis 19 märkinud, et PlanS § 6 p 1 kohaselt on asukoha eelvalik kavandatavale ehitisele sobivaima asukoha või maa-ala valimine erinevate võimalike asukohtade kaalumise teel. Kohaliku</p>	<p>10.6 Otsuste eelnõud on tänaseks päevaks koostatud ja kogu materjal uuesti kooskõlastamiseks saadetud. Kõikidele isikutele ja asutustele</p>

	<p>omavalitsuse eriplaneeringu menetluses lõpeb esimene etapp sellega, et kohaliku omavalitsuse volikogu teeb asukoha eelvaliku ja KSH esimese etapi aruande vastuvõtmise või sellest keeldumise otsuse (PlanS § 109 lg 1). Asukoha eelvaliku otsuse vastuvõtmisega kinnitab kohaliku omavalitsuse volikogu, et valitud asukoht on kõige sobivam kohaliku omavalitsuse eriplaneeringuga kavandatava ehitise püstitamiseks ning ehitise asukoht, püstitamise üldised tingimused, asukoha eelvaliku tegemine, asukoha eelvaliku otsus ja KSH esimese etapi aruanne vastavad õigusaktidele ning KSH esimese etapi aruande väljatöötamise kavatsuses sisalduv teave on piisav erinevate kaalutud asukohtade vahel valiku tegemiseks (PlanS § 109 lg 2). Leiame, et kui asukoha eelvaliku otsus tugineb olulisele menetlusveale, siis on see aluseks selle otsuse vaidlustamiseks, sest ilmselgelt ei saaks pärast sellist menetlusviga lugeda õigeks ka kehtestatud eriplaneeringut. Otsuse mittevaidlustamisel annaks see aluse tunnistada hilisem eriplaneeringu kehtestamine õigusvastasuseks ning see tühistada.</p>	<p>arvamuse avaldamiseks või kooskõlastamiseks määratud tähtaegu on vastavas osas pikendatud. Seega on kõikidele puudutatud isikutele tagatud õigus olla ära kuulatud, sh on asutustele tagatud võimalus avaldada asukoha eelvaliku otsuse eelnõude ja KSH I etapi kohta arvamust planeerimisseaduses sätestatud tähtaegade jooksul.</p>
	<p>10.7 Vaadates Lääneranna valla tegevust eriplaneeringu läbiviimisel, siis paratamatult tekkib ka mulje, et tegemist on näiliku menetlusega, kus vallal endal puudub sisuline soov ja huvi eriplaneeringu menetlust juhtida ja sellel käigus leida tasakaalustatud huve. On näha, et vallale sobivad kõik huvitatud isiku poolt väljapakutud esialgsed asukohad ning ta proovib teha kõik selleks, et asukoha eelvaliku tegemisel domineeriks ja oleks tagatud arendaja või arendajate huvid. Viimasele asjaolule viitab ka see, et vald tuli arendajate survele vastu ja lülitas hindamisse sisse ka ala nr 7, mis oli juba eelnevalt teadaoleva info kohaselt sobimatu ning fakt, et elanike poolt esitatud ettepanekutega ei ole sisuliselt üldse arvestatud ega neid aruande koostajale kohustuslikuks tehtud. Näha ei ole tegusid, et toimuvat menetlust juhiks ja kontrolliks vald. Paratamatult jääb mulje, et vald ei saa aru, et planeerimismenetluse eesmärk on teatud ruumilise mõjuga</p>	<p>10.7 Leiame, et tegemist on alusetute süüdistustega. Lääneranna Vallavalitsus ja Volikogu järgivad oma tegevustes seadusega ettenähtud nõudeid. Eriplaneeringu koostamise peamine eesmärk on leida sobivad alad kliimaeesmärkide täitmiseks taastuenergeetika lahenduste juurutamise läbi. Võimalike alade kaalumise aluseks on laiapõhjalise ekspertide ringi poolt koostatud keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande I etapp, mis toob välja argumentid alade sobivuse hindamiseks.</p>

	<p>tegevuse võimaluse hindamine ja sellega seotud erinevate huvide kaalumise, piirdumata menetluse algatamist taotlenud isiku eesmärkidega. Hetkel tundub, et vald leiab, et antud eriplaneeringu eesmärk on leida võimalused kõigi valitud alade tuuleparkidena kasutusele võtmine ehk algatamist taotlenud isiku huvide maksimaalne tagamine ning seetõttu on kontrolli menetluse üle antud ka arendajale ehk huvitatud isikule.</p> <p>10.8 Tallinna Halduskohus on lahendis nr 3-21-810 sellise olukorra kohta märkinud, et huvitatud isikul on planeeringumenetluses kohustus avatud koostööks, kuid selle vormi peab kindlaks määrama planeeringu koostamise korraldaja. Ultimaatumeid saab esitada kohalik omavalitsus arendajale, mitte vastupidi. Eriplaneeringu menetluse läbiviimisel ei saa kohaliku omavalitsuse roll piirduda üksnes arendaja või asjast huvitatud isiku poolt ette antud lahenduse heakskiitmisega. Planeerimisalase tegevuse korraldajana peab kohalik omavalitsus tasakaalustama erinevaid huve, sealhulgas avalikke huve ja väärtusi, kaaluma neid vastavalt planeerimise põhimõtetele ja planeeringu eesmärkidele ning lõimima need planeeringulahendusse (PlanS § 10 lg 1). Kahjuks eeltoodud suhtumist valla tegevusest alates eriplaneeringu algatamisest kuni käesoleva hetkeni näha ei ole, sest vald ei teosta aktiivset rolli algatatud eriplaneeringu menetluse juhtimisel ega juhi menetlust. Ükski planeeringu menetlus ei ole selline menetlus, kus kohalik omavalitsus peab ilmtingimata jõudma menetluse taotlejat või taotlejaid võimalikult suurel määral soodustava haldusakti andmiseni.</p> <p>10.9 Seega kuigi kokkuvõtvalt leiame, et Lääneranna vallal tuleb arvamuse avaldamiseks kaasatud isikutele esitada ka eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ning koos sellega anda uuesti ka võimalus esitada seisukohti ja arvamust keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruandele, siis lühidalt esitame siiski alljärgnevalt oma seisukohad ka keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese</p>	<p>Ala nr 7 osas peeti vajalikuks läbi viia Natura eelhindamine, et oleks kindlus edasiste otsuste osas. Natura eelhindamise tulemus ei kinnitanud ala sobivust, kuid vaheotsusena otsustati võimaldada ala nr 7 ja ka teiste täiendavate ettepanekutega esitatud alade täiendavat uurimist ja hindamist 2 a jooksul. Planeeringu algatamise otsuse järgi on eesmärgiks koostada tuulepargi elluviimist võimaldav detailne lahendus kahele kõige sobivamale alale, mistõttu ei saa väita, et soovitakse kasutusele võtta kõik valitud alad. Erinevate huvide tasakaalustamises on planeeringu menetluses ette nähtud arvamuste küsimise ja avalike arutelude ringid. Lääneranna Vallavalitsus ja – volikogu kaaluvad kõiki laekunud arvamusi ja kujundavad nende alusel välja põhjendatud seisukohad.</p> <p>Eriplaneeringu eelvaliku otsuse eelnõud on tänaseks päevaks koostatud ja saadetud osapooltele tutvumiseks. Kinnitame, et planeeringuga ei liiguta enne järgmisesse etappi, kui kõik huvilised on saanud 30 päeva jooksul avaldada arvamust otsuse eelnõu osas. 10.7, 10.8 Leiame, et väide, mille järgi vallavalitsus proovib teha kõik selleks, et asukoha eelvaliku tegemisel domineeriks</p>
--	---	--

	<p>etapi aruandele ning loodame, et Lääneranna vald kaalub neid tähelepanekuid asukoha valiku otsuse eelnõu koostamisel.</p>	<p>ja oleks tagatud arendaja või arendajate huvid, on alusetu ja põhjendamatu. Vallavalitsus on järginud planeerimisseaduse järgseid menetlusnõudeid. Eelpool viidatud menetlusviga on korrigeeritud, otsuse eelnõud on välja töötatud ja saadetud kooskõlastajatele ja arvamuse avaldajatele, seega on pikendatud kooskõlastamise ja arvamuse avaldamise etappi.</p>
	<p>Üldised seisukohad strateegilise hindamise esimese etapi aruandele 10.10 PlanS § 104 lg 2 sätestab, et keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruanne peab sisaldama keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 40 lõigetes 4 ja 4² nimetatud teavet. Seisukoha esitajate hinnangul on aruanne oluliste puudustega ning ei sisalda sellises mahus teavet nagu seda kohustab viidatud KeHJS § 40 lg 4 ja lg 2², mistõttu ei anna see vallale õiguspärase kaalutusotsuse tegemiseks piisavalt infot oluliste asjaolude kohta. Leiame, et kohalikul omavalitsusel tuleb nõuda aruande täpsustamist ja täiendamist.</p>	<p>10.10 Juhime tähelepanu, et kohaliku omavalitsuse eriplaneering ja KSH on algatatud LäänerannaVallavolikogu 14.05.2020 otsusega nr 197. Seega on asjakohane järgida algatamise hetkel kehtinud seadusandlust. Antud juhul on asjakohane KeHJS redaktsioon, mis on jõustunud 01.01.2020 (RT I, 21.12.2019, 7). Selles redaktsioonis ei ole § 40 lg 4² (ilmselt ekslikult on saanud lg 2²), kuid sama sisuga regulatsioon sisaldus algatamise ajal kehtinud PlanS (§ 36 lg 3). KSH I etapi aruanne sisaldab piisavaid lähteandmeid ehk vastab PlanS varasemale redaktsioonile § 36 lg-le 3 kui ka kehtiva KeHJS § 40 lg-le 4². Samuti on toodud tingimused detailse lahenduse väljatöötamise etapiks (aruande ptk 1.2).</p> <p>Samuti ei saa me nõustuda väitega, et aruanne on oluliste puudustega ja ei anna see vallale õiguspärase</p>

		kaalutusotsuse tegemiseks piisavalt infot oluliste asjaolude kohta. Vt täiendavalt vastus p 10.12.
	<p>10.11 Lisaks on keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruanne oma sisult väga formaalne, mis samuti ei ole lubatav. Riigikohus on lahendi nr 3-16-1472 p 29 märkinud, et KSH ei tohi jääda formaalseks, jättes niisuguste arendusalade põhimõttelise sobivuse lahtiseks ning piirdudes sisuliselt vaid tõdemusega, et selle küsimuse lahendamiseks alles tuleb asuda täiendavaid uuringuid tegema. KeHJS § 40 lg 4² sätestab, et keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruanne peab lisaks sama paragrahvi lõikes 4 nimetatule sisaldama lähteandmeid riigi ja kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande koostamiseks. Meie hinnangul tuleb KeHJS § 40 lg 4² koostoimes kohtupraktikaga tõlgendada muuhulgas selliselt, et kõik lähteandmed peavad olema välja selgitatud keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruandega ning neid ei saa lükata detailsema lahenduse koostamise etappi, kus sisuliselt toimub juba ainult detailse ehitusõiguse väljatöötamine.</p>	<p>10.11 Juhime tähelepanu, et kohaliku omavalitsuse eriplaneering ja KSH on algatatud Lääneranna Vallavolikogu 14.05.2020 otsusega nr 197. Seega on asjakohane järgida algatamise hetkel kehtinud seadusandlust. Antud juhul on asjakohane KeHJS redakstioon, mis on jõustunud 01.01.2020 (RT I, 21.12.2019, 7). Selles redaktsioonis ei ole § 40 lg 4². KSH I etapi aruanne sisaldab lähteandmeid eelvaliku etapiks vajaliku detailsusega ning lisaks on toodud tingimused detailse lahenduse väljatöötamise etapiks (aruande ptk 1.2). KSH I etapi aruanne on kooskõlastatud Keskkonnaameti poolt.</p>
	<p>10.12 Eeltoodud seisukohta toetab ka põhimõte, et kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu kehtestamiseks tuleb esmalt läbi viia üldplaneeringu koostamisega sarnanev menetlus (ehitise püstitamiseks sobivaima asukoha valik – PlanS § 98) ja seejärel detailplaneeringuga sarnanev menetlus (detailse lahenduse koostamine sobivaimasse asukohta, millega määratakse püstitatava ehitise ehitusõigus ja lahendatakse muid detailplaneeringule seatud ülesandeid – PlanS § 111 lg 1). Nii tuleb uuringud, mis on antud juhul keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruandes märgitud kui hiljem teostatavad, teha kohe esimeses etapis, lubatud ei ole nende lükkamine eriplaneeringu detailse lahenduse etappi.</p>	<p>10.12 Arusaamatu on väide, mille järgi on ehitise püstitamiseks sobivaim asukoha valik üldplaneeringu koostamisega sarnanev menetlus, mille raames tuleb justkui läbi viia kõik uuringud. Ka üldplaneering on üldisel tasandil strateegiline arengudokument, mille raames ei viida läbi detailseid uuringuid vaid otsused kujundatakse valdavalt olemasoleva informatsiooni alusel. Oleme seisukohal, et tuuleenergeetika arendamiseks sobilike</p>

	<p>Nimetatud uuringuteks on ennekõike linnustiku ja nahkhiirtega seotud uuringud, mis lähteandmetena peaksid olema olema juba enne asukoha valiku otsustamist. KSH raames ei tohi jätta mõju vajaliku täpsusega hindamata ja lähteandmeid välja selgitamata, mis hiljem vajalikud eriplaneeringu strateegilise hindamise aruande koostamiseks.</p>	<p>alade eelvaliku otsuse jaoks on olemas piisavalt andmeid varem teostatud uuringutest ning avalikult kättesaadavatest andmebaasidest. Mõnegi aspekti juures (nt linnustik, käsitiivalised, müra) on siiski konsultant pidanud vajalikuks kaasata täiendavalt ekspertteadmist ning koostada uuring-eksperthinnang või modelleerimine.</p>
	<p>10.13 Antud juhul on keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruandes asunud seisukohale, et sobivad võivad olla kokku 5 ala, kuid neist alad nr 4 ja 6 on ebatöenäolised ning alal 3 võib tuuleenergeetika edasine arendamine osutada keeruliseks, sest senise teabe põhjal võib seal leiduda mitmete kaitsealuste linnuliikide elupaiku, mistõttu ala nr 3 vajab suurt tähelepanu mõju osas linnustikule. Eeltoodust tulenevalt arusaamatuks jääb, kuidas saab järeldada ja lugeda sobivaks ala, kui vajalikud uuringud ja lähteandmed on nimetatud ala osas nõuetekohaselt ja igakülgelt välja selgitamata ning sellele on ka aruandes endas otseselt viidatud. Kusjuures millegagi ei ole põhjendanud, mis takistas neid uuringuid teostamast keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi raames või miks on põhjendatud ja õigustatud need olulised asjaolud ja nende esinemine alles välja selgitada detailse lahenduse etapis. Esitatud aruandes on üksnes märgitud, et eriplaneeringu iseloomust lähtudes on käesolevas aruandes toodud mõju hindamine teostatud täpsusastmes, mis on asukohavaliku etapis võimalik ja asjakohane. Näiteks on aruandes välja toodud mitmeid linnuliike, millede osas on olemas võimalus, et plaanitavad tuulepargid võivad mõjuda neile kahjulikult. Nt merikotaks, kes on I kategooria kaitsealune liik, kui ka must-toonekurg, kellede osas on aruandes nenditud, et hetkel teadaoleva info põhjal tuleb elupaigakasutuse uuringud korraldada järgmistel aladel: 2 ja 2a (must-toonekurg,</p>	<p>10.13 Keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande koostamisel on peamiselt aluseks olnud olemasolevad avalikult kättesaadavad andmed, mis on piisavad praeguse etapi hinnangute andmiseks ning detailse lahenduse väljatöötamise etapi sisendi jaoks. Selle tulemusena on selgunud, et enamike alade puhul ulatuslike välistavaid asjaolusid ei ole ning alale tuulikute püstitamise üksikasjade väljaselgitamiseks on mõistlik teostada detailsemad uuringud. Käesolevas etapis loetakse alad sobivaks, kuid olulised on alade lõikes väljatoodud tingimused, mis rakenduvad eriplaneeringu detailse lahenduse koostamisel. Detailse lahenduse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise tulemusel selguvad tuulikute rajamise üksikasjad (paigutus, parameetrid jm).</p> <p>PlanS § 98 lg 2 kohustab KOVi kaaluma kavandatava ehitise asukoha eelvaliku tegemisel mitut võimalikku asukohta.</p>

	<p>merikotkas), 3 (must-toonekurg, kaljukotkas), 5 (must-toonekurg, kalju- ja merikotkas), 5a (kalju-, meri- ja väikekonnakotkas) ning 6 (must- toonekurg). Kuigi uuringud on tegemata leitakse, et nimetatud alad on tuulikute püstitamiseks sobivad. Sama seisukoht on ka nahkhiirtega. Aruandes märgitakse, et elektrituulikute püstitamine võib kahjustada nahkhiiri ja nende elupaiku ning kõikidel tuuleenergeetika aladel, millega liigutakse detailse planeerimise faasi, tuleb tuulepargi rajamisega kaasnedavad võimalike mõjude täpsemaks hindamiseks korraldada eeluuring võimalike nahkhiirte elupaikade ja rändekoridoride välja selgitamiseks. Kuna aruandes märgitakse, et täpsemate hinnangute saamiseks tuleb teha täiendavaid uuringuid, puuduvad lünkadeta, täielikud ja täpsed lõplikud seisukohad ja järeldused tuuleparkide mõju kohta ei saa KSH-d pidada nõuetekohaselt läbi viiduks.</p>	<p>See omakorda tähendab, et ühtki potentsiaalselt sobivat asukohta ei tohi jätta meelevaldselt eelvalikust välja – nii ka praegusel juhul, st menetluse tulemusena on selgunud, et nimetatud alade puhul objektiivselt takistusi esineb, mistõttu on põhjendatud täpsemate uuringute tegemine detailse lahenduse koostamise etapis, kus selguvad tuulikute võimalik paiknemine, tuulikute vahekaugused, tuulikute lõplikud parameetrid jt üksikasjad.</p> <p>KSH I etapi aruanne peab andma eelkõige sisendi järgnevasse, st detailse lahenduse faasis toimuva KSH aruande koostamiseks. KSH I etapi aruanne sisaldab piisavat teavet asukoha eelvaliku otsuse tegemiseks. Riigikohus on selgitanud seonduvalt riigi eriplaneeringuga, et asukoha eelvaliku menetluses toimuv KSH esimene etapp peab tagama asukohavaliku tegemisel asjakohaste keskkonnakaalutlustega arvestamise <u>võimalikkuse</u> (vt lahend nr 3-17-2132/17, p 13.1).</p> <p>Näiteks toodud nahkhiirte puhul toob aruanne tõesti välja potentsiaalsed mõjud nahkhiirte puhul, samas ütleb aruanne ka konkreetselt eksperdi tehtud analüüsile ja hinnangule tuginedes, et enamikel aladel ei leidugi selliseid elupaiku, mis välistaks tuuleenergeetika</p>
--	--	---

		<p>arendamise. Asukohavaliku etapis on käsitiivaliste eksperdi läbiviidud analüüs ja hinnangud piisavaks sisendiks otsustamiseks, et käsitiivalisi silmas pidades saab jätkata kõikide eelvalikualade arendamist detailses etapis ning ainult ühe puhul (5a) on ekspert soovitanud arendusest loobuda.</p>
	<p>10.14 Lisaks on äärmiselt pinnapealselt suhtunud ka müra ja varjutamise teemasse ning aruandest ei selgu, et järelalus, mille kohaselt on võimalik tuulikud paigaldada alale 2 ja 2a viisil, mis tagab müra normtaseme ja varjutuse soovitatavate tasemete järgimise, tugineks igakülgsel ja põhjalikule analüüsile ja müra modelleerimisele ning kumulatiivsele hindamisele olemasolevate müraallikatega. Ala 5 osas on isegi märgitud, et sinna tuulikute paigaldamisel jääb elukohti enam kui 40dB leviva müra piirkonda, ometigi on leitud, et ala on sobiv ning sobivuse osas ei ole vaja täiendavaid asjaolusid uurida või hinnata esimeses etapis. Keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande koostajale olid teada Mäli tuulikute asukohad ja ka neist leviv müratase, mida on Terviseamet käinud ka mõõtnud. Ometigi ei ole peetud vajalikuks nende andmetega arvestada ja teha uuringut, kuidas planeeritaval alal mõjutab mürataseme tõusu tuulikute arv ja juba olemasolevad tuulikud (kumulatiivne mõju). Käesoleva seisukoha esitajad palusid ka, et iga mürakaardi juurde oleks esitatud ka täielik tabel tarkvaras sisestatud andmetest ja kasutatud valemist. Aruandele neid kahjuks esitatud ei ole, mistõttu pole võimalik kontrollida, kas need nn illustratiivsed ja pinnapealsed mürakaardid näitavad ka adekvaatset olukorda. Lisaks tuleb välja tuua, et kui aruandega loetakse üldistatult sobivaks 5 ala, siis tuleks ka arvestada ja analüüsida ettearutatavalt sellega ja teha uuring, mida toob kaasa olukord, kui kõik need 5 ala ka realselt tuulikuid täis ehitatakse.</p>	<p>10.14 Ala 5 puhul on aruandes välja toodud, et näidismodelleerimise aluseks olnud esialgse tuulikute arvu ja paigutuse korral on tõepoolest müra normtasemed näidisarvutuse põhjal teatud piirkondades ületatud ning seetõttu tuleb alale 5 tuulikute kavandamisel tõenäoliselt tuulikute paigutust muuta ja/või teatud piirkonnas tuulikute arvu vähendada. Samas on ka selge, et arvestades arendusala suurust, on ala 5 puhul siiski võimalik mitmeid tuulikuid kavandada. Detailses mõju hindamise faasis tuleb seega ette näha tuulikute arv ja paigutus, mis tagab müra normtasemetele vastava olukorra. Alade 2 ja 2a puhul on aruandes märgitud järgmist: Ala 2 puhul tuleb tuulepargi ala planeerimise järgmistes etappides arvestada ka olemasoleva 4 tuulikuga Mäli tuulikupargiga ning välja töötada meetmed ja tingimused, mis minimeerivad võimaliku müra koosmõju tekke kahe tuulepargi vahelistes elamupiirkondades (peamiselt Helmküla territooriumil). Üheks võimalikuks</p>

	<p>Milline on siis mürakaart ning kõigi nende alade ja ka juba olemasolevate alade kumulatiivne müra.</p>	<p>meetmeks on näiteks müra normide mõistes kõige kriitilisemal ajaperioodil (öine aeg vahemikus 23.00-7.00) kavandatavas tuulikupargis teatud tuulikute välja lülitamine (teoreetilist koosmõju põhjustavate tuulesuundade korral) või vaiksemale töörežiimile ümberlülitamine.</p> <p>Lisaks võib ala 2 puhul välja tuua, et esialgse tuulikute paigutuse korral on nt Helmküla peamiste elamupiirkondadega tagatud oluliselt suurem puhverala kui üldjuhul rakendatav 1 km tsoon.</p> <p>Detailsem ülevaade müraarvutuste sisendandmetest esitatakse töö järgmistest etappides. Müra ja varjutamise arvutustes on hetkel kasutatud pigem suuremat mõju esile toovaid sisendandmeid, mida on kirjeldatud ka aruandes.</p> <p>Tuulikute koosmõjuga arvestatakse lähestikku paiknevate arendusalade puhul (nt alad 2 ja 2a). Võrdluseks, nt ca 5 km ja kaugemal asuvate arendusalade puhul ei saa siiski oluliselt sisulisest koosmõju (sh koosmõju, mis võiks saada määravaks olukorra normidele vastavuse osas) rääkida.</p>
	<p>10.15 Aruandele lisatud visualiseeringud annavad otsest aimu kui oluliselt muutub ümbrus halvemuse poole. Eriti jõhkralt ja massiivselt toob see kaasa muutusi on näha seda Helmkülas ja Varblas elavate isikute suhtes. Planeeritavad tuulikud hakkaksid ka massiivselt domineerima Varbla kiriku suhtes. Samas ei nähtu aruandest, et oleks välja toodud meetmeid või</p>	<p>10.15 Planeeringus ei ole toodud mõju rahvaarvu muutuse suunale, kuna teaduslikult ei ole tõestatud üheselt, et tuulikute paigutamine piirkonda mõjutaks inimeste piirkonda elamajäämist või äraolulist.</p>

	<p>kohustusi kuidas tuleks sellest tingiv kinnisvara väärtuse vähenemine hüvitada. Samuti ei ole analüüsitud seda, kuidas selline olukord mõjuks rahvastikule. Tundub, et valla eesmärgiks on ka need üksikud talukohad, kus veel elatakse ja hajaasustus tervikuna vallas likvideerida ning eesmärgiks on võetud suund vähendada oluliselt valla rahvaarvu, likvideerida kauneid looduskohti ning suunata rahvas küladest elama üksnes aleviku ja linna. Unustada ei tohi, et asukoha eelvaliku otsuse vastuvõtmisega luuakse sisuliselt õiguslik alus tuuleparkide rajamiseks valitud asukohtadesse. Küsimuseks pärast seda jääb üksnes, ehitatavate tuulikute parameetrid, võimsus ja arv ja neid teenindavate rajatiste asukohad. Seega on äärmiselt oluline, et juba keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruandes oleks välistatud võimalus lubada tuulikute ehitamine aladele, kus tuuleenergia tootmine on tulenevalt selle kahjulikust mõjust loodusaladele ja esmatähtsatele elupaikadele, inimeste tervisele ja heaolule välistatud. Eeltoodu väljaselgitamiseks uuringutest loobumine on vastuolus KSH-le esitatavate nõuetega. Viimane omakorda on rikkumine, mis muudab aruande õigusvastaseks.</p>	<p>Rändeotsused on keerulised kompleksed otsused, mida mõjutavad enim töökohtade ja teenuste paiknemine.</p> <p>Vaadates elanike arvu muutusi Lääneranna valla külates, kus käesoleval ajal tuulikud juba paiknevad, ei ole samuti põhjust väita, et külad on tuuleparkide püstitamise tagajärjel elanikke kaotanud. Pigem ei erine tuuleparkide lähialades olevad külad teistest Lääneranna valla küladest: on nii neid, kus rahvaarv väheneb juba pikemat aega (nt Varbla, Virtsu), neid, kus see püsib suhteliselt stabiilsena, kui ka neid, kus see on vähesel määral kasvanud (nt Tamba, Esivere).</p> <p>Visuaalse mõju vähendamiseks on planeeringus ettenähtud järgmised tingimused:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Soovitav on säilitada kõrghaljastus kõikides külakeskustes, mis paiknevad tuuleparkidest ca 3 km raadiuses. 2. Soovitav on säilitada mets kaitsehaljastusena asulate vahetus ümbruses, tuuleparkide poolsetes külgedes (nt Varbla, Helmküla, Ännikse, Tuudi, Nõmme, Allika). 3. Paigutada võimalusel tuulikud korrapäraselt ja üksteist varjvalt, et külates, kust avanevad avatud vaated tuuleparkide suunas (nt Vatla küla
--	--	--

		keskusest alale nr 3 ja Soovälja külast alale nr 5a, Kinksi külast alale nr 5) hõlmaksid nad avatud vaadetes võimalikult väikese nurga.
	10.16 Juhime siinkohal veelkord tähelepanu asjaolule, et asukoha eelvaliku otsuse vastuvõtmisega kinnitab kohaliku omavalitsuse volikogu, et valitud asukoht on kõige sobivam kohaliku omavalitsuse eriplaneeringuga kavandatava ehitise püstitamiseks ning ehitise asukoht, püstitamise üldised tingimused, asukoha eelvaliku tegemine, asukoha eelvaliku otsus ja KSH esimese etapi aruanne vastavad õigusaktidele ning KSH esimese etapi aruande väljatöötamise kavatsuses sisalduv teave on piisav erinevate kaalutud asukohtade vahel valiku tegemiseks. Kinnitus toob ka vastutuse.	10.16 Täname tähelepanu juhtimast.
	10.17 Võttes aluseks esitatud argumendid ja osundatud puudjäägid keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruandes leiame, et aruanne ei vasta KeHJS§ 40 lg-s 4 p 3, p 4, p 5 ja p 6 KSH aruandele ettenähtud nõuetele ja seetõttu ei saa KSH läbiviimist pidada nõuetekohaseks. Puudulike keskkonnakaalutluste tõttu ei saa ka teha õiguspärast otsust asukoha eelvaliku kohta.	10.17 Vastavalt p 3 lisati aruandele teave tõenäolise arengu kohta juhul, kui strateegilist planeerimisdokumenti ellu ei viida. Ülejäänud viidatud punktide osas sisaldub info KSH aruandes piisavas mahus.
11. Lääne-Nigula Vallavalitsus (2022/8-11/830-7; 15.08.2022)	11.1 Vaadanud üle eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande nõustub Lääne-Nigula Vallavalitsus nimetatud dokumentides toodud põhimõtete ja järeldustega. Edaspidise koostöö tegemisel palume planeerimisseaduses ettenähtud teated saata Lääne-Nigula Vallavalitsusele e-posti aadressil: vv@laanenigula.ee	11.1 Täname tagasiside eest.
12. Transpordiamet (2022/8-11/829-8; 16.08.22)	12.1 Planeerimisseaduse § 105 lõike 1 kohaselt esitatakse kooskõlastamiseks kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu koos keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruandega. Juhime	12.1 Täname tähelepaneku ja tagasiside eest. Otsuste eelnõud on tänaseks päevaks koostatud ja saadetud.

	<p>tähelepanu, et esitasite kooskõlastamiseks dokumendi „Lääneranna valla tuuleparkide eriplaneeringu asukoha eelvalik ja I etapi aruanne“ koos lisadega (edaspidi aruanne), kuid kaaskirjas viidatud Lääneranna vallavalitsuse veebilehel ja eriplaneeringu veebilehel puudub eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ning me ei saa võtta seisukohta otsuse eelnõu kooskõlastamise või kooskõlastamata jätmise osas. Palume saata volikogu otsuse eelnõu vastuvõtmise kohta esimesel võimalusel Transpordiametile kooskõlastamiseks. Esitasime ettepanekud Lääneranna valla tuulepargi ja selle rajamiseks vajaliku taristu eriplaneeringu lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse kohta, millega planeeringu edasisel koostamisel tuleb arvestada, 22.09.2021 kirjaga nr 7.1-2/21/21002-2. Kirja punktis 2.1. oli nõue, mis puudutas elektrituulikute kaugust avalikult kasutatavast teest. Lääneranna vald esitas vastused ettepanekutele 15.12.2021 kirjaga nr 2021/8-1/955-19. Vastuskirjas märkisite, et esitatud suunis lisatakse eelvaliku etapi aruandele kohustusliku tehnilise tingimusena järgmiseks planeeringu etapiks ning korrigeeritakse lähteseisukohtade peatükki 3.2.7. Samuti märkisite, et punktides 3.1. ja 3.2. toodud nõuded sademevee ärajuhtimise ja tehnovõrkude paigutamise kohta lisatakse suunisena eelvaliku etapi aruandele kohustusliku tehnilise tingimusena järgmiseks planeeringu etapiks. Menetluse käigus vaatasime aruande läbi, eelnevalt nimetatud nõudeid ja suuniseid aruandesse lisatud ei olnud. Palume kohalikul omavalitsusel eelnevalt esitatud ettepanekutega arvestada. Ettepanekute mitteamestamist palume sisuliselt põhjendada.</p>	<p>Aruannet korrigeeritakse, väljatoodud suunised lisatakse. Elektrituulikute kaugus avalikult kasutatavast teest on kirjeldatud eriplaneeringu eelvaliku ja KSH I etapi aruande ptk 1.3.2, see on lisatud ka ptk 1.2 Juurdepääsuteed, montaažiplatsid ja tuuleparkide alajaamad. Asjaolu, et üldjuhul ei ole võimalik juhtida arendusalade sademevett riigitee kraavidesse ning et see on võimalik vaid põhjendatud juhtudel koostöös Transpordiametiga, on lisatud korrigeeritud aruandesse ptk 2.5.2 ja ptk 1.2.</p>
<p>13. Irbeni OÜ (Utilitase OÜ sidusettevõtte) (2022/8-11/830-8; 16.08.22)</p>	<p>13.1 Ala nr 7 edasisest planeerimisest ja arendamisest</p> <p>A. Ala nr 7 tuleb analoogselt teiste aladega määrata sobivaks alaks koos tingimusega viia detailse lahenduse etapis läbi linnustiku uuring.</p>	<p>13.1 A Ettepanekuga ei arvestata. Selgitame, et kõrgema tasandi planeeringute puhul (nagu seda on ka EP asukohavaliku etapp) on Natura hindamise puhul teatavad erisused, mida on kirjeldatud ka KSH Natura hindamise</p>

	<p>EV ja KSH I eelnõu ptk-s 1.1 on märgitud: „<i>Natura hindamise tulemusel (vt ptk 2.4.1) selgus, et ala nr 7 on kaasneva võimaliku mõju tõttu ebatõenäoline. /---/ Natura hindamise (vt ptk 2.4.1.) tulemusel leiti, et ala nr 7 puhul ei saa ebasoodsat mõju välistada. /---/ Eelnevast tulenevalt loeti ala nr 7 eelvalikus sisuliselt ebasobivaks alaks, kus ilma konkreetsete uuringute, täiendava Natura hindamise ja teiste keskkonnamõjude hindamise positiivsete tulemusteta ei ole võimalik kaaluda tuulepargi rajamist. Juhul, kui ala nr 7 vastu on selge arendushuvi, tuleb enne ala sobivaks tunnistamist ja detailse lahenduse koostamist: 1) Viia läbi linnustiku uuring (uuringud korraldada sarnasel põhimõttel nagu teiste arendusalade puhul (vt ptk 1.2 punkt 10). Ala 7 puhul on lisaks avajalik teostada rändeliikumise uuring /---/ 2) Tuginedes linnustiku uuringu tulemustele viia läbi Natura hindamine Väinamere linnualale 3) Juhul, kui Natura hindamise tulemusel selgub, et alale 7 tuulepargi rajamisel puudub ebasoodne mõju Natura võrgustiku alade kaitse-eesmärkidele (või on mõju võimalik leevendada), koostada alale nr 7 keskkonnamõju strateegilise hindamise I etapi aruanne (PlanS špar 104) 4) Menetleda aruannet ja täiendavat eelvaliku otsuse eelnõud vastavalt Plans § 105-109.“</i></p> <p>EV ja KSH I eelnõu ptk-s 2.4.1 (Natura asjakohane hindamine) on märgitud, et asjakohase hindamise etapis „<u>viiakse läbi Natura alale avalduva tõenäoliselt ebasoodsa mõju detailne hindamine ning kavandatakse vajadusel leevendavad meetmed.</u>“ (muu hulgas ka alal nr 7).</p> <p>EV ja KSH I eelnõu ptk 2.4.1 tabelis 2.4.1.2 „Mõju hindamine Natura alade kaitse-eesmärkidele“ on Väinamere linnuala kohta märgitud: „Alal nr 7 tuuleenergeetika arendamisel on kõige olulisemaks linnukaitseliseks takistuseks just rändeagssed väike- ja laululuige, valgepõsk-lagle, sookure ja teiste rändlindude, nt suur-laukhane, rabahane, kiivitaja kogumid ala lähikonnas, ja tõenäoliselt ka tuulealal endal. Kõik nimetatud liigid on</p>	<p>peatükis. Muuhulgas määrab Natura hindamise võimaliku ulatuse ja täpsusastme ära strateegilise planeerimisdokumendi täpsusaste. KOV eriplaneeringu Natura hindamise osas on Keskkonnaministeerium andnud selgituse (kiri: nr 1-17/21/4534-2), mille kohaselt peab asukohta eelvaliku etapis tekkima põhimõtteline veendumus, et planeeringu täpsusastet silmas pidades on olemasoleva info põhjal võimalik valitud asukohta kavandatavat tegevust realiseerida nii, et ebasoodne mõju Natura aladele ja kaitse-eesmärkidele on välistatud. Asukohta eelvaliku KSH aruande üldiseks eesmärgiks on mh olemasoleva info pinnalt vältida olukorda, kus detailse lahenduse väljatöötamise raames selgub, et mõju Natura 2000 ala terviklikkusele ja kaitse-eesmärkidele pole võimalik välistada ning vajalik on asukohta eelvaliku etappi tagasi pöördumine.</p> <p>Lääneranna eriplaneeringu ala nr 7 puhul ei ole juba olemasolevatest andmetest lähtuvalt võimalik anda põhimõttelist veendumust. Selle ala ebasobivus on aja jooksul korduvalt kinnitust leidnud (hindamises on vastavad viited ka toodud). Ala nr 7 piirkonnas on teada linnuala kaitse-eesmärgiks olevate liikide tootumiskohad/ööbimiskohad jne. Hoolimata sellest, et konkreetset alal ei ole põhjalikke inventuure läbi viidud,</p>
--	---	--

	<p>Väinamere linnualal kaitse-eesmärkideks. Need liigid kasutavad toitumiseks alast nr 7 lõunas, idas ja loodes asuvaid rohumaid ja põlde ning võivad sageli potentsiaalset tuuleala ületades asukohta vahetada. Osad liigid/isendid ööbivad Matsalu lahe rannavees või rannikualadel, ületades toitumisalade ja ööbimiskoha vahel liikudes igapäevaselt võimalikku arendusala nr 7 (nt sookurg, Leito jt 2005). Ka nelja maakonna teemaplaneeringu linnustiku-analüüs (Kuresoo jt 2011) määratleb piirkonna tundliku alana väikeluige, hanede, valgepõsklagle ja sookure kogumite esinemise tõttu. Tuuleala nr 7 väljaarendamisel puuduvad otsesed ebasoodsad mõjud, st liikide elupaigad ja tingimused (valgus, niiskus jm) linnualal säilivad olemasolevas väärtuses ja ulatuses. Samas tooks tuulepargi arendus alal nr 7 kaasa Väinamere linnualal kaitstavate liikide toitumisalade ja liikumisteede kvaliteedi languse ja/või hülgamise, üksikjuhtudel tõenäoliselt ka kaitsealuste liikide isendite hukkumise kokkupõrkel tuulikuga. Sellega avaldaks tuulepargi arendus ebasoodsat mõju Väinamere linnuala liikidele ja läbi selle aeglustaks või isegi takistaks Natura ala kaitse-eesmärkide saavutamist. <u>Varasemalt läbiviidud tööde, olemasoleva info ja ekspertteabe põhjal saab järeldada, et tuuleala nr 7 arendamisega kaasneb Väinamere linnualale ebasoodne mõju ning seetõttu tuleb loobuda tuuleala nr 7 arendamisest.</u></p> <p>Seega <u>põhineb järeldus alal nr 7 tuuleparkide arendamise väidetava ebasoodsa mõju kohta Väinamere linnualale varasematel töödel ja andmetel</u>, sh on suures osas refereeritud OÜ Xenus (H. Pehlak) 2021. aasta eksperthinnangut „Tuulepargi arendusega kaasnev mõju linnustikule Petaaluse - Peanse alal“. Irbeni on KOV EP menetluses varasemalt korduvalt (näiteks oma 20.01.2022 kirjas) selgitanud, <u>miks varasemad uuringud ning OÜ Xenus (H. Pehlak) 2021. aasta analüüs ei ole piisavad ala nr 7 välistamiseks, sh eelkõige kuna need põhinevad vananenud ja puudulikel andmetel</u>. Andmete puudulikkust on OÜ Xenuse (H.</p>	<p>võib olemasolevat teavet pidada piisavaks asukohavaliku etapis järelduste tegemiseks. Samuti ei ole põhjust pidada olemasolevaid andmeid vananenuteks. Nimelt ei ole piirkonnas toimunud märkimisväärseid muutusi maakasutuses, asustuse tihenemist vms ja seetõttu ei saa eeldada muutusi ka linnustiku väljakujunenud liikumisteede, toitumis- ja ööbimiskohtade osas. Seetõttu on endiselt asjakohane kasutada ka nelja maakonna tuuleenergeetika teemaplaneeringus toodud linnustiku analüüsi tulemused, mille kohaselt asub ala nr 7 linnustiku jaoks tundlikul alal. Lisaks on ala nr 7 ebasobivusele mitmeid kordi viidanud ka Keskkonnaamet (vt ka käesoleva tabeli p 15.13). Seega, lähtudes Natura hindamise põhimõtetest, eelpool välja toodud Keskkonnaministeriumi selgitustest ning KSH aruandes läbiviidud hindamise tulemustest ei ole võimalik ala nr 7 tuulenergeetika arendamiseks sobivaks alaks määrata.</p> <p>Lisaks selgitame ala nr 7 erinevust teistest aladest. Toote välja: <i>“Teised tuuleenergeetika arendamiseks sobivad alad on analoogsed olukorras peetud võimalikuks asukoha eelvaliku otsusega sobivateks kinnitada, tingimusel, et detailse lahenduse etapis viiakse läbi linnustiku uuring”</i>. Selgitame, kui teised</p>
--	--	--

	<p>Pehlak) eksperthinnangus ka otsesõnu nenditud, ent kõnealusele probleemile ei ole EV ja KSH I eelnõus ega Natura hindamisel valikuliselt mingit tähelepanu pööratud.</p> <p>KOV EP asukoha eelvaliku lähteseisukohtade ja keskkonnamõju strateegilise hindamise väljatöötamise kavatsuse („LS ja KSH VTK“) ptk-s 2.3 on eraldi välja toodud, et varasematele andmetele (sh OÜ Xenus (H. Pehlak) hinnangule) tuginedes soovitasid planeeringu koostajad ala nr 7 võimaliku arendusalana mitte arvestada, kuid <u>avalikustamisel laekunud tagasiside põhjal on otsustaja soovinud ala nr 7 siiski arvestada planeeringumenetluses võimaliku sobiva alana.</u> LS ja KSH VTK ptk 3.4.1 tabelis 3.3 (Natura eelhindamine) on Väinamere linnuala kohta märgitud: „/---/ tuleb arvestada lindude liikuvat eluviisi jm aspekte (nt ränne, elupaikade vaheline sidusus), millest tulenevalt võivad ka väljapoole Natura alasid planeeritud tuulikute (sh ala nr 7) puhul avalduda teatud juhtudel ebasoodsad mõjud (hukkumine ja vigastused tuulikutega kokkupõrkel, häirimine, barjääriefekt jne). <u>Mõjusid tuleb täpsustada Natura hindamise läbiviimisel I etapi KSH aruande faasis /---/ I etapi KSH aruande koosseisus tuleb ala nr 7 edasisel arendamisel läbi viia vajalik täpsustamises Natura hindamine Väinamere linnualale.</u>“</p> <p>Omakorda Natura asjakohane hindamine peab olema usaldusväärseimatest teadusandmetest lähtuv, täielik, täpne ja lõplik (EK nr C-404/09, p 100, RKHko nr 3-3-1-88-15, p 35), vastasel juhul ei ole võimalik teha õiguspärast ja piisaval teabel põhinevat otsust (RKHko nr 3-3-1-88-15, p 38).</p> <p>Tegelikkuses ei ole aga ala nr 7 tuulepargi arendamise mõjusid Väinamere linnualale sisuliselt võrreldes Natura eelhindamisega täpsustatudki ning puudub piisav usaldusväärne teave väitmaks, kas Väinamere linnualale avaldub ebasoodne mõju. EV ja KSH I eelnõu Natura hindamine põhineb samadel alustel ja uuringutel, millel ka Natura eelhindang. Ühtegi uut uuringut vahepealsel</p>	<p>tuulealad on Natura 2000 linnualadest vähemalt 1 km kaugusel, siis ala nr 7 on ainukesena lähemal, ca 600 m Väinamere linnualast. Lisaks on ala nr 7 ainukesena terves ulatuses nõ tundliku linnualana määratud alal (sh tundlikuks linnualaks on määratud just ala nr 7 lähedal asuva linnuala kaitse-eesmärkideks olevate liikide ja nende teadaolevate regulaarsete ja arvukate rändekogumite (ööbimispaigad, toitumiskohad jne tõttu). Teised tuulealad ei asu nendel nõ tundlikel linnualadel või asuvad väga väikeses ulatuses (nt alad 3, 4 ja 5). Nende alade puhul saab täpsustav uuring detailses etapis välja selgitada, millistel tingimustel ja millises ulatuses on võimalik tuulealal arendust realiseerida. Sellest tulenevalt on erinevad ka hindamise järeldused alade kohta.</p>
--	---	--

perioodil läbi viidud ei ole, mis annaks täiendavat informatsiooni ala sobilikkuse ning võimalike mõjude kohta linnustikule. Andmete puudumist nenditakse ka EV ja KSH I eelnõus kasutatud OÜ Xenus (H. Pehlak) 2021. aastal teostatud eksperthinnangus: „*Andmed kaitsealuste linnuliikide kohta potentsiaalselt arendusalalt ja sellest ca 1000 m ulatuses on väga napid. /---/ Mõju ulatuse hindamiseks ja lindude toitumisalade ning liikumisteede täpsustamiseks oleks kohane läbi viia radaruuring, lisaks kaitsealuste haudelinnuliikide inventuur arendusalal ja ca 600-800 m ulatuses (mürahäiringu ulatus) sellest.*“ Nimetatud aspekti ega usaldusväärsete andmete puudumist ei ole Natura hindamisel arvesse võetud ning järeldus baseerub ainult ekspertarvamusel, mitte reaalsel andmetel. Natura hindamise aluseks olnud eksperthinnangus nenditakse üheselt, et puuduvad andmed ning vajalik oleks teostada radaruuring, seda aga EV ja KSH I eelnõu koostamise raames tehtud ei ole. Liiatigi on ala nr 7 puhul tegemist võimaliku tuuleenergeetika arendamiseks sobiva alaga, mille pindala on üle 500 ha ning terve ala välistamine ilma rändekoridori reaalse ulatuse teadmisseta on põhjendamatu.

Natura hindamise koostamisel on vaikimisi lähtutud eeldusest, justkui üle ala nr 7 kulgeb rändekoridor, mida kasutavad Natura 2000 Väinamere linnuala kaitse-eesmärgiks olevad linnuliigid. Samas ei ole koridori rändeaegset intensiivsust ja ulatust ühegi uuringuga kindlaks tehtud. Ühegi linnuliigi puhul ei saa põhimõtteliselt välistada juhuslikke kokkupõrkeid tuulikutega rändel või episoodilistel ülelendudel, kuid Natura hindamise kontekstis ei saa seda pidada mõjukuks linnuala kaitse-eesmärkidele.

Märkimist väärib ka asjaolu, et EV ja KSH I eelnõus ei ole kajastatud objektiivselt kõiki OÜ Xenus (H. Pehlak) eksperthinnangus toodud aspekte ala nr 7 linnukaitseliste väärtuste kohta. Nimelt on hinnangus märgitud muu hulgas:

„Alalt ja selle lähikonnas ei ole teada kaitsealuste liikide pesitsuskohti millele tuulepargi arendus olulist mõju avaldaks.“

Eeltoodu võrdluseks – **teised tuuleenergeetika arendamiseks sobivad alad on analoogses olukorras peetud võimalikuks** asukoha eelvaliku otsusega sobivateks kinnitada, tingimusel, et detailise lahenduse etapis viiakse läbi linnustiku uuring.

Nimelt, EV ja KSH I eelnõu ptk-s 2.4.1 on märgitud: „Töös käsitletud ülejäänud Natura alade (Lavassaare; Tuhu-Kesu ja Väinamere linnuala) **puhul ei saa välistada eriplaneeringu elluviimisel ebasoodsa mõju tekkimist, mistõttu on välja pakutud muudatusettepanekud või leevendavad meetmed rakendamiseks eriplaneeringu detailise lahenduse etapis** (Tabel 2.4.1.4, esitatud tulbas nimega „Ettepanek planeeringu lahenduse muutmiseks/meetmed“). Planeeringulahenduse muudatusettepanekutega arvestamisel ja leevendavate meetmete sisse viimisel planeeringusse on võimalik ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku aladele välistada.“

Viidatud EV ja KSH I eelnõu ptk 2.4.1 tabelis 2.4.1.4 „Kavandatava tegevuse osas leevendavate meetmete kavandamine ning vajadus planeeringulahenduse muutmiseks“ on Väinamere linnuala kohta ettepanekuna planeeringulahenduse muutmiseks/meetmena märgitud: „Väinamere linnuala kaitse-eesmärkidele **ebasoodsa mõju ärahoidmiseks tuleb loobuda planeeringu lahenduses tuuleenergeetika ala nr 7 edasisest arendamisest.**“

Ala nr 7 tuleks seada tingimus viia **detailise lahenduse koostamise etapis läbi linnustiku uuring** (vajadusel koos rändeliikumise uuringuga). Täiesti arusaamatuks jääb, miks ala nr 7 puhul on linnustiku uuring EV ja KSH I eelnõu ptk 1.1 kohaselt **hoopis asukoha eelvaliku otsusega sobivaks kinnitamise eeltingimuseks**. Veelgi enam – EV ja KSH I eelnõu ptk 1.1 kohaselt tuleb ala nr 7 linnustiku uuringu järel läbi viia

	<p>veel ka Natura hindamine Väinamere linnualale (<i>mis pidi EV ja KSH I eelnõu ptk 2.4.1 tabeli 2.4.1.2 kohaselt justkui juba tehtud olema</i>) ning koostada uuesti KSH I etapi aruanne.</p> <p>26.05.2022 arendajate ümarlaual lepiti ala nr 7 kohta vastupidi kokku järgmist: „<i>Planeeringu eelvaliku eelnõu kokkuvõtvast osas välja tuua, et selle ala arendamine on ebatõenäoline ja kirjeldada eeltingimusi alale detailse lahenduse koostamiseks (linnustiku uuring, selle põhjal täiendav Natura hindamine ja seejärel teiste mõjaspetside hindamine). Säilitada võimalus uurida ja mitte ala välistada eelvaliku staadiumis.</i>“</p> <p>Tänapäeval on olemas juba tehnoloogiad, mis võimaldavad tuulikuid paigaldada ka rändekoridoridele. Tuulikule paigaldatav radar detekteerib linnuparve ning tiivikud jäävad seisma, mistõttu välistatakse võimalik kokkupuude.¹ Seega saaks ja tuleks detailse lahenduse etapis arvestada ja hinnata ka võimalikke tehnoloogilisi lahendusi, mis välistaks olulise negatiivse mõju Natura 2000 linnualadele (sh Väinamere linnuala).</p> <p>Seega teeme ettepaneku EV ja KSH I eelnõud läbivalt muuta, määrates ala nr 7 tuuleenergeetika arendamiseks sobivaks alaks, tingimusega viia detailse lahenduse etapis läbi linnustiku uuring (vajadusel koos rändeliikumise uuringuga).</p>	
	<p>B. Selgelt tuleb sätestada, et ala nr 7 ei tunnistata ebasobivaks.</p> <p>Rahandusministeerium selgitas oma 10.02.2022 kirjas nr 15-3/1227-2: „<i>Kui KOV EP asukoha eelvalikus leitakse ORME-le mitu sobilikku asukohta, siis on võimalik koostada detailne lahendus nii mitmes asukohas, kui selleks on vajadus. Kusjuures lahenduse koostamine võib toimuda ka ajaliselt erinevalt, näiteks liigutakse detailse lahenduse koostamise etappi esialgu ühe asukoha</i></p>	<p>13.1 B Ettepanekuga ei arvestata. Tulenevalt Natura hindamise tulemustest ja asjaolust, et ei ole võimalik anda põhimõttelist veendumust, et alal nr 7 tuuleenergeetika arendamisega ei kaasne Natura 2000 võrgustiku alade kaitse-eesmärkide</p>

¹ Näiteks <https://www.robinradar.com/>

	<p><i>eelvalikus leitud alaga ja seejärel teisega. /---/ KOV EP esimese etapi vastuvõtmist võib teha nii mitmes osas, kui selleks on vajadus. /---/ Vajalik on juba esimese osa vastuvõtmisel jagada nii otsustajatele, asjast huvitatud isikutele kui ka avalikkusele selget informatsiooni, et ühe (või ka teise) ala vastuvõtmine ei ole asja lõplik otsustamine ning selgitada, kuidas ja mis ajagraafikus liigutakse ülejäänud aladega edasi.“</i></p> <p>EV ja KSH I eelnõu sõnastus on kõnealuses küsimuses paraku ebatäpne.</p> <p>Esiteks, EV ja KSH I eelnõu ptk-s 1.1 on esitatud tingimused, mis tuleb täita enne ala nr 7 sobivaks tunnistamist ja detailse lahenduse koostamist. Samas on EV ja KSH I eelnõu ptk-s 1.1 ning joonisel 1.1.2 (ja kaardirakenduses) märgitud, et ala nr 7 on (sisuliselt) ebasobiv ala. PlanS § 109 lg 1-2 kohaselt otsustab aga Lääneranna Vallavolikogu EV ja KSH I vastuvõtmisel just alade <u>sobivuse</u> üle tuuleenergeetika arendamiseks. Teisisõnu jääb EV ja KSH I eelnõust eksitav mulje, justkui Lääneranna Vallavolikogu peaks oma otsusega tunnistama ala nr 7 ebasobivaks, mis tähendaks justkui uue KOV EP algatamise vajadust (millel puuduks aga arusaadav eesmärk ning mis ei olnud ilmselgelt ka EV ja KSH I eelnõu koostajate mõte).</p> <p>Teiseks, EV ja KSH I eelnõu ptk 2.4.1 tabelis 2.4.1.2 „<i>Mõju hindamine Natura alade kaitse-eesmärkidele</i>“ on Väinamere linnuala kohta märgitud, et „<i>saab järeldada, et tuuleala nr 7 arendamisega kaasneb Väinamere linnualale ebasoodne mõju ning seetõttu tuleb loobuda tuuleala nr 7 arendamisest</i>“ (täielik tsitaat eespool). Samas tabelis ning ka tabelis 2.4.1.4 „<i>Kavandatava tegevuse osas leevendavate meetmete kavandamine ning vajadus planeeringulahenduse muutmiseks</i>“ on märgitud: „<i>Väinamere linnuala kaitse-eesmärkidele ebasoodsa mõju ärahoidmiseks tuleb loobuda planeeringu lahenduses tuuleenergeetika ala nr 7 edasisest arendamisest.</i>“ Nimetatud sõnastus loob eksitava mulje, nagu Väinamere</p>	<p>kahjustamist, käsitletakse EP kontekstis vaheotsusena ala nr 7 kui ebasobivat ala, millega planeeringu detailsesse lahendusse edasi ei minda.</p> <p>Juhul kui ala nr 7 arendamisega minnakse edasi KSH ptk 1.1. kirjeldatud viisil, siis on võimalik anda uued hinnangud (kas ala on sobiv või ebasobiv, kas ala arendamisest tuleb loobuda või mitte). KSH I etapi aruande eesmärk anda sisend asukoha eelvaliku otsuse tegemiseks (vt ka PlanS § 109 lg 2).</p> <p>See, et KSH I etapi aruandes on nimetatud ala „ebasobivana“ ei tähenda, et KSH I etapi aruande koostajad on vastava otsustuse teinud juba ära KOVi eest. KOV on antud juhul võtnud vastu asukoha eelvaliku otsused KOVi hinnangul kõige sobivamates asukohtades.</p> <p>Asukoha eelvaliku otsuse tegemisel on KOVil ulatuslik kaalutlusruum (3-3-1-96-13, 3-3-1-39-07 jne). Üheks oluliseks kaalutluseks asukoha eelvaliku otsuse tegemisel on küsimus sellest, et kas valitud asukoht on antud asukohas perspektiivne. Olukorras, kus KSH I etapi aruande koostamisel on juba väga selged kahtlused, et tuulepargi rajamisega alal nr 7 võivad Natura alale kaasnedes sellised olulised keskkonnamõjud, mida ei saa leevendada ja mis seetõttu välistavad eelduslikult EP elluviimise antud asukohas, siis on põhjendatud</p>
--	---	---

	<p>linnuala kohta oleks läbi viidud Natura asjakohane hindamine, mis justkui kinnitaks ümberlükkamatult ebasoodsat mõju ning välistaks edasise tuuleparkide arendamise alal nr 7. Irbeni on eespool selgitanud, et tegelikult põhineb nimetatud järeldus vananenud ja puudulikel andmetel.</p> <p>Seega teeme ettepaneku EV ja KSH I eelnõud läbivalt muuta ning mitte kasutada ala nr 7 kohta määratlust „ebasobiv ala“. Samuti tuleb eemaldada eksitav väide, justkui Väinamere linnuala Natura asjakohane hindamine välistaks juba eos ala nr 7 arendamise.</p>	<p>nimetada antud ala ebasobivaks (või alternatiivselt mitte eelistatuks vms). Arvestada tuleb seda, et ala nr 7 asub Natura 2000 võrgustikku kuuluval alal, kus kehtivad kõrgendatud nõuded. KeHJS § 29 lg 2 kohaselt peab otsustaja asjaolude uurimise lõpptulemusena jõudma veendumusele, et kavandatava tegevusega ei kaasne Natura ala terviklikkusele ja kaitse-eesmärkidele olulist ebasoodsat mõju. Kui KSH I etapi aruandes kogutud objektiivsete andmete põhjal tekib otsustajal kahtlusi, et ehitis(t)e planeerimine antud asukohas võib kaasa tuua olulisi ebasoodsaid mõjusid Natura ala kaitse-eesmärkidele ja terviklikkusele, on põhjendatud lähtuda ettevaatuspõhimõttest (KeÜS § 11) ning eeldada, et ebasoodne oluline mõju kaasneb. See omakorda tähendab seda, et ehitise kavandamine alale nr 7 ei ole perspektiivikas (võrreldes mh teiste sobivamate aladega). Kui tuulepargi rajamise perspektiiv objektiivse olemasoleva teabe alusel puudub, ei ole sellise ressursimahuka menetluse edasine läbiviimine (nt detailse lahenduse koostamine antud asukohas) eesmärgipärane.</p> <p>Planeeringu koostamise korraldaja ülesanne on tagada, et asukoha eelvaliku tegemisel ei domineeriks arendaja huvid (vt TlnRnKo, 27.05.2022, nr 3-21-810, p 21). KOV peab tasakaalustama erinevaid</p>
--	---	--

		<p>huve, sealhulgas avalikke huve ja väärtusi, kaaluma neid vastavalt planeerimise põhimõtetele ja planeeringu eesmärkidele ning lõimima need planeeringulahendusse (PlanS § 10 lg 1). Samuti peab KOV arvestama menetlusökonoomia põhimõttega (HMS § 5 lg 2), st haldusorganil tuleb teha otsus mõistliku aja jooksul ning asjaolude uurimisele kuluv aja-, raha- ja muu ressursikulu peab olema proportsionaalne.</p>
	<p>13.2 Müra normtasemest</p> <p>EV ja KSH I eelnõu ptk 1.2 sätestab üldiste, kõikidele aladele rakenduvat tingimuste hulgas: „<i>Tuulikupargist lähtuva müra hindamisel (ja tuulikutele sobiva asukoha määramisel) on planeerimise järgmistes etappides üldjuhul soovitatav aluseks võtta kõige rangem elamualade müraalane nõue ehk öine tööstusmüra sihtväärtus (40 dB). Maaomanikuga kokkuleppel võib olemasolevatel elamumaadel lähtuda ka piirväärtusest (45 dB).</i>“ Sama tingimus on määratud EV ja KSH I eelnõu ptk-s 2.2.2.</p> <p>EV ja KSH I eelnõu ptk-s 2.2.2 on samas selgitatud: „<i>Uute tuuleparkide kavandamisel tuleb lähimatel müratundlikel aladel üldjuhul eesmärgiks seada rangeimate nõuete ehk välisõhus leviva müra sihtväärtuse tagamine, mis tagab paremad tingimused kui piirväärtusele vastav olukord. Eesti seadusandluses toodud sihtväärtusele vastav müratase (40 dB öösel) on kõige levinum normtase ka teiste riikide praktikas tuulikute mõju hindamisel. Olemasolevatel aladel on seadusandluse kohaselt samas lubatud ka piirväärtuse nõuetele vastav müratase.</i>“</p> <p>Müra sihtväärtus rakendubki kehtiva õiguse kohaselt väljaspool tiheasustusala või kompaktse hoonestusega</p>	<p>13.2 Leiame, et uute tuuleparkide kavandamisel on siiski mõistlik lähtuda rangematest nõuetest ehk elamute puhul vastavalt 40 dB (öine müra sihtväärtus), mis on ka valdav praktika tuulikute kavandamisel ning mõju hindamisel. Aruandes on tõepoolest välja toodud ka teoreetiline võimalus piirväärtuse (ehk 45 dB öösel) rakendamiseks, kuid tegemist saab olla pigem erandliku lähenemisega, mida ei ole soovitatav üldtingimusena planeeringus rakendada. Samuti ei ole praktiline teemaplaneeringu raames kõikidele piirkonda jäävatele eluhoonetele ühekaupa erinevaid normtasemeid määrama hakata.</p>

	<p>piirkonda kavandatavatel seni hoonestamata uutel müratundlikel aladel, sh elamu maa-aladel (AÕKS § 56 lg 2 p 2 ja Keskkonnaministri 16.12.2016 määrus nr 71 „Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid“ § 5 lg 1). Teisisõnu – kas elamualale rakendub müra piir- või sihtväärtus, tuleb igal üksikjuhtumil eraldi kindlaks teha. Elanikel on eelkõige õigus nõuda, et just kindlale alale kehtivat müra normtasest (olgu siis konkreetsel juhul piir- või sihtväärtus) ei ületataks (KeÜS § 23 lg 1 ja 4).</p> <p>Seega teeme ettepaneku EV ja KSH I eelnõud muuta ning märkida, et elamualadel kohaldub igakordselt kehtiv müra normtase (kas piir- või sihtväärtus).</p>	
	<p>13.3 Kohaliku kasu meetmetest</p> <p>EV ja KSH I eelnõu ptk-s 1.2 on märgitud: „<i>KSH soovitab kinnisvara väärtuse languse leevendamiseks kompenseerida kohalikele elanikele tuuleparkide rajamisega kaasnevat negatiivset mõjusid ja/või kaasata neid aktsionäride või osanikena tuulepargi arendusse.</i>“</p> <p>Sama põhimõtte on välja toodud EV ja KSH I ptk-s 2.2.5.</p> <p>EV ja KSH I eelnõu ptk-s 2.2.5 on samas välja toodud: „<i>Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on välja töötamas kohaliku kasu mudelit (tulumistasu), kus tulu saaksid ka tuuleparke ümbritsevad elanikud. Sellisel mudelil oleks hõredalt asustatud piirkondades vara väärtusele eeldatavalt positiivne mõju.</i>“</p> <p>Riigikogu võttis 19.07.2022 vastu maagaasiseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (596 SE), mille alusel hakkab alates 01.07.2023 kehtima tuuleenergiast elektrienergia tootmise tasu regulatsioon (KeTS § 68⁵).</p> <p>Seega teeme ettepaneku EV ja KSH I eelnõud ajakohastada ja märkida, et kohalike elanikega jagatakse tuuleparkide</p>	<p>13.3. Aruannet ajakohastatakse, märkides, et kohalike elanikega jagatakse tuuleparkide rajamisega kaasnevat hüvesid alates 01.07.2023 kehtima hakkava tuuleenergiast elektrienergia tootmise tasu kaudu.</p>

	<p>rajamisega kaasnevaid hüvesid alates 01.07.2023 kehtima hakkava tuuleenergiast elektrienergia tootmise tasu kaudu.</p>	
	<p>13.4 Nahkhiirte uuringutest ala nr 5a idapoolsel lahustükil</p> <p>EV ja KSH I eelnõu ptk 1.2 on märgitud: „<i>Soovitav loobuda ala nr 5a idapoolsel lahustükil tuuleenergeetika arendamisest lähtudes seal esinevatest nahkhiirtele potentsiaalselt sobilikest elupaikadest.</i>“ Sama on korratud EV ja KSH I eelnõu ptk-s 2.4.3.</p> <p>EV ja KSH I eelnõu ptk 2.4.3 on aga täiendavalt välja toodud: „<i>Ala 5a kahte lahustükki eraldab nahkhiirtele toitumisalasad pakkuv Tuudi jõgi. Ala idapoolsele lahustükile jääb sobilikke varjumispaiku võimaldav vana haavapuistu, mistõttu see on potentsiaalselt nahkhiirtele sobiv elupaik ja sinna ei ole soovitatav tuulikuid paigutada.</i>“</p> <p>Järelikult, tegelikult puuduvad täpsemad andmed nahkhiirtest nimetatud asukohas.</p> <p>Seega teeme ettepaneku EV ja KSH I eelnõud muuta ja märkida, et ala nr 5a idapoolsel lahustükil tuleb detailse lahenduse etapis läbi viia põhjalikud nahkhiirte uuringud.</p>	<p>13.4 Ettepanekuga ei arvestata. Sisuline vajadus KSH aruande eelnõu muutmiseks puudub, kuna KSH-s on juba toodud nõue, et kõikide arendusalade (ka ala 5a) puhul tuleb detailses etapis läbi viia nahkhiirte uuring. Selgitame, et uuringud viiakse kõikidel juhtudel läbi täpsusastmes ja põhjalikkusega, mis on vajalik detailse lahenduse väljatöötamiseks, sisendi saamiseks nahkhiirte elupaikade, kaitse vajaduse jm osas. Sealjuures ei ole põhjust rõhutada, et alal 5a või selle idapoolsel lahustükil peaks uuringuid läbi viima põhjalikumalt kui teistel aladel. Samas annab KSH aruanne indikatsiooni, et 5a idapoolsel lahustükil võib eeldada nahkhiirte osas tõenäolisemalt konflikti, kui teiste alade puhul.</p>
	<p>13.5 Huvitatud isikutest (arendajatest)</p> <p>Lääneranna Vallavolikogu kinnitas 01.02.2022 kirjas nr 2022/8-11/113-2, et Irbeni loetakse KOV EP menetluses huvitatud isikuks (arendajaks) analoogselt Laanenurga Tuuliku OÜ-ga (mille puhul on ainuke „lisastaatus“ KOV EP algatamise taotlejaks olek).</p> <p>EV ja KSH I eelnõu lk 3 on huvitatud isikuks märgitud aga ainult Laanenurga Tuuliku OÜ, mis ei kajasta aga õigesti huvitatud isikute (arendajate) hulka. Irbenit ja teisi arendajaid ei ole EV ja KSH I eelnõus mainitudki.</p> <p>Seega teeme ettepaneku EV ja KSH I eelnõud täiendada ja märkida huvitatud isikuks ka Irbeni ning teised arendajad.</p>	<p>13.5 Nõustume ettepanekuga, toome dokumendis välja algatamise taotluse esitaja ja huvitatud isikud.</p>

<p>14. Keskkonnaministeerium (2022/8-11/829-9; 16.08.22)</p>	<p>Keskkonnaministeerium kooskõlastab otsuse eelnõu ja KSH aruande tingimusel, et arvestatakse järgmiste märkuste ning ettepanekutega:</p> <p>14.1 Arvestades keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 40 lõiget 4 palume KSH aruannet täiendada teabega tõenäolisest arengust, kui eriplaneeringut ellu ei viida. Lisaks, milliseid meetmeid kavandatakse eriplaneeringu elluviimisega kaasneva olulise keskkonnamõju seireks.</p>	<p>14.1 Täname tagasiside eest. KSH aruannet täiendatakse teabega tõenäolisest arengust, kui eriplaneeringut ellu ei viida (aruande ptk 2.9). Aruandesse lisatakse info eeldatavalt vajalike seiremeetmete kohta, aga toome välja, et eriplaneeringu elluviimisega kaasneva olulise keskkonnamõju seireks kavandatavad meetmed selgitatakse välja detailse lahenduse etapis.</p>
	<p>14.2 Märgive, et oluline on järgida kestlikku tootepoliitikat, eelistades seadmeid ja nende osasid, mis on võimalikult kliimaneutraalsed, ressursitõhusad ning ringmajanduseks sobivad. Kui jäätmete vältimine on võimatu, siis tuleks eelistada kestlikke tooteid (st parandatavad ja ringlusse võetavad ning neis kasutatakse ringlusse võetud materjale).</p>	<p>14.2 Täname tähelepanu juhtimast ja selgitamast.</p>
	<p>14.3 KSH aruande peatüki 1.2 arendustingimuste punkti 17 „Jäätmed ja ringmajandus“ puhul teeme ettepaneku muuta sõnastust ning koostada loetelu prioriteetide järjestuses:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Tegevustes juhitudakse jäätmehierarhiast. b) Keskkonnamõju vähendamiseks järgitakse jäätmetekke vältimise üldnõudeid¹. c) Tekkivaid jäätmeid käideldakse vastavalt kehtestatud nõuetele. d) Tekkivad jäätmed kogutakse liigi ja olemuse alusel nende edasise käitlemise lihtsustamiseks, sealhulgas taaskasutamise soodustamiseks. e) Ohtlikud jäätmed tuleb jäätmete kogumisel, ladustamisel ja veol pakendada, et vältida neist 	<p>14.3 Ettepanekuga arvestatakse, sõnastust korrigeeritakse ning loetelu järjestust muudetakse vastavalt esitatud ettepanekule.</p>

	<p>tulenevat ohtu tervisele ja keskkonnale ning hõlbustada nende taaskasutamist või kõrvaldamist.</p>	
	<p>14.4 Peatükkides 2.7 ja 2.8 tuleb arvestada sellega, et ohtlike jäätmete käitluslitsentsi enam ei väljastata, vaid need antakse üle keskkonnakaitseluba omavale ettevõttele. Vanaõli taaskasutamisel tuleks eelistada vanaõli regenereerimist või muid ringlussevõtutoiminguid. Jäätmekäitleja valikul tuleks eelistada sellist käitlejat, kes on valmis vanaõli regenereerima.</p>	<p>14.4 Ettepanekuga arvestatakse. Ptk 2.8 viide ohtlike jäätmete käitluslitsentsile on ajakohastatud ning märgitud keskkonnakaitseluba. Peatükis on laiendatud avariiolukorras tekkivate jäätmete loetelu ja jäätmeliigile vastava käitluse korraldamist, arvestades et avariiolukorras võib lisaks vanaõlile tekkida ka väljavahetamist vajavaid seadmeid, sh ohtlike ühenditega saastunud seadmeid. Täiendatud on jäätmete käitlusel nende ringlusse suunamise eelistusega, mis tuleb samuti varasemates peatükkides eesmärkidena välja.</p>
	<p>14.5 Lisaks juhime varakult tähelepanu järgnevale. Elektri- ja elektroonikaseadmetele on kehtestatud tootjavastutus. Laiendatud tootjavastutuse põhimõtte kohaselt vastutab tootja turule suunatud probleemtoodete jäätmekäitluskohustuste täitmise eest. See vastutus hõlmab eelkõige kohustust rahastada ja korraldada probleemtoodetest tekkinud jäätmete liigiti kogumist ja töötlemist ning selle edendamist, aruandlust ning tarbijate teavitamist probleemtoote olulusringi lõpuga seotud aspektide kohta. Laiendatud tootjavastutuse süsteemid tagavad kasutuselt kõrvaldatud probleemtoodete efektiivsema kogumise ning nõuetekohase töötamise kooskõlas jäätmeid käsitlevate ELi õigusaktide ja rahvusvaheliste lepingutega.</p>	<p>14.5 Täname viitamast. Arvestades, et tootjavastutuse põhimõtte ja kohustused on õiguslikult sätestatud, tuleb seda rakendumisel ja vastavas etapis igakülgset arvestada, sh ka seatud sihtarvude saavutamise aspektist lähtudes. Teema detailsust ja käesoleva töö mastaape arvestades aruandes täiendusi ei tehta.</p>

	<p>14.6 Tuulepargid jäävad elektri- ja elektroonikaseadmete tootjavastutuse kohustusest küll välja, kuid oluline on tagada tuulikute käitlus ning jäätmete ringlussevõtt. Tuulegeneraatorite labade jäätmekäitluse eest vastutab tuulegeneraatorite omanik, mistõttu soovitame hankesse lisada ka jäätmekäitluse tingimused. Tuulikulabade osas on oluline eelistada tuulikulabasisid, mille jäätmed on ringlusse võetavad. Euroopas on suunatud tuulegeneraatorite osasid korduskasutusse ja teostatud kasutusotstarbe muutmist². Lisaks on alustatud ka ringlusse võetavate toodete tootmist³. Eestis puuduvad tuulikulabade jäätmete ladestamise ja põletamise võimalused</p>	<p>14.6 Täname tähelepanu juhtimast. Tuulikulabade taaskasutamise ja ringlussevõtu osas käib pidev arendustegevus eesmärgiga toota võimalikult lihtsalt ringlusse võetavad tooted (eelkõige tuuliku labad) ning samas leida alternatiivseid võimalusi nende ringlussevõtul ja taaskasutusse suunamisel. Nõustume, et labade jäätmekäitluse eest vastutab tuulegeneraatori omanik, seejuures loodetavasti laiendatakse tulevikus ka tootjavastutuse printsiipi labadele kui probleemtoote jäätmetele. Jälgime ka töö teostamise ajal avaldatud uuringuid, teadustöid ja muid arendusi ning võimalusel täiendame soovitustega aruannet. Käesolevas töös ei ole siiski võimalik anda detailseid suuniseid edasiste hangete korraldamiseks, sh seada siinkohal tingimusi jäätmekäitlusele. Läbivalt oleme töös märkinud, et jäätmete käitlusel tuleb lähtuda jäätmehierarhiast, sh kui jäätmeteket ei ole võimalik vältida, siis eelistada nende ringlussevõttu alama taseme käitlusele.</p>
<p>15. Keskkonnaamet (2022/8-11/829-10; 16.08.22)</p>	<p>Keskkonnaamet on seisukohal, et esitatud aruanne on asjakohane ja piisav, kui KSH aruande täiendamisel arvestatakse järgmiste ettepanekutega: 15.1 Ptk-s 1.1 „Sobivate alade valik“ on öeldud: „Ebatõenäoliseks osutused alad nr 4 ja 6 (vt tingimused ptk 1.2), kuid leevendavate meetmete kasutamisel ja huviliste ilmnemisel võib tuuleparkide rajamine osutada siiski võimalikuks.“ Ala nr 6 paikneb</p>	<p>15.1 Aruannet täiendatakse. Ala nr 6 arendamine on võimalik vaid siis, kui tagatakse rohevõrgustiku toimimine ja sidusus. Vajalikud on täpsemad elustiku uuringud, et selgitada välja ala nr 6 olulisus rohevõrgustiku funktsioneerimise kontekstis ning teha</p>

	<p>rohevõrgustiku alal ning tõenäoliselt kaasneb ala arendamisega rohevõrgustiku tugialale ebasoodne mõju. Aruanne soovib loobuda alal 6 tuuleenergeetika arendamisest. Viidatud peatükist 1.2 ei selgu, millistel tingimustel oleks ala nr 6 arendamine siiski võimalik.</p>	<p>kindlaks kas ja millistel tingimustel on selle arendamine võimalik.</p>
	<p>15.2 Ptk-s 1.1 „Sobivate alade valik“ on öeldud „Käesoleva asukoha eelvaliku ja I etapi KSH tulemusel valiti tuuleparkide rajamiseks sobivate asukohtadena välja 5 ala.“ Palume siinkohal välja tuua ka nende alade numbrid, et oleks üheselt selge, millistest aladest jutt käib (kas alad 2, 2a, 3, 5 ja 5a?). Sama peatüki alguses on öeldud, et eriplaneeringu lähteseisukohtade ja väljatöötamise kavatsuse avalikustamise tulemusel otsustati käsitleda tuulepargi rajamiseks esialgselt sobivate aladena kõiki 7 analüüsi tulemusel selgunud ala - kas siin mõeldakse alasid nr 2, 2a, 3, 4, 5, 5a ja 6? Või on see koos aladega nr 1 ja 7, mis jäeti edasisest analüüsist välja, kuna ala nr 1 pindala vähenes olulisel määral ja nr 7 arendamine on kaasneva võimaliku mõju tõttu linnustikule ebatõenäoline.</p>	<p>15.2 Aruannet täiendatakse. Lisaks on koostatud ja tutvumiseks saadetud eelvaliku otsuse eelnõud alade lõikes.</p>
	<p>15.3 Ptk-s 1.2 punkt 10 on öeldud: „Planeeringu detailse lahenduse väljatöötamise etapis tuleb arvestada, et kõikide tuulealade puhul on vaja läbi viia linnustiku uuringud (vt tabel 2.4.2.1 ptk 2.4.2).“ KSH aruandes ei ole viidatud tabelit 2.4.2.1.</p>	<p>15.3 Täname eksimusele viitamast, kustutasime viite tabelile.</p>
	<p>15.4 Ptk-s 2.2.4 (lk 52) on kahes kohas nimetatud Kurese kirikut, mille asemel peaks olema Karuse kirik.</p>	<p>15.4 Täname eksimusele viitamast, korrigeerime nimetust.</p>
	<p>15.5 Tabelis 2.4.1.2 „Mõju hindamine Natura alade kaitse-eesmärkidele“ real „Tuhu-Kesu linnuala“ viidatakse tabelile Tabel 4.4.1.4. Aruandes sellise numbriga tabelit ei ole.</p>	<p>15.5 Täname eksimusele viitamast, korrigeerime tabeli numbrit.</p>
	<p>15.6 Ptk 1.2 tabel „Alapõhised tingimused“ rida „Mõju linnustikule“ ja ptk 2.4.2 alade nr 2 ja 2a juurde ning lk 71 tingimuste ja soovitude juurde palume aladel 2 ja 2a vajalike</p>	<p>15.6 Ettepanekuga ei arvestata. Selgitame, et KSH töögrupp on kogu protsessi vältel kaasatud olnud</p>

	<p>uuringutena lisada ka uuringud hanede, luikede ja sookurgede peatumiskohtade ja liikumisteede uurimiseks. Vastavad uuringud on vajalikud, kuna lähtuvalt keskkonnaseire infosüsteemis olevatest hanede, luikede ja sookurgede rändepeatuspaikade seirete andmetest võivad alad 2 ja 2a jääda nende liikide rändekoridori alale (kogumid Nätsi-Võlla rabas, Tõhela-Ermistus ja Varbla laidudel ja ranna ääres).</p>	<p>ornitoloog (Hannes Pehlak). Kõikide tuulealade linnustikuga seotud teemakäsitlused on valminud ornitoloogi osalusel. Lisaks on ornitoloog kõiki alasid külastanud ja saanud konkreetsete alade elupaigad, tingimused jm üle vaadata. Välitööde, ka teadaoleva info, olemasolevate andmete ja ornitoloogi erialaste teadmiste põhjal on KSH-s antud alapõhised hinnangud linnukaitseliste väärtuste ja potentsiaalsete konfliktide osas. Viimastest tulenevalt on käsitletud ka edasiste uuringute vajadus, sh lisaks üldisele uuringu nõudele on toodud alapõhiselt ka liikide/liigirühmade kohta täpsustav info uuringute osas.</p> <p>Aladel 2 ja 2a ei pea ornitoloog vajalikuks peatuskohtade ja liikumisteede uuringu läbiviimist. Alad asuvad valdavalt metsamaastikus. Ala 2 lõunaosas on kuni 32 ha avamaastikku, mida veelinnud ja sookured võivad peatumiseks ja toitumiseks kasutada, kuid kindlasti pole tegemist püsiva ega olulise peatuskohaga. Juhuvaatluste andmetel pole neid liigirühmi seal kohatud. Aladest idas asuvad ulatuslikud metsad, seega pole seal põhjust eeldada luikede, hanede, sookure ega kahlajate regulaarsete liikumiste (nt ööbimis- ja toitumiskohtade vahel) olemasolu.</p>
--	--	--

	<p>15.7 Keskkonnaamet ei nõustu väitega (ptk 2.4.1, lk 57), et alade nr 2 ja 2a mõjualas ei asu Natura 2000 alasid ja seega on ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku alade kaitse-eesmärkidele välistatud ning asjakohast hindamist pole vaja läbi viia. Kogu eriplaneeringu uuringuala (kõik lahustükid) jääb lindude rändekoridori ning luikede, hanede, laglede jpt liikide puhul on tuuleparke erinevates uuringutes nimetatud suure suremuse ja rändetakistuse põhjusena. Need liigid on mitme Natura linnuala eesmärkliikideks, mistõttu on vaja hinnata tuulepargi potentsiaalsete asukohtade puhul ka mõju rändeteedele. Väikeluige puhul on teada rändepeatusel liikumine Matsalu lahest erinevatesse suundadesse rohumaadele, sh ka üle planeeritavate tuulepargi alade. Matsalu rahvuspargi vahetusse lähedusse jääv lindude rändekoridoris paiknev ala on I etapis juba hinnatud arenduseks ebasobivaks</p>	<p>15.7 Ettepanekuga ei arvestata. Selgituseks, eelmises punktis on toodud täpsem selgitus lindude peatuskohtade ja liikumisteede võimaliku konflikti osas tuulealadega 2 ja 2a. Ornitoloogi kinnitusel võib alasid pidada rändekoridoris paiknevaks vaid kõige üldisemas mõttes, kui nimetada rändekoridoriks kogu Lääne- ja Põhja-Eestit. Konkreetsete alade puhul pole põhjust eeldada konflikti rändlindudega, millest tulenevalt ei ole ka põhjust eeldada mõju esinemist Natura linnualadele. Sealjuures märgime, et alale 2a on lähimaks Natura 2000 Väinamere linnuala ca 3,3 km kaugusel ning alale 2 on lähimaks Väinamere linnuala ca 5 km kaugusel (sh väljatoodud Matsalu lahe piirkonda hõlmav Väinamere linnuala on tuulealadest 2 ja 2a vähemalt 25 km kaugusel), järgmised asuvad juba 8 km ja kaugemal. Näiteks toodud ebasobivaks hinnatud tuuleala 7 asus Väinamere linnualast ja Matsalu rahvuspargist 600 m kaugusel, ning oli teada lindude regulaarne liikumine üle tuuleala linnuala ja sellest lõunas asuvate avamaastike vahel. Väikeluige osas konsulteeriti lisaks ka Leho Luigujõega, kes selle liigi ja tuulealade 2 ja 2a osas konflikti ei näe. Väikeluige liikumine selles piirkonnas võib olla pigem juhuslik, kuid tegemist ei</p>
--	--	--

		<p>ole regulaarselt kasutatava ja olulise rändepeatuspaiiga piirkonnaga.</p> <p>Juhime tähelepanu, et Natura alade käsitus algas juba KSH VTK-s, kus viidi läbi Natura eelhindamine (samuti ornitoloogi osalusel), milles leiti, et eriplaneeringu tuulealade nr 2 ja 2a mõjualas ei asu Natura 2000 alasid ja seega on ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku alade kaitse-eesmärkidele välistatud ning asjakohast hindamist pole vaja läbi viia. KeA esitas ettepanekud VTK kohta 12.11.2021 kirjaga nr 6-5/21/18479-2 ja 18.04.2022 kirjaga nr 6-5/22/5248-2. Kummaski kirjas ei ole vastuväiteid Natura eelhindamise tulemuse osas aladele 2 ja 2a.</p>
	<p>15.8 Ptk-s 2.4.1 on öeldud, et Natura hindamise esimeseks etapiks on Natura eelhindamine, mille eesmärk on kavandatava tegevuse tõenäoliste mõjude prognoosimine. Lääneranna valla tuulealade eriplaneeringu Natura eelhindamine on läbi viidud KSH väljatöötamise kavatsuses (VTK). Käesolevas eelvaliku etapi aruandes viiakse läbi Natura asjakohane hindamine kuue nimetatud tuulenergeetika ala mõjualas olevatele Natura aladele. Palume lisada selguse huvides peatükki info, millised Natura alad (joonisel 2.4.1.1) ja millistel kaalutlustel eelhindamisel tuulenergeetika ala mõjualasse ei jäänud.</p>	<p>15.8 Arvestame ettepanekuga ja viime selgituse aruandesse.</p>
	<p>15.9 Ptk 2.4.1 - Keskkonnaministeeriumi 01.11.2021 kirjas nr 1-17/21/4534-2, milles on selgitatud kohaliku omavalitsuse eriplaneeringutega seotud Natura hindamise põhimõtteid, on öeldud: Seega peab asukoha eelvaliku etapis tekkima põhimõtteline veendumus, et planeeringu täpsusastet silmas</p>	<p>15.9 Täname tagasiside eest. Oleme nõus, et ala 3 on olemasoleva teabe põhjal linnukaitselises mõttes riskantne arendusala. Lõplikku veendumust ei ole selle ala täieliku väljaarendamise</p>

	<p>pidades on olemasoleva info põhjal võimalik valitud asukohta kavandatavat tegevust realiseerida nii, et ebasoodne mõju Natura aladele ja kaitse-eesmärkidele on välistatud. Asukoha eelvaliku KSH aruande üldiseks eesmärgiks on mh olemasoleva info pinnalt vältida olukorda, kus detailse lahenduse väljatöötamise raames selgub, et mõju Natura 2000 ala terviklikkusele ja kaitse-eesmärkidele pole võimalik välistada ning vajalik on asukoha eelvaliku etappi tagasi pöördumine. Juhul, kui aga vastav info ilmneb detailse lahenduse koostamise käigus, ei ole eelvaliku etappi tagasi pöördumine siiski välistatud.</p> <p>Aruandes esitatud info baasil ei ole Keskkonnaametil veendumust, et olulist osa alast 3 on võimalik tuulepargina arendada nii, et sellega ei kaasneks ebasoodsat mõju Tuhu-Kesu linnuala kaitse-eesmärkidele.</p>	<p>võimalikkuse osas ka KSH tööühmal. Oleme seda ka KSH aruande erinevates peatükkides ka välja toonud.</p>
	<p>15.10 Ptk 2.4.2 - Ala 3 hõlmab osaliselt ka Paadrema soo ning selle ümbruse looduslikke ja inimtekkelisi lagealasid, mis on nii tedre kui mitmete teiste III kaitsekategooriasse kuuluvate lindude keskkonnaregistrisse kantud elupaigaks. Tedre arvukus on oluliselt langenud ning metsakanalisi üldiselt hinnatakse ka tuuleenergeetika arenduste poolt ohustatud liigirühmaks. Paadrema soo paikneb Tuhu looduskaitsealal paiknevast kaljukotka pesast (liik on nii Tuhu looduskaitseala kui Tuhu-Kesu linnuala kaitse-eesmärgiks) minimaalselt u 2,5-4,5 km kaugusel. EOÜ töö „Üle-eestiline maismaalinnustiku analüüs“ vahearuanes on kaljukotkast hinnatud tuuleparkide arenduste suhtes väga tundlikuks. Kaljukotka kaitsetegevuskava kohaselt moodustab kaljukotka kodupiirkonna (pesitsuselupaik ja peamine toitumisala) pesast 5 km raadiusesse jäävad looduslikud ja poollooduslikud elupaigad, kriitilise tähtsusega on soo, eriti lagesoo osatähtsus kodupiirkonnas. Seega võib eelkõige ala 3 idaossa jääva Paadrema soo ja selle läheduses paiknevate lagealade arendamist tuulepargialana pidada</p>	<p>15.10 Võtame teadmiseks. Oleme KSH aruandes ala nr 3 puhul mh välja toonud nii kaljukotka ja tedre teema ning nõustume ala riskantsuse osas KeA arvamusega.</p> <p>Märgime, et kahjuks ei ole avalikult kättesaadav viidatud EOÜ töö vahearuanne „Üle-eestiline maismaalinnustiku analüüs“, mistõttu ei ole võimalik KSH-s ka töö tulemusi ja järeldusi kasutada.</p>

	<p>võrdlemisi lähedal paikneva kaljukotka pesitusala seisukohalt vägagi riskantseks.</p>	
	<p>15.11 Ptk-s 2.4.2 on ala 6 osas öeldud, et lähedal asub must-toonekure (LK I) Madissaare looduskaitsealal paiknev leiukoht, sh pesa 3 km kaugusel. Pole välistatud, et must-toonekurg toitub regulaarselt analüüsitaval alal või ületab seda toitumisalale lennates. Keskkonnaamet nõustub, et ala detailsema lahenduse väljatöötamise eelduseks on must-toonekure elupaigakasutuse uuringu läbiviimine.</p>	<p>15.11 Võtame teadmiseks.</p>
	<p>15.12 Ptk-s 2.4.5 on käsitletud ka kaitsealuste taimeliikide esinemist arendusaladel. Kuigi keskkonnaregistris pole mõnel alal tuvastatud kaitsealuseid taimeliike, on ettevaatusprintsipi tõttu vajalik kõikidel arendusaladel kontrollida kaitsealuste taimeliikide esinemist, kuna tegemist on mitmete liikide jaoks potentsiaalselt sobivate aladega. Taimeliikide leiukohti väljaspool kaitstavaid alasid on Eestis vähe inventeeritud ja seetõttu on ka keskkonnaregistris vähe infot taimeliikide leiukohtade kohta. Osa inventuuriandmeid on aga leitavad PlutoF andmebaasis (näiteks ala 3 piirkonnas on madal soo, kus 2021. aastal PKÜ puisrohumaade inventuuri käigus leitud mitmed kaitstavad taimeliigid on kantud PlutoF andmebaasi).</p>	<p>15.12 Arvestame ettepanekuga ning lisame aruandesse vastava tingimuse.</p>
	<p>15.13 KSH I etapi aruandes on arvestatud Keskkonnaameti varasemaid ettepanekuid ja märkusi – sh on loobutud on ala nr 7 edasisest uurimisest tuuleenergeetika arendusalana. Siiski on aruandesse lisatud kirjeldus, kuidas antud ala hindamisega jätkatakse, kui ala nr 7 vastu on vaatamata senistele hinnangutele selge arendushuvi. Keskkonnaamet peab antud alal, vaatamata võimalusele teostada täiendavaid keskkonnauuringuid, tuulikuparkide rajamist jätkuvalt riskantseks ja ebasobivaks.</p>	<p>15.13 Võtame teadmiseks.</p>

	<p>15.14 Ptk 2.5.2 – Palume lisada peatükki, et uute kraavide rajamisel tuleb tagada, et töodel ja hilisemal kasutusel tekkiv heljum ei leviks olemasolevatesse veekogudesse (tööd madalveeperioodil, planeerida settetiike vms võtteid heljumi leviku takistamiseks). Alale jäävate maaparandussüsteemide eesvoolude puhul tuleb arvestada, et maaparandusseaduse (MaaParS) § 4 lõike 4 punkt 1 sätestab, et avatud eesvool on vooluveekogu, nagu jõgi, oja, kanal või kraav, sealhulgas peakraav. Seega kohaldub eesvooludele, mille valgala jääb alla 10 km² veekaitsevöönd (VeeS § 118 lg 2 p 3) ning veeseaduse piirangud tegevustele veekaitsevööndis.</p>	15.14 Täiendame aruannet.
	<p>15.15 Ptk-s 2.6 on välja toodud maardlate ja mäeeraldistega kattumised. Lisaks väljatoodule kattub ala 5 ka menetluses oleva Kõverdama II turbatootmisalaga (keskkonnaotsuste infosüsteem menetlus nr M-111990, käimas KMH).</p>	15.15 Täname tähelepanu juhtimast, täiendame aruannet.
16. Kaitseministeerium (2022/8-11/829-11; 16.08.22)	16.1 Kaitseministeerium kooskõlastab esitatud otsuse eelnõu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande eelnõu märkusteta.	16.1 Täname tagasiside eest.
17. Politsei- ja Piirivalveamet (1.11-11/86-3; 04.08.22)	17.1 Teatme, et politseil puuduvad muudatusettepanekud Lääneranna valla tuuleparkide eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise osas.	17.1 Täname tagasiside eest.
18. Kaitseliit (2022/8-11/830-4; 05.08.22)	18.1 Teavitan Teid, et Kaitseliit on Kaitseministeeriumi valitsemisalasse kuuluv organisatsioon. Riigikaitseliste ehitiste töövoimega seotud seisukohad, arvamused jm menetlusliku tagasiside planeeringute, ehitusprojektide, vms kooskõlastamise küsimuses esitab Kaitseliit Kaitseministeeriumi kaudu.	18.1 Täname tagasiside eest.
19. Eesti Lairiba Arenduse Sihtasutus (2022/8-11/830-2; 27.06.22)	19.1 Eesti Lairiba Arenduse Sihtastuse (ELA SA) sidevõrgu haldajal, AS Connecto Eesti, pretensioonid puuduvad.	19.1 Täname tagasiside eest.

<p>20. Sunly AS (2022/8-11/1176-1; 15.08.22)</p>	<p>20.1 Tuuleenergia alade valiku praeguses staadiumis ei tohiks üheselt aluseks võtta Keskkonnaameti esmaseid informatiivseid puhvreid. Keskkonnaameti poolsete puhvrite rakendamisel on kasutatud dokumendis „Maismaa tuuleparkide mõjust elustikule ja Keskkonnaameti soovitusel nende planeerimise kohta kohaliku omavalitsuse üldplaneeringutes“ märgitud puhvreid ja sama dokumendi selgitavas osas on märgitud, et maismaa tuuleparkide planeerimise kriteeriumite puhul on tegemist Keskkonnaameti poolsete soovitustega, mitte õigusakti põhinevate kohustuslike vahemaadega. Eelpool nimetatud dokumendis on lisaks märgitud, et „Soovitude range järgimine näiteks kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu või detailplaneeringu protsessis ei pruugi olla põhjendatud, kuna nende planeeringuliikide puhul tuleb planeeringuprotsessi käigus viia läbi asjakohased ning asukohast lähtuvad analüüsid, mis peavad andma konkreetse planeeringuprotsessi käigus lõpliku vastuse tuulepargi või üksiktuuliku rajamise võimalikkuse ja kaasnevate keskkonnamõjude kohta.“ Keskkonnaameti poolt koostatud ja puhvrite aluseks olevas dokumendis on veel täiendavalt lisatud, et planeerimisel saab puhvrite ulatusi (st tuulepargi ohutut kaugust ohustatud objektist) lähtudes kohapealsetest oludest täpsustada (kuna üle-eestiliselt ei ole puhvritesse jääva maa-ala puhul tegemist looduslikult, maakattelt või maakasutuselt sarnase, samal viisil liikide poolt kasutatava alaga) ning märgitud, et teatud konkreetsest asukohast, liigi leiukohast ning liigi käitumuslikest iseärasustest lähtudes võib puhvrite ulatuse vähendamine olla põhjendatud. Alapeatükis 1.1 on ebaproportsionaalne välja tuua, et alal 3 võib tuuleenergeetika arendamine osutada keerulisemaks. Sarnaselt teistele aladele annab täpsema ülevaate detailne lahenduse käigus läbiviidavad uuringud.</p>	<p>20.1 Selgitame, et eelvaliku ja KSH I etapi aruande staadiumis on mõjude hindamise ülesanne välja tuua alade lähteandmed järgneva KSH aruande koostamiseks ning anda hinnang ala põhimõttelisele sobivusele tuuleenergeetika arendamiseks tuginedes teadaolevale ja hindamise ajal mõistlikult kättesaadavale informatsioonile.</p> <p>Ala nr 3 puhul ei ole tuuleenergeetika arendamist välistatud, vaid KSH I etapi aruande koostamisel kogutud teabele tuginedes on välja toodud vaid asjaolud, mis võivad potentsiaalselt tuuleenergeetika arendamist alal nr 3 raskendada ning seega omada huvitatud osapooltele tähendust ala edasisel arendamisel. KOV EP menetluses peab kohalik omavalitsus kokkuvõttes välja selgitama, millises asukohas, kas ja millistel tingimustel on huvitatud isiku huvi realiseeritav (vt TlnRnKo, 3-21-810, p 26). Vastava objektiivse asjaolu esiletoomist ei saa pidada ebaproportsionaalseks. Samuti on Keskkonnaameti suunistest lähtumine kooskõlas ettevaatuspõhimõttega (KeÜS § 10 lg 1).</p>
--	---	--

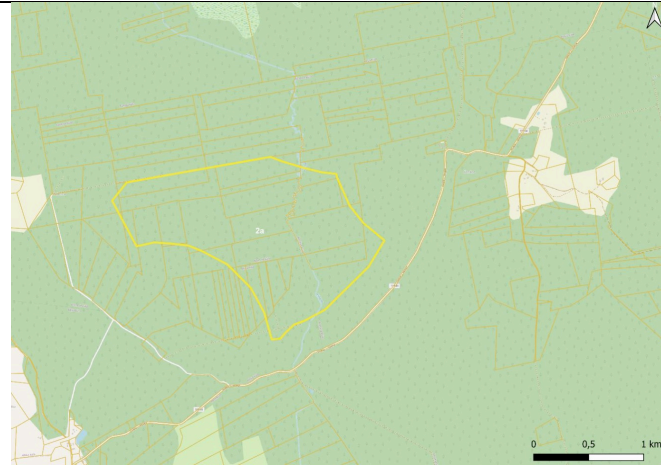
	<p>20.2 ALA nr 1</p> <p>Lääneranna valla tuuleparkide eriplaneeringu asukohta eelvalik ja I etapi aruandes on märgitud, et Keskkonnaameti poolsete puhvrite rakendamisel märtsis 2022 vähenes ala nr 1 pindala oluliselt ja seetõttu otsustati see ala edasisest analüüsist välja jätta.</p> <p>Siinkohal juhime tähelepanu kirja sissejuhatuses kirjeldatud puhvrite määramise alustele ja seda ei tohiks praeguses etapis üheselt mõista tuuleenergiakompleksi hulga väljajätmise aluseks. Ala nr 1 planeeringualade hulga väljajätmise täpsemaks põhjuseks praeguses etapis on olnud Keskkonnaameti puhvritest Varbla must-toonekure püsielupaiga 3 km puhver. Teeme ettepaneku praeguses etapis jätta ala nr 1 planeeringualade hulka, kus teostada täiendavad uuringud ja küsida ekspertarvamus, kuna Varbla musttoonekure püsielupaigas asuva pesa kohta käivate elektrooniliste seireandmete kohaselt (alates 2012) ei ole must-toonekurg kordagi pesa asustanud ja viimatistes kirjetes on pesakohta asustanud hiireviu (III kat), kellele ei ole põhjendatud rakendada 3 km puhvrit. Lisaks asub Varbla must-toonekure püsielupaik lähedal hoonetele (alla 1 km) ja elupaigas oleks vaja teostada täiendavad uuringud (elupaiga kestlikkus, kaasnevad liigid jm). Juhul, kui uuringute tulemusega tuvastatakse, et arhiveerimine ei ole vajalik, siis on tegevuskavas märgitud, et pikaajaliselt (enam kui 10 aastat asustamata) elupaikades võib vajadusel kaaluda leebema kaitsekorra rakendamist ja see võiks olla peale toitumisalade analüüsi aluseks puhvri osaliseks vähendamiseks. Teeme ettepaneku lisada ala nr 1 tagasi arengualade juurde võttes edelapoolseks ala piiriks sh Varbla must-toonekure püsielupaiga puhvrise jääv ala kuni Kolga jõe ehituskeeluvööndi ida poolse küljeni (vt joonis nr 1 – ala 1).</p>	<p>20.2 Täname ettepanekute eest. Selgitame, et tuuleparkide rajamiseks sobivaimade alade leidmisel on ühe kriteeriumina kasutatud Keskkonnaameti väljatöötatud puhvreid, kuna need on selged indikaatorid juba teadaolevatele potentsiaalselt olulise keskkonnamõjuga riskikohtadest.</p> <p>Kuivõrd tegemist on soovitusliku iseloomuga kriteeriumiga, siis nõustume ettepanekuga lisada tuuleparkide rajamiseks sobilike eelvalikualade hulka ala nr 1. Peale Varbla must-toonekure uuringu tulemuste läbiviimist tuleb alal nr 1 viia läbi ka KSH I etapp, mis annab sisendi detailsele lahendusele ja mõjude hindamisele. Lääneranna Vallavolikogu saab ala sobivuse kohta otsuse eelnõu koostada peale uuringu läbiviimist ja KSH I etapi aruande koostamist.</p>
--	---	---

20.3 Ala 2b

Tuulearenguala nr 2a osas teeme ettepaneku praeguses staadiumis laiendada ala põhjasuunas ca 300 m võrra (vt joonis nr 2). Laiendatav ala on välja jäetud seoses Paadrema looduskaitsealale märgitud III kaitsekategooria liikide teder ja laanepüü elupaikade 600 meetriste puhvrite tõttu. Paadrema looduskaitsealale märgitud tedre ja laanepüü elupaigad ei pruugi olla enam ajakohased seoses alade muutustega ajas ning peale täiendavate uuringute läbiviimist võib olla piisav ka 300 meetrine puhver arenguala suunal. Lisaks asuvad laiendataval alal peamiselt lagedaks raiutud metsamaa alad, mis ei ole eelpool nimetatud liikidele sobilikud.

20.3 Ettepanekuga põhimõtteliselt nõustutakse. Ala nr 2b võimaldatakse edaspidi uurida ja läbi viia I etapi hindamine, kooskõlastamine ja avalikustamine, misjärel on võimalik vastu võtta otsus nende sobivuse kohta. Ala nr 2 b maaomanikke ja lähinaabreid teavitatakse ala nr 2b lõikes uuendatud I etapi hindamise aruande kohta arvamuste küsimisel pikema kaaskirjaga, mh tuuakse välja, et lisanduvaid alasid vaadeldakse koos nõ põhjalaga, st taristu ja juurdepääsulahendus ning liitumine lahendatakse terviklikult. Seetõttu ei ole ka vastuolu selles, et lisanduvad alad on pindalaga alla 250ha.

20.4 Ala 3 ja 3a

Praegu olemasolevate andmete kohaselt on ala nr 3 võimalik mõju kõige suurem põhjaosas asuval rohevõrgustiku alal, kus asuvad lisaks eriplaneeringu nahkhiirte ekspertarvamuse kohaselt mitmed potentsiaalsed nahkhiirtele sobilikud puistud.

Ala nr 3 rohevõrgustiku ala välja jätmisel palume kaaluda võimalust lisada alale 3 täiendavalt juurde edelaservas asuvad põllumassiivid ja ala piiriks lugeda sirgjooneliselt Paadrema jõe ehituskeeluvööndiga paralleelne piir (vt joonis 3 – ala nr 3).

Lisatud alal tuleks teostada täiendav uuring, mis arvestab võimalikku mõju lisatud alal ja Paadrema looduskaitsealal elutsevatele liikidele (sh teder). Alal nr 3 asuva rohekoridori asukoha osas teeme ettepaneku nihutada seda ca 500 meetrit kagu suunas (vt joonis 3 -punane viirutus) ja vajadusel jätta koridor arengualast välja. Joonisele märgitud uuel rohekoridori alal asuvad ortofotolt tuvastatav kõrgema puittaimestikuga kaetud ala, Paadrema jõgi koos kallastega ja see võiks olla looduses perspektiivseks rohekoridori alaks ja liikumise suunaks.

Lisaks palume täiendava tuuleenergia arengualana lisada alast nr 3 ca 850 m ida suunas asuv Keskkonnaameti puhvrite alusel sobilik ala (joonisel 3 – 3A). Linnustiku kaitse osas on ala nr 3A

20.4 Ettepanekuga põhimõtteliselt nõustutakse. Võimaldatakse lisanduvaid alasid (numereeritud kaardirakenduses 3 a ja 3 b) alasid edaspidi uurida ja neile läbi viia I etapi hindamine, kooskõlastamine ja avalikustamine, misjärel on võimalik vastu võtta otsus nende sobivuse kohta. Lisanduvate alade maaomanikke ja lähinaabreid teavitatakse lisandunud alade lõikes uuendatud I etapi hindamise aruande kohta arvamuste küsimisel pikema kaaskirjaga, mh tuuakse välja, et lisanduvaid a ja b alasid vaadeldakse koos nõ põhjalaga, st taristu ja juurdepääsulahendus ning liitumine lahendatakse terviklikult. Seetõttu ei ole ka vastuolu selles, et lisanduvad alad on pindalaga alla 250ha.

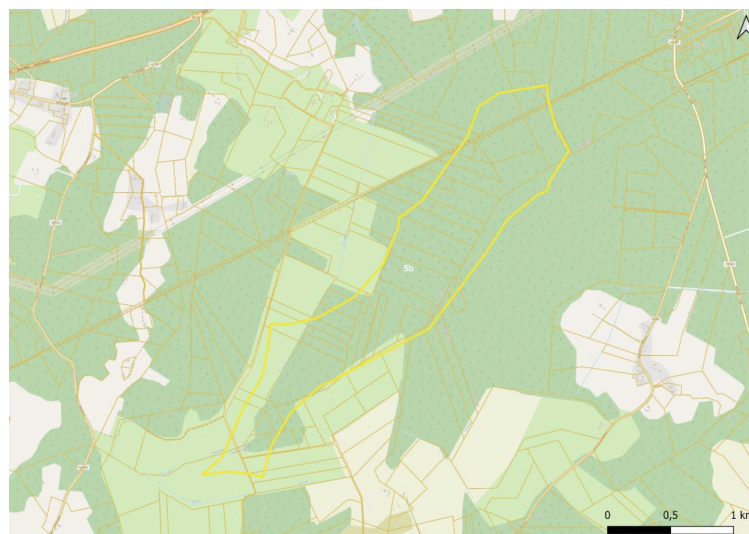
läheduses samad linnustiku puhvrid (sh Tuhu kaljukotka, Mõtsu must-toonekurg), mis alal nr 3 ning detailse lahenduse väljatöötamise faasis saab teostada neile võimaliku mõju uuringud ning vajadusel arvestada liikide nõudlustega. Ala 3A põhjapoolse külje piiriks on Tuhu kaljukotka 2 km puhver. Kaljukotkastel on peamisteks toitumis- ja elualadeks suured lagedad soo ja rabamassiivid (ca 5 km ulatuses pesast). Kirjeldatud suuremad soo- ja rabamassiivid ei jää joonisele märgitud ala nr 3A suunas, vaid asuvad pesast loode, põhja, kirde ja ida suunas (Lõunasoo/Tuudi raba, Tuhu soo, Oidermaa soo). **Selleks, et välistada ala 3 ja 3A läheduses asuva väiksema soola (Paadrema soo) toitumisalana kasutamine, on vajalik teostada kaljukotka elupaigakasutuse osas täiendav uuring detailsema lahenduse väljatöötamise faasis.**

20.5 Ala 5, 5a, 5b

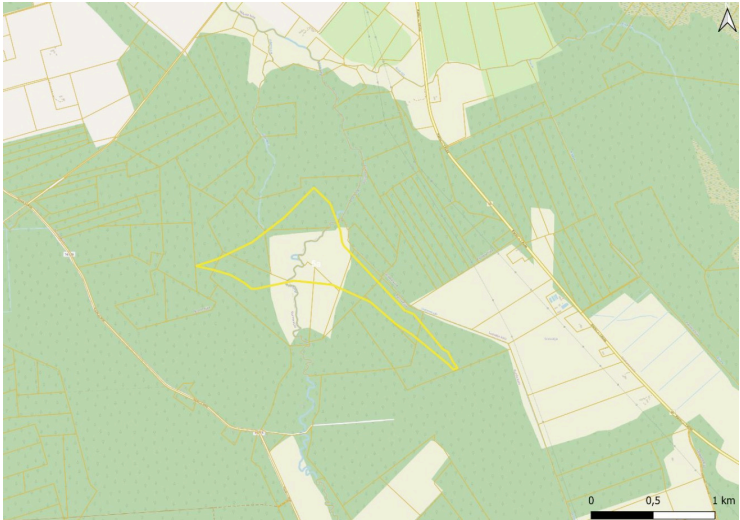
20.5 Ettepanekuga põhimõtteliselt nõustutakse. Võimaldatakse alasid (kaardirakenduses numereeritud 5b ja

Teeme ettepaneku lisada täiendava alana ala nr 5 lähedal asuv ala 5b (vt joonis 4 – ala nr 5b). Ala 5b asub osaliselt Keskkonnaameti poolt koostatud sobivate alade kihil, kuid täiendavalt soovime praeguses etapis lisada alale ca 350 meetrine Nehatu must-toonekure puhvri välise serva kuna nimetatud püsielupaigas oleks vaja enne ala välja jätmist teostada täiendavad uuringud. Nehatu must-toonekure püsielupaigas läbiviidud „Kotkaste ja must-toonekure seire 2015-2021“ seireandmete kohaselt ei ole pesapaigas selle aja jooksul kordagi must-toonekure pesitsemist tuvastatud. **3 km puhvri rakendamisel nimetatud elupaigas oleks vajalik eelnevalt läbi viia täiendavad uuringud (elupaiga kestlikkus, kaasnevad liigid, pesa olemasolu) ning teostada musttoonekure toitumis- ja elualade analüüs. Uuringu tulemusi arvesse võttes saab rakendada vajalikku puhvri laiust ala nr 5b suunas.**

Ala 5a osas teeme ettepaneku muuta osaliselt ala piire ja pikendada ala kagusuunas (vt joonis nr 5 – 5a). Lääneranna valla

5c) edaspidi uurida ja neile läbi viia I etapi hindamine, kooskõlastamine ja avalikustamine, misjärel on võimalik vastu võtta otsus nende sobivuse kohta. Lisanduvate alade maaomanikke ja lähinaabreid teavitatakse lisandunud alade lõikes uuendatud I etapi hindamise aruande kohta arvamuste küsimisel pikema kaaskirjaga, mh tuuakse välja, et lisanduvaid a ja b alasid vaadeldakse koos nõ põhialaga, st taristu ja juurdepääsulahendus ning liitumine lahendatakse terviklikult. Seetõttu ei ole ka vastuolu selles, et lisanduvad alad on pindalaga alla 250ha

	<p>tuuleenergia eriplaneeringu nahkhiirte ekspertarvamuse kohaselt asuvad ala 5a kirdepoolses nurgas nahkhiirtele vajalikke varjetingimusi pakkuvad ja elupaigaks sobivad puistud ning Oiderma peakraavist edelapool joonisel märgitud alal kirjeldatud puistuid ei esine. Ala 5a pikendamine Kunila väike-konnakotka puhvrise on põhjendatud kuna erinevate ekspertarvamuste kohaselt on väike-konnakotkale piisav ka alla 2 km laiune puhver. Varasematel tuuleenergia arengualade puhul on peale täiendavaid elupaiga kasutamise uuringuid väike-konnakotka puhvrit arenguala suunas vähendatud isegi alla 1 km laiuseks (Mälgandi väike-konnakotka püsielupaik). Seega on põhjendatud praeguses staadiumis arenguala pikendamine kuni Kunila väike-konnakotka püsielupaiga 1 km puhvrini.</p> 	
<p>21. Erasisik (Taivo Tambre) (2022/8-11/1155-1; 15.08.22)</p>	<p>21.1 Kasutaksin siis võimalust, kui lubatakse arvamust avaldada ja kaasa rääkida järjekordselt meie uue tuulepargi asukoha kujundamise osas. Et mitte hiljaks jääda, nagu juhtus Mäliküla puhul. Viisin end kurssi dokumentidega, mis tutvustavad tulevase tuulepargi asukohti, vaatasin fotomontaaži pilte ja ega midagi meeliülendavat meid ees ei oota. Keegi on leidnud Varbla</p>	<p>21.1 Foto vaatega Varbla kirikule eemaldatakse materjalidest. Esialgne kaalutus selle vaate lisamiseks visualiseeringuna oli asjaolu, et õiglaselt ja tasakaalustatult välja tuua mõjud</p>

	<p>kandist enesele kullasoone tuugenite ehitamise näol ja ei taha oma suurepärasena näivast kinnisideest kuidagi loobuda. Jah, Teil on dokumentaalselt kõik üksipulki lahti seletatud. Isegi puupeast inimeseloom peaks aru saama selle põhjal, mis toimub. Paberil näib lihtne ja selge. Helmküla jääks tuuleparkide piiramisrõngasse. Mõned inimesed peavad ikka väga õelad olema kohaliku rahvakillu vastu, et nii toimetatakse. Käiks justkui kodudest väljasõõmine. Tähelepanu väärrib ka foto, kus on vaade Tõstamaa- Nurmsi maanteelt Varbla kirikule, taustal praegu olematud tuulikud ja esiplaanil minu maja. Leian, et see on provotseerimine, nii ei tohiks teha. Selle leiab Hendrikson&co kodulehelt, joonis1.2. vaatekoht A. Kuigi minu kinnistut ega põllumaid see projekt eriti suurelt ei riiva on arusaamatu, miks jälle Helmküla on huvikeskmes? Proovin mitte isiklikult võtta, aga kui helistatakse, miks ma oma talust juba välja ei koli, kinnisvara ju müügis?!(Kuigi ei ole.) Mida arvata?</p> <p>Me oleme õppinud sellest, et jah, Mälikülas on tuulepark liialt lähedal elumajadele. Mispärast siis nüüd tahate seda halba efekti veelgi võimendada? Nendite oma dokumentides, et on tehtud uuringuid mis näitavad tuulikute poolt tekkiva heli kahjutust tervisele. Ma ei usu taolist juttu, mis kaldub olema täielik hämamine. Mäliküla tuulepargi müraprobleeme ei ole siiamaani lahendatud, aga samas hakkate uusi ehitisi rajama. Võiks enne vanad asjad ära klaarida. Müramõõtmine toimus, kuid see oli silmnähtavalt kasulik vaid teatud osapooltele.</p> <p>Arvatavasti polegi mul võimalik rohkemat teha, kui protestida. Sest nagu ütles tollane Varbla vallavanem Sivar Tõnisson- kes sind ikka kuulab, sinusuguste tõttu ei hakata tuulikuid maha võtma. Inimesed kõrgematel töökohtadel- palun, mõelge väga pikalt järele, mida Te teete oma tulevastele põlvkondadele. Kas see roheenergia väärrib looduse ja elukeskkonna ümbertegemist. Võib- olla poleks rohkem vaja neid” tuugeneid” Varbla kanti.</p>	<p>erinevates piirkondades ja erinevatest vaatesuundadest.</p> <p>Aruanne toob välja, et tuulikute kavandamisel Helmküla lähistel tuleb ette näha meetmed minimeerimaks võimalikku koosmõju olemasolevate tuulikutega.</p>
--	--	--

<p>22. Erasisik (Elve Lillelaid) (2022/8-11/831-7; 18.08.22)</p>	<p>22.1 Minu kinnisvara asub Varblas, Allika külas, Leppa Hanso. Juba olemasoleva tuulepargiga on mul silmside. Tuulise ilmaga on ta väga lärmakas. Kas saaksite täpselt kirjeldada, kuhu veel planeeritakse ehitust jätkata ja miks see teema mind otseselt puudutab. Ausalt öeldes olen päris hirmul, et elu võib sõna otseses mõttes muutuda põrgulikuks</p>	<p>Meile teadaolevalt jääb teile kuuluv kinnistu katastritunnusega 86302:002:0223 tõe-poolest ala nr 2 ja 2a lähedusse (lähim punkt ca 100 m). Kuna tegemist on meie andmetel metsamaaga, ei ole kaasnevaid mõjusid peetud tuulepargi rajamist välistavaks. Teile kuuluv majapidamine Lepa-Hanso jääb võimalikust tuulepargist alal nr 2 ligikaudu 1,6 km kaugusele ja alal nr 2 a ligikaudu 2,3 km kaugusele ida suunas. Kuhu ja millised tuulikud ehitatakse, selgub planeeringu detailse lahenduse käigus eeldatavalt 2023.aasta jooksul. Juhul, kui tuulepark rajatakse, siis jäävad tuulikud teie majapidamisest näha. Lahenduse väljatöötamisel tehakse Teiega koostööd.</p>
<p>23. Erasisik (Tiina Reeder) (2022/8-11/831-6; 16.08.22)</p>	<p>23.1 Millal on planeeritud järgmine avalik kohtumine? Samas, kui ma õigesti dokumentidest välja loen, siis ala nr 3 on esialgu planeeringust väljajäetud? Loen ka eksperdi hinnangust (3.4.2), et mõju kaitsvatele loodusobjektidele alal nr. 3 võib olla suurem, mille tõttu planeeringu arendamine keerukas. Sellest lähtuvalt oleksin huvitatud teadma, kuna ala nr 3 hõlmab</p>	<p>23.1 Järgmine avalik väljapanek on plaanitud aasta lõpus, avalikud arutelud tõenäoliselt uue aasta alguses. Alal nr 3 on arendamine siiski võimalik, kuid eeldab täiendavate uuringute läbiviimist.</p>

	kaitsealuste linnuliikide elupaiku, kas ja millal on plaanitud täiendavad uuringud? Muidugi juhul, kui ala nr 3 jääb valikusse.	Uuringute läbiviimise kohta puudub hetkel info.
24. Eraisik (Liia Veek, Saima Pink, Maili Arusalu, Pille Janno) (2022/8-11/831-4; 15.08.22)	24.1 Meie omanduses olev Altvälja talu jääb planeeritava tuulepargi detailplaneeringu kohaselt selle tuulegeneraatoritest lähemale kui üks kilomeeter. Saadetud kaardimaterjali põhjal võib meid mõjutada müra ja valguse-varju vaheldumine. Meie ei saa olla nõus sellega, mis tuulepark endaga kaasa toob. Sest isegi kui müra suurema osa ajast jääb normi piiridesse on ta siiski pidev ja loomulikust taustamürast eristuv. Tuulikud on planeeritud ka liiga kõrged. Osadel meist on juba analoogne kogemus tuulepargiga olemas. Meie oleme nende tuulikute paigaldamise vastu.	24.1 Kaardimaterjali põhjal on Altvälja kinnistul asuva eluhoone puhul siiski tagatud minimaalne vajalik puhverala ehk rohkem kui 1 km suurune vahemaa lähima kavandatava tuulikuga. Kuna kinnistu on suhteliselt suur ning valdavalt kasutuses põllumaana, siis võib välja tuua, et kinnistu põllumaana kasutuses olevate alade puhul ei ole tõesti 1 km puhvrit ette nähtud, kuid kogu põllumaad ei saa lugeda otseselt tundlikuks piirkonnaks (nt põllumaale ei laiene elamupiirkonna müra normtasemed). Puhveralad vaadatakse töö järgmistes etappides kindlasti üle, samuti tuleb tagada asjakohaste müra normtasemete ning lubatud varjutamise kestuse väärtustest kinnipidamine. Nõustume, et ka normtasemete tagamise korral jääb tuulikute olemasolu piirkonnas siiski tajutavaks.
25. Eraisik (Lii Tõnisson) (2022/8-11/831-3; 15.08.22)	25.1 Otseselt minu kinnistut puudutav tuuleparkide ala (nr 6) on hetkel esmavalikust välja jäänud siis mul ei ole selle teemaga seose eraldi küsimusi ega nõudmisi. Kui aga see ala peaks edaspidi uuesti aktiivseks kerkima, loodan, et teavitata sellest.	25.1 Täname tagasiside eest. Juhul, kui alal nr 6 alustatakse detailse lahenduse koostamist, teavitatakse teid sellest seaduses ettenähtud korras.
26. Eraisik (Silja Vokk)(2022/8-11/831-2; 12.08.22)	26.1 Toetan, et mul ei ole tuulepargi planeeringu kohta pretensioone.	26.1 Täname tagasiside eest.

EELVALIKU OTSUSE EELNÕULE LAEKUNUD ARVAMUSED JA ETTEPANEKUD

1. Päästeamet (2022/8-11/1858-5; 13.10.22)	1.1 Päästeameti Lääne päästokeskuset vastuväited puuduvad. Kooskõlastan.	1.1 Täname tagasiside eest.
2. Maa-amet (11.10.2022 nr 6 3/22/15224-2)	<p>2.1 Maa-ametil ei ole vastuväiteid eelprojekti nr 2103281 „Lääneranna tuulepark“ osas. Palume kaasata Maa-ameti ehitusloa menetlusse.</p> <p>Juhime tähelepanu, et tehnovõrgu või rajatise rajamiseks, omamiseks, valdamiseks ja kõikide nimetatud tegevustega seonduvate tööde teostamiseks, on vajalik lahendada maakasutusõigus. Maa-amet ei saa nõustuda projekteeritud trasside rajamisega (ning vastava ehitusloa väljastamisega) enne kui maakasutusõigus on lahendatud. Maa-ameti taotluse vormid on kättesaadavad Maa-ameti koduleheküljelt https://maaamet.ee/riigimaa-toimingud/kinnisvara-haldamine/riigimaa-servituudid-ja-ajutised-kasutused. Lisainformatsiooni saamiseks palume pöörduda Maa-ameti maatoimingute osakonna kasutusõiguste ja maade arvestuse büroo poole.</p>	2.1 Täname tagasiside eest ja võtame teadmiseks.

<p>3. Maa-amet (11.07.2022 nr 6 3/21/13749-6 11.10.2022 nr 6 3/21/13749-8)</p>	<p>3.1 Edastasite 27.09.2022 kirjaga nr 2022/8 11/1858 1 Maa ametile kooskõlastamiseks Lääneranna valla tuuleparkide eriplaneeringu asukoha eelvaliku vallavolikogu otsuste eelnõud ja eriplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande vastavalt planeerimisseaduse § 105. Märkisite, et käesolev kiri on järg kirjale 22.06.2022 nr 2022/8 11/829-1 „Lääneranna valla tuuleparkide eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande esitamine kooskõlastamiseks”, millele volikogu otsuste eelnõusid lisatud ei olnud.</p> <p>Maa-amet vastas nimetatud kirjale 11.07.2022 kirjaga nr 6 3/21/13749-6, milles palusime korrigeerida KSH aruande joonisel Joonis 2.6.1 Maardlad eriplaneeringuala I seisuga 05.05.2022 karjäärirde piire. Märgime, et joonist ei ole korrigeeritud. Palume jätkuvalt edaspidises planeerimisprotsessis arvestada asjaoluga, et paljudel juhtudel mäeeraldised ei hõlma kogu maardlat, samuti asub sageli ühel maardlal mitu mäeeraldist. Planeeringu lõpliku versiooni vormistamisel ajakohaste maavarade registri andmete saamiseks on võimalus kasutada WFS teenust aadressil link või laadida piirid alla GIS failidena veebilehelt Maavarade registri andmete allalaadimine Geoportaal Maa amet (maaamet.ee).</p>	<p>3.1 Täname tagasiside eest. Lisame Joonisele 2.6.1 täiendused.</p>
	<p>3.2 Aruandes „Lääneranna valla tuuleparkide eriplaneeringu asukoha eelvalik ja I etapi aruanne“ on peatüki 1.2 Sobivate alade arendustingimused alapeatükis 16. Maavarad üldiste, kõikidele aladele rakenduvate tingimustena, millest tuleb edasisel planeerimisel ja projekteerimisel lähtuda</p>	<p>3.2 Täname tagasiside eest ja võtame teadmiseks.</p>

	<p>märgitud (tsiteerin): „a) Maardla alale tuulepargi rajamiseks tuleb detailse planeeringulahenduse koostamisel, projekteerimistingimuste või ehitusloa vm sarnase dokumendi taotlemisel küsida Maapõueseaduse alusel kooskõlastus Maa ametilt. b) Rajatiste kattumisel mäe eraldiste või nende teenindusmaadega on vajalik saada loa omaja/taotleja kooskõlastus rajatiste rajamiseks ning vastav kooskõlastus tuleb lisada planeeringu dokumentide hulka“. Maa amet nõustub eelnõudes viidatud aruande „Lääneranna valla tuuleparkide eriplaneeringu asukoha eelvalik ja I etapi aruanne“ maavarasid puudutavate üldiste tingimustega.</p>	
	<p>3.3 Lisaks üldistele tingimustele, mis rakenduvad kõikides asukohtades, on ala 5 eelnõus märgitud detailse lahenduse ja mõjude hindamise aruande koostamise täiendava tingimusena (tsiteerin): “Hoiduda alale nr 5 ulatuva Vatla (Linnuse) rabaosa ulatuslikust kuivendamisest“. Selgitame, et ala 5 asub turbatootmisaladel, kus turba tootmiseks on vaja ala kuivendada ehk antud alal ei ole võimalik kuivendamisest hoiduda. Tagamaks kooskõla maapõueseadusega (edaspidi MaaPS) palume eelnõud muuta nii, et maardlate aladele ei seata kaevandamist piiravaid tingimusi, mille järgi toimides pole võimalik maavara kaevandada. Antud tingimuse tõttu ei saa kaevandamisloa omaja realiseerida kaevandamisloaga antud õigusi ning kaevandamine muutub piirava tingimuse tõttu märkimisväärselt keerulisemaks võrreldes olemasoleva olukorraga.</p>	<p>3.3 Nõustume ettepanekuga ja korrigeerime aruannet ning otsuse eelnõud.</p>

	<p>3.4 Lisaks on eelnõudes ala 3 näitel kirjeldatud (tsiteerin): „Lähtuvalt Plan detailplaneeringu kehtestamine, ehitise püstitamiseks ehitusloa andmine, projekteerimistingimuste andmine ning katastriüksuse senise sihtotstarbe muutmine (PlanS § 42 lg 2 p-id 1-4). Ala nr 3 puhul võib Lääneranna Vallavolikogu hinnangul edasises detailse lahenduse faasis olla vajalik ajutise planeerimis- ja ehituskeelu kehtestamine. Tõenäoliselt on otstarbekas ajutist planeerimis- ja ehituskeeldu rakendada lähtuvalt ehitise tundlikkusest tuulikute osas, st võimaldada nt taristu ja põllu- ja metsamajanduse jaoks vajalikke ehitisi ning ajutiselt keelata elamute, puhkemajade jms planeerimine ning ehitamine. Ajutise planeerimise ja ehituskeelu kehtestamine otsustatakse vallavolikogu poolt eraldi vajadusel eriplaneeringu detailse lahenduse menetluse käigus. Vastavalt PlanS § 110 lõigetele 5 ja 6 teavitatakse keelu kehtestamise otsuse-eelselt nõuetekohaselt kõiki puudutatud isikuid“. Märgime, et kaevandamisloa andmise korral on vajalik katastriüksuse sihtotstarvet muuta. MaaPS § 14 lõike 1 punkti 2 kohaselt tuleb maapõue seisundit ja kasutamist mõjutava tegevuse korraldamisel haldusorganil tagada juurdepääs maavarale. Tagamaks maavarale juurdepääsu palume maardla alal ajutist keeldu sihtotstarbe muutmiseks mitte rakendada.</p>	<p>3.4 Võtame seisukoha teadmiseks, aruandes olevat näidisloetelu täiendatakse maardlate aladega. Erisust kaalutakse ajutise ehituskeelu kehtestamise eelselt.</p>
	<p>3.5 Täiendavalt informeerime, et Riigikogus on menetluses elektrituruseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 696 SE, millega muudetakse ka MaaPS-us maavara kaitse põhimõtteid seoses taastuvenergia ehitiste rajamisega maardlate aladele. Eelnõuga saab tutvuda aadressil Eelnõu -</p>	<p>3.5 Täname tagasiside eest ja võtame teadmiseks.</p>

	<p>Riigikogu. Selgitame, et seaduste muutmise kehtestamise korral tuleb maavara kaitses arvestada muutunud seadustes sätestatuga.</p>	
	<p>3.6 Maa-amet kooskõlastab Lääneranna Vallavalitsuse 27.09.2022 kirjaga nr 2022/8 11/1858-1 edastatud Lääneranna valla tuulikuparkide eriplaneeringu asukoha eelvaliku vallavolikogu otsuste eelnõud ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande tingimusel, et tehakse muudatused vastavalt eeltoodud märkustele.</p> <p>Muutmata jätmise korral ei ole tagatud maavarale juurdepääs ja dokumendid on vastuolus MaaPS § ga 14. Reformimata riigimaade ja Keskkonnaministeeriumi valitsemisel olevate maaüksuste, mille volitatud asutus on Maa amet, osas annab eriplaneeringule seisukoha Keskkonnaministeerium.</p> <p>Palume hoida Maa ametit kursis planeeringu edasise menetlemisega ja esitada planeering enne vastuvõtmist Maa ametile kooskõlastamiseks.</p>	<p>3.6 Täname tagasiside eest ja võtame teadmiseks.</p>

<p>4. Argent Metsad OÜ (2022/8-11/1849-2; 29.09.22)</p>	<p>4.1 Palun võimalusel suurendada Lääneranna valla tuuleparkide eriplaneeringu ala nr. 3 selliselt, et see hõlmaks ka Argent Metsad OÜ kinnistut (KÜ: 19502:002:0091).</p>	<p>4.1 Ettepanekuga ei ole võimalik arvestada, kuna viidatud katastriüksus jääb olemasoleva elamu 1 km puhvrise, mida on tuuleparkide jaoks sobiva ala valimisel käsitletud välistavana.</p>
---	---	--

<p>5. Maaeluministeerium (2022/8-11/1858-6; 17.10.22)</p>	<p>5.1 KSH esimese etapi aruande jaotises 2.2.1 „Asustus ja maakasutus, visuaalne mõju“ on mõju hinnangus märgitud, et muutused maakasutuses tulenevad ennekõike metsa raadamisest ning et detailsel planeerimisel tuleb eelistada tuulikute ja kaasneva taristu asukoha valikul analüüsitavatel aladel paiknevaid mittemetsamaid, et tagada majandataval metsamaal võimalus jätkata metsa majandamist nii enne kui ka pärast tuulepargi valmimist ning tuulepargi töö alustamist. Lisaks on samas jaotises KSH hindaja soovitanud, et tuulikute paigutamisel väärtuslikele põllumajandusmaadele (alade 2 ja 3 puhul) vältida võimalusel põllumassiivide asjatut killustamist. Tulenevalt eeltoodud tähelepanekutest teeme järgmised ettepanekud:</p> <ul style="list-style-type: none"> - palume KSH aruandes täpsustada mittemetsamaade, mida tuleks tuulikute ja kaasneva taristu rajamisel eelistada, mõistet; - oleme seisukohal, et tuulikute paigutamisel põllumajandusmaadele, mitte üksnes väärtuslikele põllumajandusmaadele, tuleks vältida nende massiivide asjatut killustamist. Selline tingimus tagab eelduse, et pärast tuulikute ehitamist saab jätkuda põllumajandusmaa edasine sihipärane kasutamine, sealhulgas võimalus põllumajandusmasinate kasutamiseks. Palume selles osas KSH aruannet ning Lääneranna Vallavolikogu otsuse eelnõusid alade 2 ja 3 kohta täiendada. <p>Maaeluministeerium koostööstab eeltoodud ettepanekutega arvestamise korral Lääneranna valla tuulikuparkide eriplaneeringu asukoha eelvaliku vallavolikogu otsuste eelnõud ja eriplaneeringu KSH esimese etapi aruande.</p>	<p>5.1 Täname tagasiside eest, aruande ptk 2.2.1 on vastavalt täiendatud.</p>
---	---	---

<p>6. Eraisik (Taivo Tambre) (2022/8-11/2020-1 12.10.2022)</p>	<p>Võttes aluseks Teie 14.09.2022 kirjas toodud seisukohad sooviksin teie tähelepanu juhtida veel kord asjaolule, mis on kindlasti kõigile siinsetele inimestelegi silma ja kõrva jäänud. Nimelt töötab Mäliküla tuulepark päevasel ajal üsna tagasihoidlikult, kuid öösel antakse masinatele tuure juurde. Kus siin on loogika? Normaalselt tahaksid ju kõik öösel päevatööst puhata, kuid meie külas see nii ei käi. Öisel ajal on Mäliküla tuulepargiga tekkiv müra olnud probleem juba pikalt, kuid vald ei ole selles osas siiani midagi ette võtnud. Kirjutate, et olete mürast tingitud keerulist olukorda igati teadvustanud, kuid miks ei ole sellisel juhu midagi ette võetud, ega juba seatud piiranguid olemasolevale Mäliküla tuulepargile, näiteks öiseks ajaks?</p> <p>Viitate vastuskirjas asjaolule, et mõjude hindamise I etapi aruanne toob välja, et maksimaalselt tuleb arvestada koosmõju olemasolevate tuulikute ja välja töötada meetmed ja tingimused (sh teatud ajal kavandatavate tuulikute väljalülitamine ja/või vaiksemale töörežiimile ümberlülitamine), mis minimeerivad võimaliku müra koosmõju tekke kavandatavate tuulikute ja olemasoleva Mäliküla tuulepargi vahelistes elamupiirkondades, peamiselt Helmküla territooriumil. On tore, kui mõjude hindamise aruanne selle välja toob, kuid miks ei ole olnud võimalik neid põhimõtteid rakendada juba olemasoleva Mäliküla tuulepargi puhul, kus öine müra probleem on selgelt juba nüüd olemas, aga keegi sellega ei tegele. Eeltoodu kinnitab seda, et müra normid ja võimalikud meetmed müra piiramiseks ja nendega nn maksimaalne arvestamine on kirjas ainult paberil või mingis mõjude hindamise</p>	<p>Täname Teid seisukoha eest. Planeeringu konsultandid ja mõjude hindajad on seisukohal, et tuulikute tööaja piiramine tuleks fikseerida planeeringus ehk mitte jätta ainult hilisema järelevalve ülesandeks.</p> <p>Hetkeseisuga teostavad õigusaktide kohaselt tuulikute üle järelevalvet mitu asutust, oma vastutusvaldkonnas. Kohalik omavalitsuse pädevus on kontrollida ehitisi ja nende ehitamisõigusele vastavust. Tehnilise Järelevalve Ameti pädevusse kuulub seaduses toodud ehitise kasutusjärgse ohutuse kontrollimine ning tuulegeneraatorite ja tuuleparkide ohutuse kontrollimine. Lisaks eeltoodule kuulub Terviseameti pädevusse järelevalve teostamine ehitist puudutavate terviseohutuse nõuete täitmise üle. (Näiteks joogivee puhtus, müra, vibratsioon vms.)</p>
--	--	--

	<p>aruandes, aga reaalses elus tuulepargi arendaja neid ei järgi ega neist kinni ei pea, sest puudub tõhus järelevalve. Seega kui tuulikud on ükskord juba valmis ehitatud, siis sellele eelnenud uuringud ja aruanded, kus olid välja pakutud meetmed ja muud piirangud mingit tähtsust enam ei oma ja keegi neist kinni ei pea.</p> <p>Seetõttu palun, et vald detailselt selgitaks lahti ja vastaks järgmistele küsimustele, kui tuulikutele saavad välja töötatud meetmed ja tingimused (sh teatud ajal kavandatavate tuulikute väljalülitamine ja/või vaiksemale töörežiimile ümberlülitamine), mis minimeerivad võimaliku müra, siis :</p> <p>1) kelle pädevusse hakkab tulevikus kuuluma kontroll, kas tuulikute töötamise piiramisele seatud meetmeid ikkagi rakendatakse? Kelle rahaliste vahendite arvelt toimub kontroll?</p> <p>2) Millised on juriidilised võimalused ja sanktsioonid kui tuulepargi arendaja tuulikute töötamisele seatud meetmetest ja piirangutest kinni ei pea? Palun esitage mulle õigusnormid, kelle pädevusse kuulub vastav kontroll, kuidas ja millal toimub nimetatud kontroll? Kuidas tuulikute arendaja vastutab kui ta seatud piirangutest kinni ei pea ja kuidas elanikele tagatakse, et nende õigusi ei rikutaks?</p> <p>Küsin neid küsimusi seetõttu, et on tehtud ka Helmkülas mõned üksikud lühiajalised mürauuringud, kuid pikemaegsetest või püsi- müramõõtmise uuringutest on keeldutud, sest väidetavalt ei ole selleks raha ja ega ka keegi ei soovi saada teada, et tegelikult juba nüüd toimub teatud</p> <p>ilmastikutingimuste korral müranormide tugev ületus pika puuga. Sel teemal vaikimine on kasulik nii ametnikele, sest siis ei pea probleemiga tegelema,</p>	
--	---	--

	<p>kui ka mõnele inimestele, kelle ärihuvid on mängus. Kes garanteerib ja võtab vastutuse selle eest, et jälle sama rada ei minda? Lubatakse ühte kohta, aga püstitatakse realselt teise. Algul olid lubatud tuugenite gabariidid väikesed, kuid ehitati hoopiski lubatust suuremad ja mingit vastutust ei järgnenud. Kui hakati ehitama Mäli tuuleparki, öeldi, et see ei tule minu kodu lähedale Helmkülla, et see ei puutu üldsegi minusse. Tänapäevane reaalsus on midagi muud.</p> <p>Meil endises Varbla vallas seatakse esikohale vaid ühe teatud perekonna huvid, mis on väga korrupsiooni piirima lähedal kõndimine. Tuulikute ehitustegevus käib kooskõlas nende soovide ja võimalustega. Lõppude lõpuks ei saa ega ei tohi niimoodi rahva arvamusest üle sõita! Niigi on läbi arendajate konfidentsiaalsuslepingute paljud vaikima sunnitud.</p> <p>Ma ei nõustu Teie pakutud nägemusega tuleviku Varbla -ja ümbruskonna küladest. Leian, et alade 2 ja 2a sobivaks lugemine on vale ja baseerub olulistele kaalumisteguritele. See ei ole minu vaatenurk õiglusest ega õigusest. Arutame edasi.</p>	
--	--	--

<p>7. Transpordiamet (2022/8-11/1858-7; 18.10.22)</p>	<p>7.1 Esitasime ettepanekud Lääneranna valla tuulepargi ja selle rajamiseks vajaliku taristu eriplaneeringu lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse kohta 22.09.2021 kirjas nr 7.1-2/21/21002-2, 14.08.2022 saadetud kirjas nr 7.2-1/22/5848-3 juhtisime tähelepanu puudustele kooskõlastamiseks esitatud dokumentides. Kirjas tehtud ettepanekute alusel on lähteseisukohti täiendatud ning lisaks aruandele esitatud kooskõlastamiseks vallavolikogu otsuste eelnõud. Võttes aluseks ehitusseadustiku (EhS) ja planeerimisseaduse (PlanS) kooskõlastame eelnõud ja eriplaneeringu KSH esimese etapi aruande (kirjale lisatud). Kooskõlastus kehtib kaks aastat kirja välja andmise kuupäevast. Kui selleks ajaks ei ole tehtud asukoha eelvaliku ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande vastuvõtmise või sellest keeldumise otsust, siis palume taotleda uus kooskõlastus, vajadusel esitada korrigeeritud eriplaneeringu lähteseisukohad ja KSH programm ettepanekute saamiseks.</p>	<p>7.1 Täname tagasiside eest ja võtame seisukoha teadmiseks</p>
---	---	--

<p>8. Põllumajandus- ja toiduamet (2022/8-11/1858-8; 21.10.22)</p>	<p>8.1 Otsuse eelnõu kohaselt on ala 3 suuruseks 737 ha. Lääneranna valla tuuleparkide eriplaneeringu asukoha eelvaliku ja I etapi aruande peatükis 2.5.2 on kajastatud arendusalade kattuvus maaparandusehitistega. Ala 3 kattuvuseks maaparandusehitistega on märgitud 294 km². Palume aruandes täpsustada kattuvuse pindala/ühikut (kattuvus ei saa olla suurem kui ala).</p> <p>Põllumajandus- ja Toiduamet kooskõlastab Lääneranna valla tuulikuparkide eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuste eelnõud ja keskkonnamõju strateegilise hindamise I etapi aruande.</p>	<p>8.1 Täname tagasiside eest. Korrigeerime aruannet vastavalt märkusele.</p>
<p>9. Keskkonnaamet(2022 /8-11/1858-9; 21.10.22)</p>	<p>9.1 Keskkonnaamet esitas oma seisukohad ja märkused valla tuuleparkide eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ja KSHI etapi aruande eelnõu kohta 15.08.2022 kirjaga. Keskkonnaamet tuvastas, et esitatud märkuste alusel ei ole KSH I etapi aruannet täiendatud ja parandatud, seega ei ole vastavad muudatused jõudnud ka vallavolikogu otsuste eelnõudesse.</p>	<p>9.1 Täname tagasiside eest. Teavitame Teid, et täiendused ja parandused viiakse sisse koos käesoleva ringi käigus laekunud ettepanekutega, et kaaluda läbi võimalikud vastandlikud seisukohad.</p>
	<p>9.2 Eelnõu ala nr 1 osas Ettepanekuid ei ole.</p>	<p>9.2 Võtame teadmiseks.</p>
	<p>9.3 Eelnõu alade nr 2 ja 2a osas 1. Keskkonnaamet märkis 15.08.2022 kirjas, et ei nõustu väitega, nagu alade nr 2 ja 2a mõjualas ei asu Natura 2000 võrgustiku alasid ja seega on ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku alade kaitse-eesmärkidele välistatud ning asjakohast hindamist pole vaja läbi viia. Kogu eriplaneeringu uuringuala (kõik lahustükid) jääb lindude rändekoridori ning luikede, hanede, laglede jpt liikide puhul on tuuleparke erinevates uuringutes nimetatud suure suremuse ja rändetakistuse põhjusena. Need liigid on</p>	<p>9.3 1. Ettepanekuga ei arvestata, kuid selguse huvides täiendame siiski aruande Natura hindamise peatükki (KSH ptk 2.4.1) ja põhjendame seal Natura hindamise vajaduse puudumist, mida ka järgnevalt siin vastuses välja toome. Ornitoloogi kinnitusel võib alasid pidada rändekoridoris paiknevaks vaid kõige üldisemas mõttes, kui nimetada rändekoridoriks kogu Lääne- ja Põhja-Eestit. Konkreetsete alade puhul pole põhjust eeldada konflikti rändlindudega,</p>

	<p>mitme Natura linnuala eesmärklõikideks, mistõttu on vaja hinnata tuulepargi potentsiaalsete asukohtade puhul ka mõju rändeteedele. Väikeluige puhul on teada rändepeatusel liikumine Matsalu lahest erinevatesse suundadesse rohumaadele, sh ka üle planeeritavate tuulepargi alade. Seega alade 2 ja 2a edasise planeerimise eelduseks on KSH I etapi aruandes Natura asjakohase hindamise läbiviimine.</p> <p>2. Detailse lahenduse ja KSH aruande koostamiseks on seatud tingimus korraldada laia kodupiirkonnaga haruldaste linnuliikide must-toonekurg ja merikotkas elupaigakasutuse uuringud. Peame vajalikuks lisada juurde ka uuringud hanede, luikede ja sookurgede peatumiskohtade ja liikumisteede uurimiseks. Vastavad uuringud on vajalikud, kuna lähtuvalt keskkonnaseire infosüsteemis olevatest hanede, luikede ja sookurgede rändepeatuspaikade seirete andmetest võivad alad 2 ja 2a jääda nende liikide rändekoridori alale (kogumid Nätsi-Võlla rabas, Tõhela-Ermistus ja Varbla laidudel ning ranna ääres).</p>	<p>millest tulenevalt ei ole ka põhjust eeldada mõju esinemist Natura linnualadele.</p> <p>Sealjuures märgime, et alale 2a on lähimaks Natura 2000 Väinamere linnuala ca 3,3 km kaugusel ning alale 2 on lähimaks Väinamere linnuala ca 5 km kaugusel (sh väljatoodud Matsalu lahe piirkonda hõlmav Väinamere linnuala on tuulealadest 2 ja 2a vähemalt 25 km kaugusel), järgmised asuvad juba 8 km ja kaugemal. Töös ebasobivaks hinnatud tuuleala 7 asus Väinamere linnualast ja Matsalu rahvuspargist 600 m kaugusel, ning oli teada lindude regulaarne liikumine üle tuuleala linnuala ja sellest lõunas asuvate avamaastike vahel.</p> <p>Väikeluige osas konsulteeriti lisaks ka Leho Luigujõega, kes selle liigi ja tuulealade 2 ja 2a osas konflikti ei näe. Väikeluige liikumine selles piirkonnas võib olla pigem juhuslik, kuid tegemist ei ole regulaarselt kasutatava ja olulise rändepeatuspaiga piirkonnaga. Täpsem selgitus lindude peatuskohtade ja liikumisteede võimaliku konflikti osas tuulealadega 2 ja 2a on toodud järgmises punktis (9.3 2.).</p> <p>Juhime tähelepanu, et Natura alade käsitus algas juba KSH VTK-s, kus viidi läbi Natura eelhindamine (samuti ornitoloogi osalusel), milles leiti, et eriplaneeringu tuulealade nr 2 ja 2a mõjualas ei asu Natura 2000 alasid ja seega on ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku alade kaitse-eesmärkidele välistatud ning asjakohast hindamist pole vaja läbi viia. KeA esitas ettepanekud VTK kohta 12.11.2021</p>
--	---	---

		<p>kirjaga nr 6-5/21/18479-2 ja 18.04.2022 kirjaga nr 6-5/22/5248-2. Kummaski kirjas ei ole vastuväiteid Natura eelhindamise tulemuse osas aladele 2 ja 2a.</p> <p>2. Ettepanekuga ei arvestata. Selgitame, et KSH töögrupp on kogu protsessi vältel kaasatud olnud ornitoloog (Hannes Pehlak). Kõikide tuulealade linnustikuga seotud teemakäsitlused on valminud ornitoloogi osalusel. Lisaks on ornitoloog kõiki alasid külastanud ja saanud konkreetsete alade elupaigad, tingimused jm üle vaadata. Välitööde, ka teadaoleva info, olemasolevate andmete ja ornitoloogi erialaste teadmiste põhjal on KSH-s antud alapõhised hinnangud linnukaitseliste väärtuste ja potentsiaalsete konfliktide osas. Viimastest tulenevalt on käsitletud ka edasiste uuringute vajadus, sh lisaks üldisele uuringu nõudele on toodud alapõhiselt ka liikide/liigirühmade kohta täpsustav info uuringute osas.</p> <p>Aladel 2 ja 2a ei pea ornitoloog vajalikuks peatuskohtade ja liikumisteede uuringu läbiviimist. Alad asuvad valdavalt metsamaastikus. Ala 2 lõunaosas on kuni 32 ha avamaastikku, mida veelinnud ja sookured võivad peatumiseks ja toitumiseks kasutada, kuid kindlasti pole tegemist püsiva ega olulise peatuskohaga. Juhuvaatluste andmetel pole neid liigirühmi seal kohatud. Aladest idas asuvad ulatuslikud metsad, seega pole seal põhjust eeldada luikede, hanede, sookure ega kahlajate regulaarsete liikumiste (nt ööbimis- ja toitumiskohtade vahel) olemasolu.</p>
	9.4 Eelnõu ala nr 3 osas	9.4

	<p>Arvestades alljärgnevate põhjustega, on ala nr 3 planeerimine tuuleenergeetika arendusalana eeldatavalt perspektiivitu.</p> <p>1. Keskkonnaamet on varasemas kirja esile toonud Keskkonnaministeeriumi 01.11.2021 kirjas⁴ selgitatud kohaliku omavalitsuse eriplaneeringutega seotud Natura hindamise põhimõtteid: „<i>Seega peab asukoha eelvaliku etapis tekkima põhimõtteline veendumus, et planeeringu täpsusastet silmas pidades on olemasoleva info põhjal võimalik valitud asukohta kavandatavat tegevust realiseerida nii, et ebasoodne mõju Natura aladele ja kaitse-eesmärkidele on välistatud. Asukoha eelvaliku KSH aruande üldiseks eesmärgiks on mh olemasoleva info pinnalt vältida olukorda, kus detailse lahenduse väljatöötamise raames selgub, et mõju Natura 2000 ala terviklikkusele ja kaitse-eesmärkidele pole võimalik välistada ning vajalik on asukoha eelvaliku etappi tagasi pöördumine. Juhul, kui aga vastav info ilmneb detailse lahenduse koostamise käigus, ei ole eelvaliku etappi tagasi pöördumine siiski välistatud.</i>“ KSH I etapi aruandes esitatud info baasil ei ole Keskkonnaametil veendumust, et olulist osa alast 3 on võimalik tuulepargina arendada nii, et sellega ei kaasneks ebasoodsat mõju Tuhu-Kesu linnuala kaitse-eesmärkidele.</p> <p>2. Nahkhiirte eksperthinnanguss on leitud, et nahkhiirtest lähtuvalt ei ole tuulikute paigutamine alale 3 eelistatav, kuna alaga külgnev haavik on nahkhiirtele potentsiaalselt oluline elupaik ning ala katab mosaiikne maastik, mis pakub nahkhiirtele potentsiaalselt nii toitumisalasid kui varjupaikasid;</p>	<p>Täname tagasiside eest. Oleme nõus, et ala 3 on olemasoleva teabe põhjal eeskätt linnukaitselises mõttes aga ka muude elustiku rühmade ja aspektide osas (nt nahkhiired; rohevõrk) riskantne arendusala. Lõplikku veendumust selle ala täieliku väljaarendamise võimalikkuse osas ei ole ka KSH tööühmal. Oleme seda KSH aruande erinevates peatükkides eri teemade lõikes välja toonud. Kokkuvõtvalt on KSH aruanne toonud välja, et ala nr 3 edasiarendamine võib kaitstavate loodusobjektide tõttu olla keerukas.</p> <p>Märgime, et kahjuks ei ole avalikult kättesaadav viidatud EOÜ töö vahearuanne „Üle-eestiline maismaalinnustiku analüüs“, mistõttu ei ole võimalik KSH-s ka töö tulemusi ja järeldusi kasutada.</p>
--	--	---

	<p>3. KSHI etapiaruande kohaselt lõikab planeeritav arendusala läbi rohevõrgustiku tugialade vahelise rohekoridori, millel oleks oluline ebasoodne mõju elustiku liikumise tagamisele. Kuna mujal lähipiirkonnas on valdavalt tegu põllumajandusmaastikuga ja ökoloogiline sidusus on vilets, siis pole rohekoridorile võimalik pakkuda ka alternatiivset asukohta. Eelnevast lähtuvalt soovitab aruanne loobuda tuuleenergeetika arendamisest ala nr 3 Lääneranna ÜP-s kavandatava rohevõrgustiku koridori jääval osal;</p> <p>4. Ala nr 3 hõlmab olulises osas nii tedre kui mitmete teiste III kaitsekategooriasse kuuluvate lindude elupaiku. Kaitsealuse loomaliigi isendi püüdmine ja tahtlik häirimine paljunemise, poegade kasvatamise, talvitumise ning rände ajal on keelatud (looduskaitseaduse § 55 lg 6). Teder on Eestis paikne lind. Mängupaik on osa tedre kodupiirkonnast ning see asub pesitsusalade vahetus läheduses lagedamates ja tasasemates kohtades. Samasse paika tullakse mängima aastaid järjest. Tedre arvukus on oluliselt langenud ning metsakanalisi üldiselt hinnatakse ka tuuleenergeetika arenduste poolt ohustatud liigirühmaks. Lisaks on teder põhiliseks kaljukotka toiduobjektiks, mistõttu sealse tedrepopulatsiooni käekäigust sõltub ka piirkonnas pesitsevate kaljukotkaste pesitsusedukus;</p> <p>5. Ala nr 3 hõlmab osaliselt Paadrema sood, mis on mitmete kaitsealuste taimeliikide elupaigaks.</p> <p>6. Paadrema soo paikneb Tuhu looduskaitsealal paiknevast kaljukotka pesast (liik on nii Tuhu looduskaitseala kui Tuhu-Kesu linnuala kaitse-</p>	
--	--	--

	<p>eesmärgiks) minimaalselt u 2,5-4,5 km kaugusel. EOÜ töö „Üle-eestiline maismaalinnustiku analüüs“ vahearuanandes on kaljukotkast hinnatud tuuleparkide arenduste suhtes väga tundlikuks. Kaljukotka kaitsetegevuskava kohaselt moodustab kaljukotka kodupiirkonna (pesitsuselupaik ja peamine toitumisala) pesast 5 km raadiusesse jäävad looduslikud ja poollooduslikud elupaigad, kriitilise tähtsusega on soo, eriti lagesoo osatähtsus kodupiirkonnas. Seega võib eelkõige ala 3 idaossa jääva Paadrema soo ja selle läheduses paiknevate lagealade arendamist tuulepargialana pidada võrdlemisi lähedal paikneva kaljukotka pesitusala seisukohalt vägagi riskantseks.</p>	
	<p>9.5 Eelnõud alade nr 4, 5, 5a osas ettepanekuid ei ole.</p> <p>9.6 Eelnõu ala nr 6 osas Arvestades alljärgnevate põhjustega, on ala nr 6 planeerimine tuuleenergeetika arendusalana tõenäoliselt perspektiivitu.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. KSH I etapi aruande kohaselt paikneb ala nr 6 valdavas ulatuses Lihula-Avaste soostikku hõlmaval tugialal ning sinna suubub rohekoridor, mis ühendab tugiala lõuna pool asuva Karinõmme ja Tarva külades asuva metsamaastikuga. Kuna planeeringuala arendamisega kaasneks märkimisväärne negatiivne tugiala killustav efekt, väheneks rohevõrgustiku sidusus ning puuduvad toimivad alternatiivid, soovitab aruanne loobuda tuuleenergeetika arendamisest alal nr 6. 2. Ala nr 6 läheduses asub must-toonekure Madissaare looduskaitsealal paiknev leiukoht, sh pesa 3 km kaugusel. Seetõttu on tõenäoline, et 	<p>9.5 Võtame teadmiseks</p> <p>9.6 Täname seisukoha eest. Selgitame omalt poolt järgist:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Märkime, et KSH aruannet on täiendatud ala nr 6 rohevõrgu osas vastavalt KeA 15.08.2022 kirjas toodud märkusele ning lisaks soovitusel loobuda alal nr 6 tuuleenergeetika arendamisest on lisatud tingimus: ala nr 6 arendamine on võimalik vaid siis, kui tagatakse rohevõrgustiku toimimine ja sidusus. Vajalikud on täpsemad elustiku uuringud, et selgitada välja ala nr 6 olulisus rohevõrgustiku funktsioneerimise kontekstis ning teha kindlaks kas ja millistel tingimustel on selle arendamine võimalik. 2. Nõustume väljatooduga ning ka KSH aruanne toob Madissaare looduskaitsealal pesitseva must-toonekure teema välja ning seab ka linnustiku uuringu kohustuse, sh ala must-toonekure elupaigakasutuse uuringu

	<p>must-toonekurg toitub regulaarselt kõnealusel alal või ületab seda toitumisalale lennates.</p> <p>3. Ala nr 6 kattub valdavas ulatuses Lihula turbamaardla aktiivse reservvaru plokiga 6. Maapõueseaduse § 14 lg 2 p 1 kohaselt võib Keskkonnaministeerium või valdkonna eest vastutava ministri volitatud asutus lubada maapõue seisundit ja kasutamist mõjutavat tegevust üksnes juhul, kui kavandatav tegevus ei halvenda maavara kaevandamisväärset säilimise või maavarale juurdepääsu olemasolevat olukorda. Sellest tulenevalt on KSH I etapi aruandes soovitus maardlatele tuulikuid ja rajatise mitte planeerida ning turbamaardlate nimekirja kantud aladel on tuulikuid võimalik rajada vaid peale maavara ammendumist. Praegu alal kaevandamist ei toimu, alale ei ole väljastatud ei geoloogilise uuringu ega kaevandamisluba. Seetõttu ei ole praegu teada, kas ja millal ja kui suurel alal seal üldse kaevandamine saab toimuma. Lääneranna valla tuuleparkide eriplaneeringu lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse (lk 11) kohaselt koostatakse asukoha eelvaliku faasis väljavalitud reaalse arendushuviga ala(de)le tuulepargi (või -parkide) täpne lahendus ehitusõiguse saamiseks ning reaalne arendushuvi tähendab seda, et valitud arendusalal on olemas arendaja(d), kes on valmis tuulepargi 5 aasta jooksul pärast eriplaneeringu või selle osa kehtestamist tuulepargi ka valmis ehitama. Ala nr 6 puhul ei ole võimalik 5 aasta jooksul planeeringu kehtestamisest tuuleparki välja ehitada, kuna selle aja jooksul ei ole reaalne turbavarude ammendumine alal.</p>	<p>3. Nii nagu aruandes selgitatud ning ka teie poolt on viidatud, on vastavalt maapõueseaduse § 14 lõikele 2 maapõue seisundit ja kasutamist mõjutav tegevus lubatud üksnes Keskkonnaministeeriumi või valdkonna eest vastutava ministri volitatud asutuse nõusolekul, mistõttu on soovitatav planeeringu koostamisel arvestada maardlate paiknemist ning maardlatele tuulikuid ja rajatise mitte planeerida. Ala kattumine maardlaga ei ole käsitletav välistava asjaoluna, kuid on siiski oluline piirav tegur, millega arendushuvi korral arvestada.</p>
--	---	--

	<p>9.7 Eelnõu ala nr 7 osas</p> <p>Eelnõus on tuginedes tuuleparkide eriplaneeringu asukoha eelvaliku ja KSH I etapi aruande tulemustele tunnistatud ala nr 7 ebasobivaks tuuleparkide arendamiseks. Siiski on punktis 3 öeldud, et asukoha eelvaliku kinnitamiseks tuleb enne ala sobivaks tunnistamist viia läbi täiendavaid uuringuid alal nr 7. Täiendavate uuringute läbiviimise menetlus alustatakse juhul, kui huvitatud isikult laekub vastav taotlus. Keskkonnaameti hinnangul on ala nr 7 võimalik kasutuselevõtt tuuleenergeetika arendusalana, vaatamata vajadusele eelnevalt teostada täiendavad keskkonnauuringud, jätkuvalt perspektiivitu.</p>	<p>9.7 Võtame seisukoha teadmiseks.</p>
--	--	---

<p>10. Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium (2022/8-11/1858-10; 25.10.22)</p>	<p>10.1 Olete saatnud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile (MKM) kooskõlastamiseks Lääneranna valla tuulikuparkide eriplaneeringu asukoha eelvaliku vallavolikogu otsuste eelnõud ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande. MKM toetab Maa-ameti poolt avalikul väljapanekul esitatud arvamusi ja ettepanekuid, mis puudutavad mõjusid maavaradele. MKM kooskõlastab materjali, kuid palub sarnaste väljatöötamise kavatsuste menetluse kaasata ka Eesti Geoloogiateenistus.</p>	<p>10.1 Täname tagasiside eest ning võtame teadmiseks</p>
<p>11. Rahandusministeerium (2022/8-11/832-4; 25.10.22)</p>	<p>11.1 Tutvunud esitatud materjalidega juhime tähelepanu, et arvestades planeerimisseaduses sätestatud nõudeid kaasamisel (§ 112 lg 2 ja 3), palume kohalikul omavalitsusel tagada, et eriplaneeringu koostamise oleksid kaasatud kõik isikud, kelle õigusi võib planeering puudutada ja isikud, kes on avaldanud soovi olla eelvaliku tegemise kaasatud. Samuti isikud ja asutused, kellel võib olla põhjendatud huvi eeldatavalt kaasneva olulise keskkonnamõju või eriplaneeringu elluviimise vastu, sealhulgas valitsusvälised keskkonnaorganisatsioonid neid ühendava organisatsiooni kaudu.</p>	<p>11.1 Täname tagasiside eest ja võtame teadmiseks.</p>
<p>12. Lääne-Nigula vald (2022/8-11/830-7; 15.08.22)</p>	<p>12.1 Vaadanud üle eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande nõustub Lääne-Nigula Vallavalitsus nimetatud dokumentides toodud põhimõtete ja järeldustega. Edaspidise koostöö tegemisel palume planeerimisseaduses ettenähtud teated saata Lääne-Nigula Vallavalitsusele e-posti aadressil: vv@laanenigula.ee .</p>	<p>12.1 Täname tagasiside eest ja võtame teadmiseks</p>

<p>13. Keskkonnaministeerium (2022/8-11/1858-11; 27.10.22)</p>	<p>13.1 Keskkonnaministeerium kooskõlastab otsuse eelnõud ja KSH aruande tingimused, et arvestatakse Keskkonnaministeeriumi 15.08.2022 kirjas nr 7-15/22/1246-5 ning käesolevas kirjas toodud märkuste ja ettepanekutega.</p> <p>13.2 Keskkonnaministeerium on seisukohal, et Lääneranna valla tuuleparkide eriplaneeringu asukohta valikul tuleks maapõue kaitse seisukohalt eelistada maardla alasid või nende osasid (nt ala nr 2, 2a, 3 ja 5a), kus puuduvad kehtivad uuringu- ja kaevandamislood või nende lubade taotlused. Palume arvestada, et maapõue seisundit ja kasutamist mõjutavaks tegevuseks on maapõueseaduse § 15 lg 1 ja 7 alusel vajalik taotleda valdkonna eest vastutava ministri volitatud asutuse (so Maa-ameti) luba.</p> <p>13.3 Juhime tähelepanu, et Keskkonnaameti poolt koostatud puhvrite ulatused (täpsustatud märts 2022) on soovituslikud ning planeerimisel saab lähtudes kohapealsetest oludest neid täpsustada. Olete tähendanud, et KSH raames hinnatakse arendusalad kohapõhiselt detailsemalt üle ja kui nähtub, et konkreetse arendusala puhul ei ole mõne kaitstava loodusobjekti jaoks ettenähtud puhervöönd tegelikult põhjendatud ning mõjud on detailse planeeringulahenduse etapis tõenäoliselt erinevate meetoditega leevendatavad, siis arendusala piire vajadusel korrigeeritakse. Palume volikogu otsuse eelnõus ala nr 1 osas ja KSH aruandes selgitada põhjalikumalt, mis on ala nr 1 menetluse lõpetamise põhjused.</p>	<p>13.1 Täname tagasiside eest ja võtame teadmiseks.</p> <p>13.2 Täname tagasiside eest ja võtame teadmiseks.</p> <p>13.3 Teavitame Teid, et ala nr 1 osas otsustati laekunud tagasiside põhjal otsuse eelnõud muuta. Ala nr 1 ei välistata, vaid tuuakse välja ala võimalikkuse kohta lõpliku vastuse saamiseks vajalikud asjakohased analüüsid. Peale Varbla musttoonekure uuringu tulemuste läbiviimist tuleb alal nr 1 viia läbi ka KSH I etapp, mis annab sisendi detailsele lahendusele ja mõjude hindamisele. Lääneranna Vallavolikogu saab ala sobivuse kohta otsuse eelnõu koostada peale uuringu läbiviimist ja KSH I etapi aruande koostamist.</p>
--	---	---

14. Eraisik (Silja Vokk) (2022/8-11/1849-4; 31.10.22)	14.1 Vastuväiteid ei ole	14.1 Täname tagasiside eest
---	--------------------------	-----------------------------

<p>15. Irbeni OÜ (Utilitase sidusettevõtte) (2022/8-11/1859-3; 27.10.22)</p>	<p>15.1 Ala nr 7 tuleb analoogselt teiste aladega määrata sobivaks alaks koos tingimusega viia detailse lahenduse etapis läbi linnustiku uuring</p> <p>EV ja KSH I eelnõu ptk-s 1.1 on märgitud: „<i>Natura hindamise tulemusel (vt ptk 2.4.1) selgus, et ala nr 7 on kaasneva võimaliku mõju tõttu ebatõenäoline. /---/ Natura hindamise (vt ptk 2.4.1.) tulemusel leiti, et ala nr 7 puhul ei saa ebasoodsat mõju välistada. /---/ Eelnevast tulenevalt loeti ala nr 7 eelvalikus <u>sisuliselt ebasobivaks alaks</u>, kus ilma konkreetsete uuringute, täiendava Natura hindamise ja teiste keskkonnamõjude hindamise positiivsete tulemusteta ei ole võimalik kaaluda tuulepargi rajamist. <u>Juhul, kui ala nr 7 vastu on selge arendushuvi, tuleb enne ala sobivaks tunnistamist ja detailse lahenduse koostamist: 1) Viia läbi linnustiku uuring (uuringud korraldada sarnasel põhimõttel nagu teiste arendusalade puhul (vt ptk 1.2 punkt 10). Ala 7 puhul on lisaks avajalik teostada rändeliikumise uuring /---/ 2) Tuginedes linnustiku uuringu tulemustele viia läbi Natura hindamine Väinamere linnualale 3) Juhul, kui Natura hindamise tulemusel selgub, et alale 7 tuulepargi rajamisel puudub ebasoodne mõju Natura võrgustiku alade kaitse-eesmärkidele (või on mõju võimalik leevendada), koostada alale nr 7 keskkonnamõju strateegilise hindamise I etapi aruanne (Plans §par 104) 4) Menetleda aruannet ja täiendavat eelvaliku otsuse eelnõud vastavalt Plans § 105-109.</u></i>“ Sisuliselt samad tingimused on</p>	<p>15.1 Ettepanekuga ei arvestata. Selgitame, et kõrgema tasandi planeeringute puhul (nagu seda on ka EP asukohavaliku etapp) on Natura hindamise puhul teatavad erisused, mida on kirjeldatud ka KSH Natura hindamise peatükis. Muuhulgas määrab Natura hindamise võimaliku ulatuse ja täpsusastme ära strateegilise planeerimisdokumendi täpsusaste. KOV eriplaneeringu Natura hindamise osas on Keskkonnaministeerium andnud selgituse (kiri: nr 1-17/21/4534-2), mille kohaselt peab asukoha eelvaliku etapis tekkima põhimõtteline veendumus, et planeeringu täpsusastet silmas pidades on olemasoleva info põhjal võimalik valitud asukohta kavandatavat tegevust realiseerida nii, et ebasoodne mõju Natura aladele ja kaitse-eesmärkidele on välistatud. Asukoha eelvaliku KSH aruande üldiseks eesmärgiks on mh olemasoleva info pinnalt vältida olukorda, kus detailse lahenduse väljatöötamise raames selgub, et mõju Natura 2000 ala terviklikkusele ja kaitse-eesmärkidele pole võimalik välistada ning vajalik on asukoha eelvaliku etappi tagasi pöördumine.</p> <p>Lääneranna eriplaneeringu ala nr 7 puhul ei ole juba olemasolevatest andmetest lähtuvalt võimalik anda põhimõttelist veendumust. Selle ala ebasobivus on aja jooksul korduvalt kinnitust leidnud (hindamises on vastavad viited ka toodud). Ala nr 7 piirkonnas on teada linnuala kaitse-eesmärgiks olevate liikide toitumiskohad/öobimiskohad jne. Hoolimata sellest, et konkreetset alal ei ole põhjalikke inventuure läbi viidud, võib olemasolevat teavet pidada piisavaks asukohavaliku etapis järelduste tegemiseks. Samuti</p>
--	--	--

	<p>seatud ala nr 7 asukoha eelvaliku vallavolikogu otsuse eelnõu resolutsiooni p-des 3-4.</p> <p>Asukoha eelvaliku vallavolikogu otsuste eelnõude põhjendavates osades on samuti läbivalvalt viidatud: „Ala nr 7 loeti eelvalikus sisuliselt ebasobivaks alaks, kus ilma konkreetsete uuringute, täiendava Natura hindamise ja teiste keskkonnamõjude hindamise positiivsete tulemusteta ei ole võimalik kaaluda tuulepargi rajamist.“ Ala nr 7 asukoha eelvaliku vallavolikogu otsuse eelnõus on lisatud: „Tuginedes eelvaliku I etapi aruande raames läbi viidud Natura asjakohasele hindamisele (ptk 2.4.1), tuleb loobuda Väinamere linnuala kaitseesmärkidele ebasoodsa mõju ärahoidmiseks planeeringu lahenduses tuuleenergeetika ala nr 7 edasisest arendamisest.“</p> <p>EV ja KSH I eelnõu ptk-s 2.4.1 (Natura asjakohane hindamine) on märgitud, et asjakohase hindamise etapis „<u>viiakse läbi Natura alale avalduva tõenäoliselt ebasoodsa mõju detailne hindamine ning kavandatakse vajadusel leevendavad meetmed.</u>“ (muu hulgas ka alal nr 7). Samas ptk-s on kirjeldatud ka asukoha eelvaliku Natura asjakohase hindamise suhestumist detailse lahenduse koostamise etapiga: „<u>Kui strateegilise planeerimisdokumendi täpsusaste ei võimalda Natura asjakohase hindamise tulemusena anda lõplikke hinnanguid kavandatava tegevuse elluviimisega kaasnevatele mõjudele nt ehituse- ja kasutuse etapis (mahu, koha jm spetsiifilisi), tuleb siiski ette näha meetmed ja tingimused, mille abil</u></p>	<p>ei ole põhjust pidada olemasolevaid andmeid vananenuteks.</p> <p>Nimelt ei ole piirkonnas toimunud märkimisväärseid muutusi maakasutuses, asustuse tihenemist vms ja seetõttu ei saa eeldada muutusi ka linnustiku väljakujunenud liikumisteede, toitumis- ja ööbimiskohtade osas. Seetõttu on endiselt asjakohane kasutada ka nelja maakonna tuuleenergeetika teemaplaneeringus toodud linnustiku analüüsi tulemused, mille kohaselt asub ala nr 7 linnustiku jaoks tundlikul alal. Lisaks on ala nr 7 ebasobivusele mitmeid kordi viidanud ka Keskkonnaamet (vt ka käesoleva tabeli p 15.13). Seega, lähtudes Natura hindamise põhimõtetest, eelpool välja toodud Keskkonnaministeeriumi selgitustest ning KSH aruandes läbiviidud hindamise tulemustest ei ole võimalik ala nr 7 tuuleenergeetika arendamiseks sobivaks alaks määrata.</p> <p>Lisaks selgitame ala nr 7 erinevust teistest aladest. Toote välja: „<u>Teised tuuleenergeetika arendamiseks sobivad alad on analoogses olukorras peetud võimalikuks asukoha eelvaliku otsusega sobivateks kinnitada, tingimusel, et detailse lahenduse etapis viiakse läbi linnustiku uuring</u>“. Selgitame, kui teised tuulealad on Natura 2000 linnualadest vähemalt 1 km kaugusel, siis ala nr 7 on ainukesena lähemal, ca 600 m Väinamere linnualast. Lisaks on ala nr 7 ainukesena terves ulatuses nõ tundliku linnualana määratud alal (sh tundlikuks linnualaks on määratud just ala nr 7 lähedal asuva linnuala kaitseesmärkideks olevate liikide ja nende teadaolevate</p>
--	---	--

	<p>väljastatakse ebasoodne mõju Natura alale ja mis võimaldavad järeldada, et ebasoodne mõju puudub. Selleks tuleb välja pakkuda meetmed ehk tingimused järgmisele planeerimise või loa tasandile iga kavandatava tegevuse või strateegilise planeerimisdokumendi suunise osas, millel võib olla mõju Natura ala kaitse-eesmärkidele ja ala terviklikkusele. Seega, eriplaneeringu I etapi tasandil toimub Natura hindamine küll projekti tasandi Natura hindamisega samade protseduuri etappide ja sammude alusel, kuid vajadusel määratakse vastavalt planeeringu täpsusastmele (milleks on eriplaneeringu I etapp) tingimused eriplaneeringu II etappi e detailse lahenduse väljatöötamiseks.“</p> <p>EV ja KSH I eelnõu ptk 2.4.1 tabelis 2.4.1.2 „Mõju hindamine Natura alade kaitse-eesmärkidele“ on Väinamere linnuala kohta märgitud: „Alal nr 7 tuuleenergeetika arendamisel on kõige olulisemaks linnukaitseliseks takistuseks just rändeaegsed väike- ja laululuige, valgepõsk-lagle, sookure ja teiste rändlindude, nt suur-laukhane, rabahane, kiivitaja kogumid ala lähikonnas, ja tõenäoliselt ka tuulealal endal. Kõik nimetatud liigid on Väinamere linnualal kaitse-eesmärkideks. Need liigid kasutavad toitumiseks alast nr 7 lõunas, idas ja loodes asuvaid rohumaid ja põlde ning võivad sageli potentsiaalset tuuleala ületades asukohta vahetada. Osad liigid/isendid ööbivad Matsalu lahe rannavees või rannikualadel, ületades toitumisalade ja ööbimiskoha vahel</p>	<p>regulaarsete ja arvukate rändekogumite (ööbimispaigad, toitumiskohad jne tõttu). Teised tuulealad ei asu nendel nõ tundlikel linnualadel või asuvad väga väikeses ulatuses (nt alad 3, 4 ja 5). Nende alade puhul saab täpsustav uuring detailses etapis välja selgitada, millistel tingimustel ja millises ulatuses on võimalik tuulealal arendust realiseerida. Sellest tulenevalt on erinevad ka hindamise järeldused alade kohta.</p> <p>Viitate oma kirjas, et Keskkonnaagentuuri koostatud analüüsi „Tuuleenergeetika arendamist piiravate kitsenduste kaardistamine ning vabade alade tuvastamine“ tulemuste kohaselt on Lääneranna vallas sobilikumad tuulealad just ala nr 7 (ning 5 ja 5a). Juhime tähelepanu, et KAURI analüüsi näol on tegemist kogu Eestit hõlmava nõ automaatse analüüsiga, kus kasutatud kriteeriumid olid mõnevõrra erinevad eriplaneeringus kasutatutest. Seetõttu on ka töö tulemus erinev. Sealjuures, analüüsi meetodikas selgitatakse: Töös on analüüsiks valitud kriteeriumid, mis omavad määravat tähtsust üle-eestilises vaates. Töö tulemused võivad erineda planeeringutest, sh kehtestatud või koostamisel olevates planeeringutes määratud tuuleenergeetika arendusaladest. Käesolev analüüs ei ole kavandatud kehtivate või koostatavate planeeringute kontrollmehhanismiks, kuna iga planeeringu koostamine ja kehtestamine on konkreetne kohapõhine protsess, mille käigus võetakse arvesse lisaks käesolevas töös arvestatud kriteeriumitele ka mitmeid muid muutujaid ja asjaolusid. Lääneranna eriplaneering on oluliselt suurema täpsusastmega kui viidatud analüüs, mh on</p>
--	--	--

	<p>liikudes igapäevaselt võimalikku arendusala nr 7 (nt sookurg, Leito jt 2005). Ka nelja maakonna teemaplaneeringu linnustiku-analüüs (Kuresoo jt 2011) määratleb piirkonna tundliku alana väikeluige, hanede, valgepõsklagle ja sookure kogumite esinemise tõttu. Tuuleala nr 7 väljaarendamisel puuduvad otsesed ebasoodsad mõjud, st liikide elupaigad ja tingimused (valgus, niiskus jm) linnualal säilivad olemasolevas väärtuses ja ulatuses. Samas tooks tuulepargi arendus alal nr 7 kaasa Väinamere linnualal kaitstavate liikide toitumisalade ja liikumisteede kvaliteedi languse ja/või hülgamise, üksikjuhtudel tõenäoliselt ka kaitsealuste liikide isendite hukkumise kokkupõrkel tuulikuga. Sellega avaldaks tuulepargi arendus ebasoodsat mõju Väinamere linnuala liikidele ja läbi selle aeglustaks või isegi takistaks Natura ala kaitse-eesmärkide saavutamist. <u>Varasemalt läbiviidud tööde, olemasoleva info ja ekspertteabe põhjal saab järeldada, et tuuleala nr 7 arendamisega kaasneb Väinamere linnualale ebasoodne mõju ning seetõttu tuleb loobuda tuuleala nr 7 arendamisest.</u> Sama teksti on tsiteeritud ala nr 7 asukoha eelvaliku vallavolikogu otsuse eelnõus.</p> <p>Seega põhineb järeldus alal nr 7 tuuleparkide arendamise väidetava ebasoodsa mõju kohta Väinamere linnualale varasematel töödel ja andmetel, sh on suures osas refereeritud OÜ Xenus (H. Pehlak) 2021. aasta eksperthinnangut „Tuulepargi arendusega kaasnev mõju linnustikule</p>	<p>alad läbi analüüsitud linnustiku eksperdi poolt, samuti on korduvalt oma teadmiste põhise arvamuse konkreetselt ka ala 7 kohta andnud Keskkonnaamet, mis lubab eeldada, et tegemist on ebasobiva alaga ning KAUR'i läbiviidud üldisema taseme analüüs seda teadmist ümber ei lükka.</p>
--	--	--

Petaaluse - Peanse alal". Irbeni on KOV EP menetluses varasemalt korduvalt (näiteks oma 20.01.2022 kirjas) selgitanud, miks varasemad uuringud ning OÜ Xenus (H. Pehlak) 2021. aasta analüüs ei ole piisavad ala nr 7 välistamiseks, sh eelkõige kuna need põhinevad vananenud ja puudulikel andmetel. Andmete puudulikkust on OÜ Xenuse (H. Pehlak) eksperthinnangus ka otsesõnu nenditud, ent kõnealusele probleemile ei ole EV ja KSH I eelnõus ega Natura hindamisel valikuliselt mingit tähelepanu pööratud.

KOV EP asukoha eelvaliku lähteseisukohtade ja keskkonnamõju strateegilise hindamise väljatöötamise kavatsuse („**LS ja KSH VTK**“) ptk-s 2.3 on eraldi välja toodud, et varasematele andmetele (ja nendel põhinevale OÜ Xenus (H. Pehlak) hinnangule) tuginedes soovitasid planeeringu koostajad ala nr 7 võimaliku arendusalana mitte arvestada, kuid avalikustamisel laekunud tagasiside põhjal on otsustaja soovinud ala nr 7 siiski arvestada planeeringumenetluses võimaliku sobiva alana. LS ja KSH VTK ptk 3.4.1 tabelis 3.3 (Natura eelhindamine) on Väinamere linnuala kohta märgitud: „/---/ tuleb arvestada lindude liikuvat eluviisi jm aspekte (nt ränne, elupaikade vaheline sidusus), millest tulenevalt võivad ka väljapoole Natura alasid planeeritud tuulikute (sh ala nr 7) puhul avalduda teatud juhtudel ebasoodsad mõjud (hukkumine ja vigastused tuulikutega kokkupõrkel, häirimine, barjääriefekt jne). Mõjusid

tuleb täpsustada Natura hindamise läbiviimisel I etapi KSH aruande faasis /---/ I etapi KSH aruande koosseisus tuleb ala nr 7 edasisel arendamisel läbi viia vajalikus täpsusastmes Natura hindamine Väinamere linnualale.“

Omakorda Natura asjakohane hindamine peab olema usaldusväärseimatest teadusandmetest lähtuv, täielik, täpne ja lõplik (EK nr C-404/09, p 100, RKHko nr 3-3-1-88-15, p 35), vastasel juhul ei ole võimalik teha õiguspärast ja piisaval teabel põhinevat otsust (RKHko nr 3-3-1-88-15, p 38).

Tegelikkuses ei ole aga alal nr 7 tuulepargi arendamise mõjusid Väinamere linnualale sisuliselt võrreldes Natura eelhindamisega täpsustatudki ning puudub piisav usaldusväärne teave väitmaks, kas Väinamere linnualale avaldub ebasoodne mõju. EV ja KSH I eelnõu Natura hindamine põhineb samadel alustel ja uuringutel, millel ka Natura eelhinnang. Ühtegi uut uuringut vahepealsel perioodil läbi viidud ei ole, mis annaks täiendavat informatsiooni ala sobilikkuse ning võimalike mõjude kohta linnustikule. Andmete puudumist nenditakse ka EV ja KSH I eelnõus kasutatud OÜ Xenus (H. Pehlak) 2021. aastal teostatud eksperthinnangus: „Andmed kaitsealuste linnuliikide kohta potentsiaalselt arendusalalt ja sellest ca 1000 m ulatuses on väga napid. /---/ Mõju ulatuse hindamiseks ja lindude toitumisalade ning liikumisteede täpsustamiseks oleks kohane läbi viia radaruuring, lisaks kaitsealuste haudelinnuliikide inventuur

	<p><i>arendusalal ja ca 600-800 m ulatuses (mürähäiringu ulatus) sellest.“</i> Nimetatud aspekti ega usaldusväärsete andmete puudumist ei ole Natura hindamisel arvesse võetud ning järeldus baseerub ainult ekspertarvamusel, mitte reaalsel andmetel. Natura hindamise aluseks olnud eksperthinnangus nenditakse üheselt, et puuduvad andmed ning vajalik oleks teostada radaruuring, seda aga EV ja KSH I eelnõu koostamise raames tehtud ei ole. Liiatigi on ala nr 7 puhul tegemist võimaliku tuuleenergeetika arendamiseks sobiva alaga, mille pindala on üle 500 ha ning <u>terve ala välistamine ilma rändekoridori reaalse ulatuse teadmista on põhjendamatu.</u></p> <p>Natura hindamise koostamisel on vaikimisi lähtutud eeldusest, justkui üle ala nr 7 kulgeb rändekoridor, mida kasutavad Natura 2000 Väinamere linnuala kaitse-eesmärgiks olevad linnuliigid. Samas ei ole koridori rändeaegset intensiivsust ja ulatust ühegi uuringuga kindlaks tehtud. Ühegi linnuliigi puhul ei saa põhimõtteliselt välistada juhuslikke kokkupõrkeid tuulikutega rändel või episoodilistel ülelendudel, <u>kuid Natura hindamise kontekstis ei saa seda pidada mõjukuks linnuala kaitse-eesmärkidele.</u></p> <p>Märkimist väärrib ka asjaolu, et EV ja KSH I eelnõus ei ole kajastatud objektiivselt kõiki OÜ Xenus (H. Pehlak) eksperthinnangus toodud aspekte ala nr 7 linnukaitseliste väärtuste kohta. Nimelt on hinnangus märgitud muu hulgas: „<i>Alalt ja selle</i></p>	
--	--	--

lähikonnas ei ole teada kaitsealuste liikide pesitsuskohti millele tuulepargi arendus olulist mõju avaldaks.“

Eeltoodu võrdluseks – teised tuuleenergeetika arendamiseks sobivad alad on analoogses olukorras peetud võimalikuks asukoha eelvaliku otsusega sobivateks kinnitada, tingimusel, et detailse lahenduse etapis viiakse läbi linnustiku uuring, mis adresseerib mõju vastavatele Natura 2000 aladele.

Nimelt, EV ja KSH I eelnõu ptk-s 2.4.1 on märgitud: *„Töös käsitletud ülejäänud Natura alade (Lavassaare; Tuhu-Kesu ja Väinamere linnuala) puhul ei saa välistada eriplaneeringu elluviimisel ebasoodsa mõju tekkimist, mistõttu on välja pakutud muudatusettepanekud või leevendavad meetmed rakendamiseks eriplaneeringu detailse lahenduse etapis (Tabel 2.4.1.4, esitatud tulbas nimega „Ettepanek planeeringu lahenduse muutmiseks/meetmed“). Planeeringulahenduse muudatusettepanekutega arvestamisel ja leevendavate meetmete sisse viimisel planeeringusse on võimalik ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku aladele välistada.“*

Viidatud EV ja KSH I eelnõu ptk 2.4.1 tabelis 2.4.1.4 *„Kavandatava tegevuse osas leevendavate meetmete kavandamine ning vajadus planeeringulahenduse muutmiseks“* on Väinamere linnuala kohta ettepanekuna planeeringulahenduse muutmiseks/meetmena

	<p>märgitud: „<u>Väinamere linnuala kaitse-eesmärkidele ebasoodsa mõju ärahoidmiseks tuleb loobuda planeeringu lahenduses tuuleenergeetika ala nr 7 edasisest arendamisest.</u>“</p> <p>Samas tabelis on aga näiteks Lavassaare linnuala kohta ettepanekuna planeeringulahenduse muutmiseks/meetmena märgitud: „<u>Ala nr 4 puhul tuleb planeeringu järgmises etapis läbi viia linnustiku uuring ning selle tulemustele tuginedes töötada välja tuulepargi detailne lahendus (tuulikute arv ja paigutus), mis säilitaks Lavassaare ja Tuhu-Kesu linnualade vahelise sidususe ning ohutud lennukoridorid linnualade ja toitumisalade vahel ning hoiaks ära võimaliku barjääriefekti ning kokkupõrked.</u>“ Tuhu-Kesu linnuala kohta on ettepanekuna planeeringulahenduse muutmiseks/meetmena märgitud: „<u>Alade nr 3, 4, 5, 5a ja 6 puhul tuleb planeeringu järgmises etapis läbi viia linnustiku uuring ning selle tulemustele tuginedes töötada välja tuuleparkide detailne lahendus (tuulikute arv ja paigutus), mis ei mõjutaks Tuhu-Kesu linnuala liikide soodsat seisundit, linnuala lahustükkide vahelist sidusust ega ka sidusust teiste linnualade või oluliste elupaikadega.</u>“ Samad tingimused on esitatud EV ja KSH I eelnõu ptk-s 1.2. Teisisõnu on Lavassaare ja Tuhu-Kesu linnualade puhul lähtutud EV ja KSH I eelnõu ptk 2.4.1 alguses kirjeldatud Natura asjakohase hindamise metoodikast ning asukoha eelvaliku etapi täpsusastet arvestades on määratud detailse lahenduse koostamise ajaks</p>	
--	--	--

meede/tingimused (linnustiku uuring), mille abil saab olenevalt tulemustest välistada olulise ebasoodsa mõju Natura 2000 aladele. Põhjendamatu on ala nr 7 (suhestumisel Väinamere linnualaga) käsitleda kuidagi teisiti ning ka kõnealusel juhul oleks saanud seada tingimuse viia detailse lahenduse koostamise etapis läbi linnustiku uuring (vajadusel koos rändeliikumise uuringuga). Täiesti arusaamatuks jääb, miks ala nr 7 puhul on linnustiku uuring EV ja KSH I eelnõu ptk 1.1 kohaselt hoopis asukoha eelvaliku otsusega sobivaks kinnitamise eeltingimuseks. Isegi EV ja KSH I eelnõu samas peatükis on märgitud, et ala nr 7 linnustiku uuringud tuleb „*korraldada sarnasel põhimõttel nagu teiste arendusalade puhul*“. Veelgi enam – EV ja KSH I eelnõu ptk 1.1 kohaselt tuleb ala nr 7 linnustiku uuringu järel läbi viia veel ka Natura hindamine Väinamere linnualale (*mis pidi EV ja KSH I eelnõu ptk 2.4.1 tabeli 2.4.1.2 kohaselt justkui juba tehtud olema*) ning koostada uuesti KSH I etapi aruanne.

26.05.2022 arendajate ümarlaval lepidi ala nr 7 kohta vastupidi kokku järgmist: „*Planeeringu eelvaliku eelnõu kokkuvõttes osas välja tuua, et selle ala arendamine on ebatõenäoline ja kirjeldada eeltingimusi alale detailse lahenduse koostamiseks (linnustiku uuring, selle põhjal täiendav Natura hindamine ja seejärel teiste mõjasppektide hindamine)*. Säilitada võimalus uurida ja mitte ala välistada eelvaliku staadiumis.“

	<p>Selgitame täiendavalt, et tänapäeval on olemas juba tehnoloogiad, mis võimaldavad tuulikuid paigaldada ka rändekoridoridele. Tuulikule paigaldatav radar detekteerib linnuparve ning tiivikud jäävad seisma, mistõttu välistatakse võimalik kokkupuude.² Seega saaks ja tuleks detailse lahenduse etapis arvestada ja hinnata ka võimalikke tehnoloogilisi lahendusi, mis välistaks olulise negatiivse mõju Natura 2000 linnualadele (sh Väinamere linnuala).</p> <p>Täiendavalt märgime, et Keskkonnaagentuur („KAUR“) on koostanud analüüsi „<i>Tuuleenergeetika arendamist piiravate kitsenduste kaardistamine ning vabade alade tuvastamine</i>“. Nimetatud töö kaardistas tuuleenergeetika arendamist piiravaid maakasutuslikke kitsendusi ning tsoneeris Eesti maismaa sellest lähtuvalt nelja klassi (sobivad alad, osaliselt sobivad alad, mittesobivad alad, välistatud alad).</p> <p>„Sobivate alade“ (nn roheline tsoneering) osakaal antud töös on väga väike (terve Eesti peale kokku ca 82 km²) ning üks suurim kompaktno kogum on justnimelt Lääneranna KOV EP alad nr 7 ja 5. KAUR-i töös on määratud ka „osaliselt sobivad alad“ (nn kollane tsoneering). Osaliselt sobivad alad on soovitatav kasutusele võtta, kui rohelised alad on ebapiisavad: „<i>alad, kus elektrituuliku</i></p>	
--	--	--

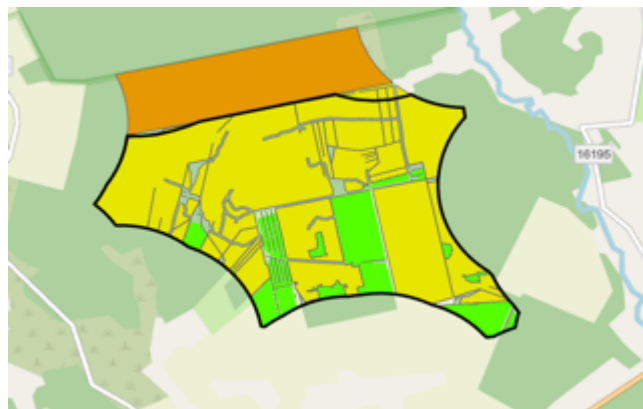
² Näiteks <https://www.robinradar.com/>

rajamine võib kahjustada teatud väärtusi, kuid mõju ei pruugi olla oluline ning arendustegevust välistav, elektrituuliku rajamine on võimalik teatud tingimustel. Tegemist on tundlike aladega, mille ulatuses on eelkõige KOV-I, kuid ka teistel menetlusosalistel kaalutusotsuse õigus. Näiteks (ajutiselt) tuulikute rajamine väärtuslikele põllumajandusmaadele, väärtuslikele maastikule või nende vaadetesse või kaitsealade lähedale, kui sellega ei ohustata looduskaitse eesmärke. Neid alasid on soovitatav kasutusele võtta, kui rohelised alad on piirkonnas ammendunud või ebapiisavad.“ (KAUR-i analüüsi lk 7).

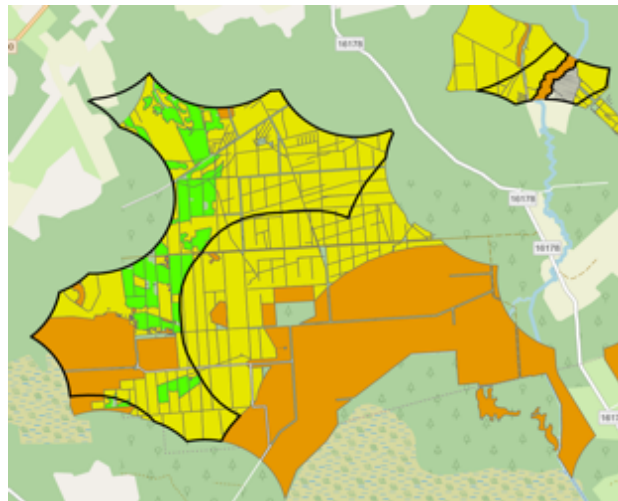
KAUR tööd on Märt Öövel Keskkonnaametist oma 11. oktoobri 2022. a e-kirjas selgitanud järgnevalt: „KAUR-i analüüsis on kasutatud 4-astmelist lähenemist. Punase ja oranžiga on ala, kus tuuleparkide arendamine on välistatud, kas lähtudes otseselt õigusaktist (näiteks sihtkaitsevööndi kaitsekord või teatud taristu kaitsevööndid välistavad ehitustegevuse, punasesse on tzoneeritud ka elamute ümbruskond) või on see hinnatud väga ebatõenäoliseks või riskantseks (näiteks Natura alade kaitseväärtustest tulenevad puhvrid). Rohelised on alad, kus uuringu meetodikas kasutatud kitsendisi ei tuvastatud. Alles jäävad kollased alad, mille puhul on tõesti kaalutusruum, kuid need kollased alad koosnevad väga erinevatest väärtustest – näiteks alates väärtuslikust põllumajandusmaast ja

rohevõrgustikust kuni tuuleparkide arenduste poolt ohustatud must-toonekure (juhul kui see ei ole Natura ala kaitse-eesmärgiks) pesapaika ümbritseva puhvrini. Kui näidetes toodud esimestel juhtudel on praktikas tõesti lõplik kaalutus tihti peale lükatud järgmistesse arendusetappidesse. Loomulikult oleks võinud näiteks must-toonekure pesapaikade ümbrust käsitleda analüüsis oranži alana, kuid nii detailset lähenemist KAURi uuringu metoodika ei näinud ette. Enamik kollasesse jäävad alad jäävad ilmselt eeltoodud näidete vahele.“

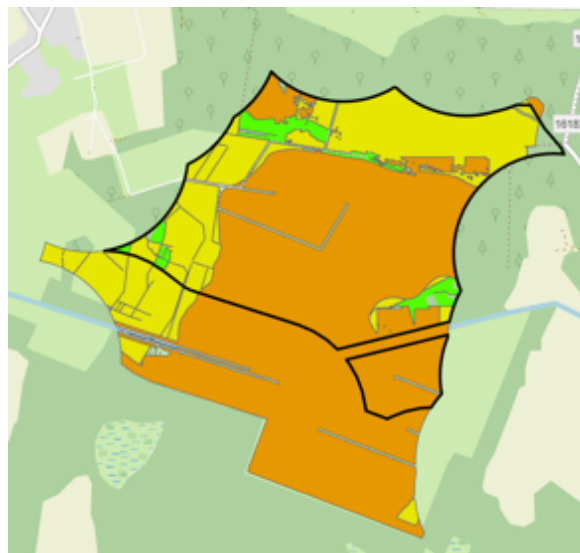
Järgnevalt esitame Lääneranna KOV EP asukoha eelvaliku alad joonistena vastavalt KAUR-i analüüsi metoodikale. Musta piirjoonega on kujutatud vastav Lääneranna KOV EP asukoha eelvaliku ala, rohelisega on markeeritud KAUR-i analüüsi kohased sobivad alad, kollasega osaliselt sobivad ning oranžiga mittesobivad alad.

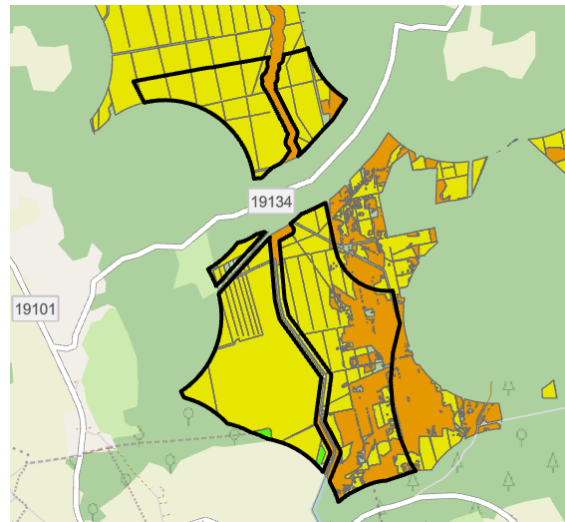
Joonis 1. Ala nr 7

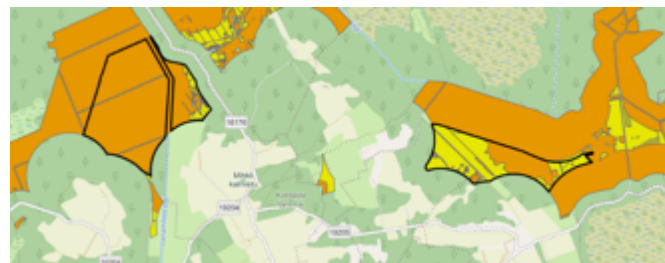
Joonis 2. Ala nr 5 ja 5a

Joonis 3. Ala nr 3

Joonis 4. Ala nr 2 ja 2a

Joonis 5. Ala nr 4 ja 6

Esitatud joonistelt on näha, et sobilikumad alad Lääneranna vallas, võttes arvesse ka põhjalikku KAUR-i analüüsi kaardistust, on just ala nr 7 ning alad nr 5 ja 5a.

Seega teeme ettepaneku EV ja KSH I ning asukoha eelvaliku vallavolikogu otsuste eelnõusid läbivalt muuta, määrates ala nr 7 tuuleenergeetika

	<p>arendamiseks sobivaks alaks, tingimusega viia detailise lahenduse etapis läbi linnustiku uuring (vajadusel koos rändeliikumise uuringuga).</p>	
	<p>15.2 Selgelt tuleb sätestada, et ala nr 7 ei tunnista asukoha eelvalikus ebasobivaks.</p> <p>Rahandusministeerium on oma 10.02.2022 kirjas nr 15-3/1227-2 Lääneranna valla küsimusele „Kas volikogu võib esimeses etapis kinnitada mitu sobilikuks osutunud ala ajaliselt eraldi otsustega, arvestades, et mõne ala puhul võib vajadus tekkida enne kinnitamist mõne täiendava uuringu läbiviimiseks, samas, kui näiteks kolmel alal on kõik seadusest tulenevad etapid läbitud ja alad saaks ära kinnitada?“ vastanud järgmist: „KOV EP esimese etapi vastuvõtmist võib teha nii mitmes osas, kui selleks on vajadus. Ühe sobiliku maa-ala vastuvõtmise otsustamisel, kui on teada, et teiste maa-alade sobivust veel otsustatakse, tuleb lähtuda haldusmenetluse seaduse osahaldusaktile ette nähtud nõuetest. /---/ Vajalik on juba esimese osa vastuvõtmisel jagada nii otsustajatele, asjast huvitatud isikutele kui ka avalikkusele selget informatsiooni, et ühe (või ka teise) ala vastuvõtmine ei ole asja lõplik otsustamine ning selgitada, kuidas ja mis ajagraafikus liigutakse ülejäänud aladega edasi.“</p> <p>EV ja KSH I ning asukoha eelvaliku vallavolikogu otsuste eelnõude sõnastus on kõnealuses küsimuses paraku ebatäpne.</p>	<p>15.2 Tulenevalt Natura hindamise tulemustest ja asjaolust, et ei ole võimalik anda põhimõttelist veendumust, et alal nr 7 tuulenergeetika arendamisega ei kaasne Natura 2000 võrgustiku alade kaitse-eesmärkide kahjustamist, käsitletakse EP kontekstis vaheotsusena ala nr 7 kui ebasobivat ala, millega planeeringu detailsesse lahendusse edasi ei minda.</p> <p>Juhul kui ala nr 7 arendamisega minnakse edasi KSH ptk 1.1. kirjeldatud viisil, siis on võimalik anda uued hinnangud (kas ala on sobiv või ebasobiv, kas ala arendamisest tuleb loobuda või mitte).</p>

	<p>Esiteks, EV ja KSH I eelnõu ptk-s 1.1 on esitatud tingimused, mis tuleb täita <u>enne ala nr 7 sobivaks tunnistamist</u> ja detailse lahenduse koostamist. Samas on EV ja KSH I eelnõu ptk-s 1.1 ning joonisel 1.1.2 (ja kaardirakenduses) märgitud, et ala nr 7 on (sisuliselt) ebasobiv ala. Asukoha eelvaliku vallavolikogu otsuste eelnõude põhjendavates osades ja joonistel 1 on kasutatud sama terminoloogiat. PlanS § 109 lg 1-2 kohaselt otsustab aga Lääneranna Vallavolikogu EV ja KSH I ning asukoha eelvaliku otsuse vastuvõtmisel just alade <u>sobivuse</u> üle tuuleenergeetika arendamiseks. Teisisõnu jääb EV ja KSH I ning asukoha eelvaliku vallavolikogu otsuste eelnõudest eksitav mulje, justkui Lääneranna Vallavolikogu peaks oma otsusega tunnistama ala nr 7 ebasobivaks, mis tähendaks justkui uue KOV EP algatamise vajadust (millel puuduks aga arusaadav eesmärk ning mis ei olnud ilmselgelt ka EV ja KSH I eelnõu koostajate mõte).</p> <p>Teiseks, konkreetselt ala nr 7 asukoha eelvaliku otsuse eelnõu resolutsiooni p-s 2 on sätestatud otsus „<i>mitte kinnitada ala nr 7 sobivaks tuuleparkide arendamiseks.</i>“ Sama eelnõu resolutsiooni p-des 3-4 on aga määratud tingimused ala nr 7 sobivaks kinnitamiseks, muu hulgas huvitatud isiku poolt taotluse esitamine. Utilitas Wind on selgitanud, et ala nr 7 tuleks sobivaks kinnitada, tingimusega viia detailse lahenduse etapis läbi linnustiku uuring, ning praegusel kujul ala sobivaks tunnistamisele</p>	
--	--	--

	<p>esitatud eeltingimused on õigusvastased (vt eespool). Samas, isegi otsuse eelnõu praegust loogikat järgides ei selgu üheselt, et asukoha eelvaliku tegemise menetlusetapp ala nr 7 osas jätkuks. Rõhutame, et mingil juhul ei või eelnõust jääda muljet, justkui alal nr 7 KOV EP menetlus lõppeks. Teisisõnu – „täiendavate uuringute läbiviimise menetlus“, millele ala nr 7 asukoha eelvaliku vallavolikogu otsuse eelnõu resolutsioonis viidatakse, saaks toimuda vaid juba 14.05.2020 algatatud KOV EP raames, ning vastav tõdemus peaks ka volikogu otsuse resolutsioonist selguma. Rõhutame siiski taas, et tegelikult tuleks ala nr 7 (tingimuslikult) sobivaks kinnitada ja detailse lahenduse koostamise etappi liikuda.</p> <p>Kolmandaks, EV ja KSH I eelnõu ptk 2.4.1 tabelis 2.4.1.2 „Mõju hindamine Natura alade kaitse-eesmärkidele“ on Väinamere linnuala kohta märgitud, et „saab järeldada, et tuuleala nr 7 arendamisega kaasneb Väinamere linnualale ebasoodne mõju ning seetõttu tuleb loobuda tuuleala nr 7 arendamisest“ (täielik tsitaat eespool). Samas tabelis ning ka tabelis 2.4.1.4 „Kavandatava tegevuse osas leevendavate meetmete kavandamine ning vajadus planeeringulahenduse muutmiseks“ on märgitud: „Väinamere linnuala kaitse-eesmärkidele ebasoodsa mõju ärahoidmiseks tuleb loobuda planeeringu lahenduses tuuleenergeetika ala nr 7 edasisest arendamisest.“ Sama järeldust on korratud ala nr 7 asukoha eelvaliku vallavolikogu</p>	
--	---	--

	<p>otsuse eelnõu põhjendavas osas. Nimetatud sõnastus loob eksitava mulje, nagu Väinamere linnuala kohta oleks läbi viidud Natura asjakohane hindamine, mis justkui kinnitaks ümberlükkamatult ebasoodsat mõju ning välistaks edasise tuuleparkide arendamise alal nr 7. Irbeni on eespool selgitanud, et tegelikult põhineb nimetatud järeldus nii vananenud, kui ka puudulikel andmetel.</p> <p>Seega teeme ettepaneku EV ja KSH I ning asukoha eelvaliku vallavolikogu otsuste eelnõusid läbivalt muuta ning mitte kasutada ala nr 7 kohta määratlust „ebasobiv ala“. Samuti tuleb eemaldada eksitav väide, justkui Väinamere linnuala Natura asjakohane hindamine välistaks juba eos ala nr 7 arendamise.</p>	
	<p>15.3 Valitud asukohtade sobivaks tunnistamisest Asukoha eelvaliku vallavolikogu otsuste eelnõude resolutsioonide järgi võetakse küll vastu EV ja KSH I (PlanS § 109 lg 1), ent selguse huvides teeme ettepaneku otsuste resolutsioonides selgelt sätestada, et vastav ala (asukoht) kinnitatakse sobivaks (PlanS § 109 lg 2).</p>	15.3 Täname täpsustuse eest.
	<p>15.4 III Müra normtasemest EV ja KSH I eelnõu ptk 1.2 sätestab üldiste, kõikidele aladele rakenduvat tingimuste hulgas: „<i>Tuulikupargist lähtuva müra hindamisel (ja tuulikutele sobiva asukoha määramisel) on planeerimise järgmistes etappides <u>üldjuhul</u></i></p>	15.4 Leiame, et uute tuuleparkide kavandamisel on siiski mõistlik lähtuda rangematest nõuetest ehk elamute puhul vastavalt 40 dB (õine müra sihtväärtus), mis on ka valdav praktika tuulikute kavandamisel ning mõju hindamisel. Aruandes on tööpoolest välja toodud ka teoreetiline võimalus piirväärtuse (ehk 45 dB öösel) rakendamiseks, kuid

	<p><i>soovitav aluseks võtta kõige rangem elamualade müraalane nõue ehk öine tööstusmüra sihtväärtus (40 dB). <u>Maaomanikuga kokkuleppel</u> võib olemasolevatel elamumaadel lähtuda ka piirväärtusest (45 dB).“ Sama tingimus on määratud EV ja KSH I eelnõu ptk-s 2.2.2.</i></p> <p>EV ja KSH I eelnõu ptk-s 2.2.2 on samas selgitatud: „Uute tuuleparkide kavandamisel tuleb lähimatel müratundlikel aladel üldjuhul eesmärgiks seada rangeimate nõuete ehk välisõhus leviva müra sihtväärtuse tagamine, mis tagab paremad tingimused kui piirväärtusele vastav olukord. Eesti seadusandluses toodud sihtväärtusele vastav müratase (40 dB öösel) on kõige levinum normtase ka teiste riikide praktikas tuulikute mõju hindamisel. <u>Olemasolevatel aladel on seadusandluse kohaselt samas lubatud ka piirväärtuse nõuetele vastav müratase.</u>“</p> <p>Müra sihtväärtus rakendubki kehtiva õiguse kohaselt <u>väljaspool tiheasustusala või kompaktse hoonestusega piirkonda kavandatavatel seni hoonestamata uutel müratundlikel aladel, sh elamu maa-aladel</u> (AÖKS § 56 lg 2 p 2 ja Keskkonnaministri 16.12.2016 määrus nr 71 „Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid“ § 5 lg 1). Teisisõnu – kas elamualale rakendub müra piir- või sihtväärtus, tuleb igal üksikjuhtumil eraldi kindlaks teha. Elanikel on eelkõige õigus nõuda, et just kindlale alale kehtivat</p>	<p>tegemist saab olla pigem erandliku lähenemisega, mida ei ole soovitatav üldtingimusena planeeringus rakendada. Samuti ei ole praktiline eriplaneeringu eelvaliku etapi raames kõikidele piirkonda jäävatele eluhoonetele ühekaupa erinevaid normtasemeid määrama hakata.</p>
--	---	---

	<p>müra normtasest (olgu siis konkreetsel juhul piir- või sihtväärtus) ei ületataks (KeÜS § 23 lg 1 ja 4).</p> <p>Seega teeme ettepaneku EV ja KSH I eelnõud muuta ning märkida, et elamualadel kohaldub igakordselt kehtiv müra normtase (kas piir- või sihtväärtus).</p>	
	<p>15.5 Kohaliku kasu meetmetest</p> <p>EV ja KSH I eelnõu ptk-s 1.2 on märgitud: „<i>KSH soovitab kinnisvara väärtuse languse leevendamiseks kompenseerida kohalikele elanikele tuuleparkide rajamisega kaasnevaid negatiivseid mõjusid ja/või kaasata neid aktsionäride või osanikena tuulepargi arendusse.</i>“</p> <p>Sama põhimõtte on välja toodud EV ja KSH I ptk-s 2.2.5.</p> <p>EV ja KSH I eelnõu ptk-s 2.2.5 on samas välja toodud: „<i>Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on välja töötamas kohaliku kasu mudelit (talumistasu), kus tulu saaksid ka tuuleparke ümbritsevad elanikud. Sellisel mudelil oleks hõredalt asustatud piirkondades vara väärtusele eeldatavalt positiivne mõju.</i>“</p> <p>Riigikogu võttis 19.07.2022 vastu maagaasiseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (596 SE), mille alusel hakkab alates 01.07.2023 kehtima tuuleenergiast elektrienergia tootmise tasu regulatsioon (KeTS § 68⁵).</p>	<p>15.5 Aruannet ajakohastatakse, märkides, et kohalike elanikega jagatakse tuuleparkide rajamisega kaasnevaid hüvesid alates 01.07.2023 kehtima hakkava tuuleenergiast elektrienergia tootmise tasu kaudu.</p>

	<p>Seega teeme ettepaneku EV ja KSH I eelnõud ajakohastada ja märkida, et kohalike elanikega jagatakse tuuleparkide rajamisega kaasnevaid hüvesid alates 01.07.2023 kehtima hakkava tuuleenergiast elektrienergia tootmise tasu kaudu.</p>	
	<p>15.6 Linnustiku uuringutest aladel nr 5 ja 5a</p> <p>EV ja KSH I eelnõu ptk-des 1.2 ja 2.4.2 on märgitud, et detailse lahenduse etapis tuleb täpsustada muu hulgas elupaigakasutuse uuringu vajadus ning „Eesmärk on analüüsida laia kodupiirkonnaga haruldaste linnuliikide (kotkad, must-toonekurg) elupaigakasutust uuritava tuulealal (eelistatult varustades vähemalt ühe vanalinnu paarist GPS-jälgimisseadmega).“ EV ja KSH I eelnõu ptk-s 2.4.2 on täpsustatud: „<u>Hetkel teadaoleva info põhjal</u> tuleb elupaigakasutuse uuringud korraldada järgmistel aladel: /---/ 5 (must-toonekurg, kalju- ja merikotkas), 5a (kalju-, meri- ja väike-konnakotkas) /---/“.</p> <p>EV ja KSH I eelnõu ptk 1.2 tabelis „Alapõhised tingimused“ on aga juba eksitavalt märgitud: „Planeeringu järgmises etapis <u>tuleb korraldada laia kodupiirkonnaga haruldaste linnuliikide elupaigakasutuse uuringud järgmistel aladel: /---/ 5 (must-toonekurg, kalju- ja merikotkas), 5a (kalju-, meri- ja väike-konnakotkas) /---/“.</u></p> <p>Sama sõnastus on ümber kopeeritud ala nr 5 asukoha eelvaliku otsuse eelnõu põhjendavasse ossa, tingimusena</p>	<p>15.6 Täname tähelepanu juhtimast. Selgitame, et antud juhul on siiski mõeldud, et kõikide alade puhul (ka alade 5 ja 5a puhul) on aruandes toodud uuringute läbiviimine detailses etapis lahenduse väljatöötamiseks vajalik. Detailses lahenduses viiakse linnustiku uuringud läbi vastavalt I etapi aruandes ettenähtule, iga konkreetse ala puhul on uuringute vajadus aruandes ka määratud. Läbiviidavate uuringute vajadust pole seega enam täpsustada vaja, kuid kindalasti on enne uuringute läbiviimist vaja täpsustada uuringute detaile (mahtu, ruumilist ulatust jms). Korrigeerime ka aruande sõnastust vastavalt siin toodud selgitusele. Tulenevalt eelnevast ei ole vajalik vallavolikogu otsuse eelnõusid muuta.</p>

	<p>detailse lahenduse ja mõjude hindamise aruande koostamiseks (aladel nr 5 ja 5a).</p> <p>Kohustus aladel 5 ja 5a tingimata elupaigakasutuse uuring läbi viia ei tulene aga tegelikult KSH I etapi tulemustest, vaid nende eksitavast ümber sõnastamisest. Tegelikult määrati tingimusena, et detailse lahenduse etapis tuleb muu hulgas elupaigakasutuse uuringu vajadus täpsustada (mis on ka asukoha eelvaliku täpsusastet arvestades loogiline).</p> <p>Seega teeme ettepaneku EV ja KSH I ning ala nr 5 asukoha eelvaliku vallavolikogu otsuse eelnõusid muuta ja sätestada, et (muu hulgas) aladel nr 5 ja 5a tuleb detailse lahenduse etapis täpsustada elupaigakasutuse uuringu vajadus (ja meetodika).</p>	
	<p>15.7 Kavandatavate elektrituulikute rootorilabadest</p> <p>EV ja KSH I eelnõu ptk-s 1.1 on selgitatud: „Alade piirid võivad täpsustuda detailse lahenduse koostamisel, muuhulgas läbiviidavate linnustiku uuringute tulemuste alusel.“ Selgitusena on märgitud: „Piiride täpsustamiseks loetakse ptk 1.1. alguses toodud lähtekriteeriumite muutusest tulenevaid muudatusi, mis põhinevad kas uuringutel või hetkeolukorra muutusel (nt uue elamu rajamine, mis nõuab puhvertsooni).“</p> <p>EV ja KSH I eelnõu ei käsitle aga hetkel küsimust, kas detailse lahenduse koostamise raames tuulikute paiknemist lahendades võib</p>	<p>15.7 Rootori labade võimalik ulatumine üle eelvalikuala piiri on fikseeritud ptk 1.2 joonealuses märkuses nr 4, kus selgitatakse alade piiride täpsustamist:</p> <p><i>Piiride täpsustamiseks loetakse ptk 1.1. alguses toodud lähtekriteeriumite muutusest tulenevaid muudatusi, mis põhinevad kas uuringutel või hetkeolukorra muutusel (nt loodusväärtuste osas). Muudatuste tulemusel võivad alad suureneada vaid ulatuses, mis kaasneb rootori laba ulatumisega üle eelvalikuala piiri. Muuhulgas on seisuga mai 2022 teadaolevalt plaanis muuta veekogude ehituskeeluvööndit puudutavat seadusandlust, mis võimaldaks ehituskeeluvööndi vähendamist taotleja ka kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu raames. Muudatustega kaasnevaid mõjusid tuleb hinnata detailse lahenduse koostamise raames.</i></p>

kavandatavad elektrituulikud vajaduse ilmnedes paigutada nõnda, et rootorilabad ületavad asukoha eelvaliku järgse ala piiri (teisisõnu – kas detailse lahenduse koostamisel on võimalik asukoha eelvaliku järgse ala piiri täpsustada).

Rahandus- ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on 06.06.2022 kirjas nr 1.15-5/2022/2988-2 juba selgitanud, et „*üldplaneeringus ning ka maakonnaplaneeringus ei pea tingimata tuulealasiid määrama tuulikute rootorlabade ulatuseni.*“

Rahandusministeerium on oma hiljutistes e- kirjades eelnevat seisukohta veelgi täpsustanud: „*Üldplaneeringu kui ka KOV EP asukoha eelvaliku etapi seletuskirjas tuleb välja tuua, kui täpselt on ala piir määratud, st kas tuuliku laba peab jääma määratud ala piirist sissepoole või võib ala piiri täpsustada üldplaneeringule järgneva detailplaneeringu ja KOV EP asukoha eelvalikule järgneva detailse lahenduse koostamisel. /---/ Kui on võimalik piiri täpsustada, siis tuleb seletuskirjas välja tuua, millistel juhtudel või millistel tingimustel on piiri täpsustamine võimalik. /---/ Piiri täpsustamise võimaluse korral tuleb nii üldplaneeringu kui ka KOV EP asukoha eelvaliku etapi seletuskirjas märkida, et täpsustamise korral peab tuuliku vundament jääma ala sisse. /---/ Kui DPga või KOV EP detailse lahendusega täpsustatakse ORME ala piiri, siis järelikult ala piir täpsustub ja täpsustunud osas olevad tuuliku*

	<p><i>labad on ka ORME alas, st ühtegi tuulikut ei kavandata väljapoole ORME ala.“</i></p> <p>Põhjust, miks võib olla vajalik lubada asukoha eelvaliku ala piiri täpsustamist detailse lahenduse koostamisel ehk teisisõnu tuuliku labade ulatumist üle asukoha eelvaliku järgse ala piiri on Rahandusministeerium selgitanud nõnda: „Arvesse tuleb võtta ka ÜPs/KOV EP asukoha valikus konkreetse planeeringu asjaolusid ja kaasnevaid mõjusid, sh otsuste langetamiseks info olemasolu piisavust ja selle täpsustamise otstarbekust/võimalikkust järgmises planeeringus/etapis. /---/ Tuuliku laba (terve või osa) ulatuses ala piiri täpsustamine on mõõdetav ja hoomatav. /---/ Näiteks võib piiri täpsustamise vajadus tuleneda detailses lahenduses läbiviidavatest keskkonnauuringutest (kas linna pesale võib lähemale minna või mitte), müra modelleerimisest (kas elamutele võib lähemale minna või mitte), ehitusgeoloogilistest uuringutest (kas geoloogiast tulenevalt on vajalik asukohta täpsustada) vms. /---/ Detailplaneeringu või detailse lahenduse koostamisel, tuginedes üldplaneeringu või KOV EP asukoha eelvaliku etapi seletuskirjas seatud tingimustele, selgitatakse välja, millises ulatuses on võimalik või vajalik piiri täpsustamine. /---/“</p> <p>Rahandusministeerium edastas ka selgitava joonise. (lisa 1)</p> <p>Teisisõnu võib detailse lahenduse koostamise etapis täpsemate uuringute tulemusena selguda,</p>	
--	---	--

	<p>et parim elektrituuliku paigutus (ka keskkonnamõju arvestades) eeldab, et tuuliku laba ületab mõnevõrra asukoha eelvaliku etapi järgse ala piiri. Arvestades asukoha eelvaliku ja KSH esimese etapi täpsusastet ei oleks kõnealuse võimaluse välistamine proportsionaalne.</p> <p>Seega teeme ettepaneku lisada EV ja KSH I eelnõusse põhimõtte, mille kohaselt asukoha eelvaliku etapi järgse ala piiridesse peab jääma elektrituuliku vundament ning detailse lahenduse koostamise ja KSH, sealhulgas keskkonnauuringute tulemusena võivad kavandavatate elektrituulikute rootorilabad ulatuda üle asukoha eelvaliku etapi järgse ala piiri (teisisõnu võib detailse lahenduse koostamisel vastavat piiri rootorilabade ulatuse võrra täpsustada). Rõhutame, et kokkulepe vastava kinnistu omanikuga tuleb saavutada nagunii.</p>	
	<p>15.8 Asukoha eelvaliku otsustega sobivaks kinnitatavatel aladel elamute rajamisest</p> <p>EV ja KSH I eelnõu joonealuses viites nr 4 on märges, justkui asukoha eelvaliku otsustega sobivaks kinnitatavatel aladel uue elamu rajamisel tekiks uus puhvertsoon (1000 m – vt ptk 1.1). Kõnealune lahendus ei oleks õiguspärane.</p> <p>Nimelt, KOV EP-ga leitakse tuulepargile kui olulise ruumilise mõjuga ehitisele asukoht ning koostatakse seejärel detailne lahendus (PlanS § 95 lg 1, § 95 lg 7). Rahandusministeerium on</p>	<p>15.8</p> <p>Nõustume, et eriplaneeringu eelvaliku raames sobivaks tunnistatud alade määramisel arvestatakse olemasolevate elamutega, uute elamute rajamine tuuleenergeetika arendamiseks sobivatele aladele ei ole võimalik. Korrigeerisime vastavat joonealust märkust mitmeti mõistetavuse vältimiseks.</p>

	<p>väljendanud seisukohta, et KOV EP menetluses ei saa asukohta valida nii, et asukoht jääb abstraktseks. Teisisõnu – olulise ruumilise mõjuga ehitise asukoht ei saa olla pärast asukoha eelvaliku otsuse vastuvõtmist veel ajas pidevalt muutuv (<i>samal põhjusel peab näiteks kavandatava elektrituuliku vundament Rahandusministeeriumi seisukoha järgi jääma asukoha eelvaliku etapi järgse ala piiresse</i>). Asukoha eelvaliku otsusega sobivaks kinnitavatele aladele uute elamute rajamise lubamine koos uue puhvertsooni moodustamisega tähendaks aga, et KOV EP ei ole elluviidav ja välja valitud olulise ruumilise mõjuga ehitise asukoht olekski ajas pidevalt muutuv (kahanev). Võimalik detailse lahenduse koostamise aegne ajutine planeerimis- ja ehituskeeld (PlanS § 110) ei ole piisav lahendus esmalt juba seetõttu, et asukoha eelvaliku volikogu otsuste eelnõude kohaselt otsustatakse vastava keelu kehtestamine vallavolikogu poolt eraldi „vajadusel“ detailse lahenduse menetluse käigus. Pealegi, ajutine planeerimis- ja ehituskeeld ei laiene ehitiste ehitamisele, milleks ei ole ehitusteatises esitamine ega ehitusluba nõutav (PlanS § 110 lg 4). Kirjeldatud objektide alla kuuluvad näiteks ka alla 20 m² ehitisealuse pinnaga elamud.</p> <p>Järelikult, kui olemasolevate elamutega peab tuuleparkide kavandamisel nangunii arvestama, siis ilmselgelt ebaproportsionaalne oleks võimaldada mistahes järjekordse uue elamuga täiendava</p>	
--	--	--

	<p>puhvertsooni loomist (mis võimaldaks ka kuritarvitusi ning võib tuuleparkide arendust pärssida või lausa välistada).</p> <p>Lisaks tuleb asukoha eelvaliku otsusega sobivaks kinnitatavatel aladel uue elamu rajamisel arvestada, et tuulepargi püstitamise järgselt ei pruugi määrusega nr 71 kehtestatud müra normtasemed II kategooria aladel (vähemalt ilma lisameetmeteta) täidetud olla. <u>Kohtupraktikast ega ühestki õigusaktist ei tulene kohustust, et uue elamu kavandamisel peab keegi kolmas isik (näiteks tuulepargi arendaja) tagama müra normtaseme täidetuse (RKHKo nr 3-3-1-15-16, p 38-40).</u> Määruse nr 71 seletuskirjas on pealegi selgitatud: „<i>Kohalik omavalitsus ei tohiks lubada näiteks tööstusala kõrvale uue elamupiirkonna rajamist, kui ilmneb, et tööstusala ei suuda tagada elamupiirkonnas sihtväärtuse täitmist. Alternatiivina peab sihtväärtuse täitmise tagama elamupiirkonna arendaja. Kui aga elamupiirkonna rajamine oli ette nähtud juba üldplaneeringuga, peab rajatav tööstusettevõtte või muu müraallikas arvestama asjakohaste normidega.</i>“</p> <p>Seega teeme ettepaneku EV ja KSH I eelnõud täiendada ja märkida, et asukoha eelvaliku otsustega sobivateks kinnitatavatel aladel rajatavate uute elamute puhul (isegi kui nende rajamine oleks lubatud): i) ei rakendu 1000-meetrise puhvertsooni nõue ning ii) elamu rajaja peab ise tagama meetmete rakendamise, millega</p>	
--	---	--

	uue elamu juures ka tuulepargi püstitamisel müra normtase ületatud ei saa.	
	<p>15.9 Huvitatud isikutest (arendajatest)</p> <p>Lääneranna Vallavolikogu kinnitas 01.02.2022 kirjas nr 2022/8-11/113-2, et Irbeni loetakse KOV EP menetluses huvitatud isikuks (arendajaks) analoogselt Laanenurga Tuuliku OÜ-ga (mille puhul on ainuke „lisastaatus“ KOV EP algatamise taotlejaks olek).</p> <p>EV ja KSH I eelnõu lk 3 on huvitatud isikuks märgitud aga ainult Laanenurga Tuuliku OÜ, mis ei kajasta aga õigesti huvitatud isikute (arendajate) hulka. Irbenit ja teisi arendajaid ei ole EV ja KSH I eelnõus mainitudki.</p> <p>Seega teeme ettepaneku EV ja KSH I eelnõud täiendada ja märkida huvitatud isikuks ka Irbeni ning teised arendajad.</p>	15.9 Nõustume ettepanekuga, toome dokumendis välja algatamise taotluse esitaja ja huvitatud isikud.

<p>16. Advokaadibüroo Ristal Keba Partnerid OÜ (2022/8-11/1889-2; 31.10.22)</p>	<p>16.1 Ilona Garder, Hendrik Ülpre, Rando Alberg, Taivo Tambre, Angelika Portsmuth, Anu Tõkman, MTÜ OMA KODU EEST leiavad, et keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruannet (edaspidi KSH I etapi aruanne) ei ole võimalik kooskõlastada, sest selles esinevad olulised puudused. Samuti on õigusvastased eelnõud alade osas, milledega otsustati minna edasi ja koostada detailsed lahendused ja keskkonnamõju strateegilise hindamise käigus viia läbiasjakohased uuringud, määrata kavandatava tuulepargi ehitusõigus ja lahendada muud asjakohased planeerimisseaduse § 126 lõikes 1 nimetatud ülesanded.</p>	<p>16.1. - 16.5 Jääme seisukohale, et KSH I etapi aruane vastab nõuetele. Seda kinnitab ka Keskkonnaameti poolne kooskõlastus. Ettepaneku esitaja informatsioon sellest, et asukoha eelvaliku otsuse eelnõud on vastuolus eriplaneeringu algatamise otsusega ja et elektrituulikute parkide vastu puuduvad teiste arendajate arendushuvid on ekslik. Lääneranna Vallavolikogu 14.05.2020 otsuse nr 197 resolutsiooni punkt 1 sõnastusest nähtub, et KOV EP eesmärgiks on leida sobivad asukohad mitmele tuulepargile: <i>“Algatada Lääneranna vallas elektrienergia tootmiseks rajatavatele tuuleparkidele sobivate arendusalade leidmiseks, tuulepargi ja selle toimimiseks vajaliku taristu kavandamiseks kohaliku omavalitsuse eriplaneering ning planeeringu keskkonnamõju strateegiline hindamine. Algatamisel teadaolev planeeringuala on <u>koogu</u>Lääneranna valla territoorium suurusega 1362,67 km².”</i> (http://delta.andmevara.ee/laaneranna_vald/dokument/4298161) Arvestades seda, et KOV EP eesmärk on antud juhul leida tuuleenergeetika jaoks sobivad arendusalad ja planeering hõlmab kogu Lääneranna valla territooriumi, siis viitab see tegelikult täiendavalt sellele, et EP eesmärgiks on leida sobivad alad just mitmele tuulepargile.</p>
	<p>16.2 Arvamuse avaldaja leiavad, et vallavolikogu eelnõudes esitatud seisukoht on ekslik ja ka vastuolus Lääneranna Vallavolikogu 14.05.2020 otsusega nr 197, millega otsustati konkreetselt algatada eriplaneering ühe tuulepargi rajamiseks. Nimelt algatati viidatud otsusega nr 197 eriplaneering eesmärgiga kavandada Lääneranna valla territooriumile tuulepark, märkides et eriplaneeringu eesmärgiks on leida asukoha eelvaliku käigus Lääneranna vallas sobivaimad kohad elektrituulikute parkide püstitamiseks ning seejärel valida kaaludes alternatiivseid võimalusi parim asukoht elektrituulikute pargi (edaspidi „tuulepark“) rajamiseks.</p>	

	<p>16.3 Antud eriplaneering algatatud Laanenurga Tuuliku OÜ avalduse alusel, kes oma avalduse kohaselt soovis rajada ühe tuulepargi. Seega on eriplaneering algatatud ja vastavad lepingud ka valla ja Laanenurga Tuuliku OÜ vahel sõlmitud arendushuviga ühe tuulepargi ehitamiseks. Puuduvad mistahes teiste arendajate avaldused eriplaneeringu algatamiseks ja vajalikud kokkulepped või finantseerimislepingud.</p> <p>Seega Lääneranna Vallavolikogu 14.05.2020 otsusega nr 197 algatatud eriplaneeringu puhul saame me rääkida ainult ühe arendaja arendushuvist ühe tuulepargi ehitamiseks ning vallal on eeltoodust tulenevalt õigus sobivaks tunnistada ainult üks ala.</p> <p>16.4 Eeltoodust tulenevalt otsus minna edasi mitme alaga ehk tunnistada sobivaks mitu ala on õigusvastane ja väljab eriplaneeringu algatamise eesmärgist ja lähteülesandest. Kohalik omavalitsus ei saa meelevaldselt hakata eriplaneeringu eesmärki laiendama, sest sellisel juhul jääksid mitmed olulised etapid eriplaneeringu menetluses ära, sest inimesed ei ole saanud avaldada arvamust selles osas, et valda tuleb eriplaneeringu alusel mitu tuuleparki. Eriplaneeringu menetlus on laiemat avalikkust kaasav protsess, mille käigus peab kõigil olema võimalus oma arvamust avaldada. Avalikkust ja valla elanikke teavitati, et eriplaneering algatakse eesmärgiga leida sobivaim asukoht ühele tuulepargile. Asjaolu, et sobivaid alasid võib olla mitu, ei saa tähendada seda, et nüüd eriplaneeringu menetluse kestel muudetakse eesmärki ja lubataksegi rajada mitu erinevat tuuleparki.</p>	<p>Eriplaneeringusse on ennast huvitatud isikuna palunud kaasata Irbeni OÜ http://delta.andmevara.ee/laaneranna_vald/dokument/5216025; Sunly AS ja Eveconi OÜ http://delta.andmevara.ee/laaneranna_vald/dokument/5269833; TMV Green OÜ http://delta.andmevara.ee/laaneranna_vald/dokument/5339074.</p> <p>Lääneranna Vallavalitsuse hinnangul täidab teiste huviliste kaasamine koostatavasse eriplaneeringusse otstarbeka ja tõhusa haldusmenetluse eesmärki.</p> <p>RAMi ruumilise planeerimise osakonna koostatud „Olulise ruumilise mõjuga ehitiste planeerimine“ juhendis on selgitatud järgnevat:</p> <p><i>„Planeerimisseadus ei reguleeri, mitu ORME-le sobivat asukohta peab asukoha eelvalikuga leidma. Kui KOV EP asukoha eelvalikus leitakse ORME-le mitu sobilikku asukohta, siis on võimalik koostada detailne lahendus nii mitmes asukohas, kui selleks on vajadus. Samuti võib juhtuda, et sobilikud asukohad koonduvad ja moodustavad ühe tervikliku suurema ala, mille sees koostatakse mitu detailset lahendust. Seejuures KOV EP on võimalik kehtestada nii ühe kui ka mitme detailse lahendusega, sh on võimalik kehtestada KOV EP ühe detailse lahendusega ka juhul, kui on koostatud mitmes asukohas detailne lahendus. /.../</i></p>
--	---	--

	<p>16.5 Planeerimisseaduse seletuskirja kohaselt KOV-i planeeringu koostamise eesmärk ei pea olema sama, mida soovis DP koostamisest huvitatud isik, kuid sellisel juhul peab teistsuguse eesmärgiga algatamine olema põhjendatud. Peab olema üheselt selge, mida tahetakse saavutada. Algatamine on huvitatud isiku ja KOV-i vahelise suhtlemise verstaapost, see on huvitatud isikule indikatsiooniks, et taotlus on menetlusse võetud. DP algatamise otsus on KOVi nõusolek kasutada planeeritavat maa-ala DP algatamise otsuses toodud eesmärgi järgi. Seega kokkuvõtvalt ja võttes aluseks eriplaneeringu algatamise eesmärgi – rajada üks tuulepark – tuleb vallal siiski alade vahel valida ja sobivaks tunnistada ainult üks ala.</p>	<p><i>Meeles tuleb pidada, et KOV EP pole strateegiline planeerimisdokument – detailne lahendus tuleb koostada asukohas (või asukohtades), kus on olemas reaalne arendushuvi, sest kui planeeringut ei asuta ellu viima viie aasta möödumisel KOV EP kehtestamisest, siis kaotab planeering kehtivuse (PlanS § 122 lg 4). Kui arendushuvi on ühes piirkonnas ühe ORME ehitamiseks, siis tuleb selle piirkonna sees leida sobivaim asukoht ja kehtestada KOV EP detailne lahendus ühes asukohas. Kui arendushuvi on mitmes piirkonnas, on võimalik leida nendes piirkondades ehitistele sobivaimad asukohad ja kehtestada detailne lahendus mitmes asukohas.</i></p> <p>Kokkuvõttes on KOVil õigus tunnistada sobivaks nii mitu asukohta, kui selleks on vajadus. Juhul, kui menetluse tulemusel selgub, et sobivaid asukohti on mitu, on KOVil õigus kehtestada detailne lahendus mitmes asukohas. Seega ei ole õige väide, et KOVil on õigus tunnistada sobivaks vaid üks asukoht.</p> <p>Seejuures ei oma tähendust see, et KOV EP algatati ühe arendaja taotluse alusel. Samuti ei tulene PlanS-ist, et KOV EP koostamisega seotud kulud peavad katma kõik planeeringu elluviimisest huvitatud isikud. KOV EP menetluse puhul tuleb arvestada sellega, et KOV EP on ehitusprojekti koostamise aluseks (PlanS § 95 lg 8). Teisisõnu on EP mõeldud lähiaastate ehitustegevuse aluseks, mitte pikaajalise strateegilise arengu suunamiseks. EP koostamine eeldab seega kindla arendushuvi olemasolu (PlanS § 122 lg 4). Antud asjas on arendushuvi üles näidanud lisaks Laanenurga Tuuliku OÜ-le veel 4 arendajat.</p>
--	--	--

		<p>Nende arendajate taotluste lahendamine eraldiseisvate EP-de koostamise raames oleks ilmselgelt ebaotstarbekas. Eriti arvestades seda, et antud EP menetlus hõlmab juba kogu valla territooriumi. Viie paralleelse EP koostamisel oleks ka keeruline luua ühtset ruumilist terviklahendust. Lisaks on Riigikohus hiljutises 26.05.2021 otsuses haldusasjas nr 3-17-2013 selgitanud, et „projekteerimistingimused nagu detailplaneeringki kehtivad igapähe, mitte üksnes nende taotleja suhtes“ (p 30). Nii on see ka KOV EP puhul.</p>
	<p>16.6 Ala 1 Tuulepargi rajamiseks võimalike sobivate alade valikul võeti planeeringu eesmärgina lähtekohaks, et ühtse tervikuna käsitletav ala peab olema suurusega vähemalt 250 ha (arvestades eriplaneeringu algatamise taotluses huvitatud isiku poolt väljapakutud ala suurust, mis võimaldab kulu – ja ressursitõhusalt välja arendada arvestatava võimsusega tänapäevase tuulepargi). Keskkonnaamet rakendas ala nr 1 suhtes puhvreid, mistõttu jäi ala suurusega 81 ha ning see ei vastanud enam planeeringu lähteülesandele, mistõttu on koostatud eelnõu, millega jäetakse ala nr 1 edasisest analüüsist välja ja selle ala osas lõpetatakse eriplaneeringu menetlus. Arvamuse avaldajad nõustuvad eeltoodud eelnõuga.</p>	<p>16.6 Täname tagasiside eest ja võtame teadmiseks.</p>

	<p>16.7 Ala 7</p> <p>Eelnõu selgituse kohaselt ala nr 7 (pindala vastavalt 528 ha) paikneb valla põhjaosas, Tuudi-Meelva piirkonnas. Tuginedes eelvaliku I etapi aruande raames läbi viidud Natura asjakohasele hindamisele (ptk 2.4.1), tuleb loobuda Väinamere linnuala kaitseesmärkidele ebasoodsa mõju ärahoidmiseks planeeringu lahenduses tuuleenergeetika ala nr 7 edasisest arendamisest. Võttes aluseks eeltoodu on koostatud vallavolikogu eelnõu, mille otsuse punktiga 2 otsustati tuginedes tuuleparkide eriplaneeringu asukoha eelvaliku ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande tulemustele ala nr 7 osas, mitte kinnitada ala nr 7 sobivaks tuuleparkide arendamiseks. Arvamuse andjad nõustuvad eelnõu punktiga 2. Nõustuda ei saa, aga sama eelnõu otsuse punktidega 3 ja 4, millega vastavalt otsustati, et asukoha eelvaliku kinnitamiseks tuleb enne ala sobivaks tunnistamist viia läbi täiendavaid uuringuid alal nr 7. Täiendavate uuringute läbiviimise menetlus alustatakse juhul, kui huvitatud isikult laekub vastav taotlus (punkt 3) ning enne asukoha eelvaliku kinnitamist ala nr 7 osas ja ala tuuleparkide arendamiseks sobivaks tunnistamist viia läbi linnustiku uuring, linnustiku rändeliikumise uuring, Natura hindamine Väinamere linnualale, koostada ala nr 7 osas täiendav keskkonnamõju strateegilise hindamise I etapi aruanne. Täiendavate uuringute läbiviimise menetlust alustada juhul, kui tuulepargi arendamisest huvitatud isik on esitanud vastava taotluse ning nõustub kandma kõik uuringute ja keskkonnamõju strateegilise hindamisega seotud kulud (punkt 4). Väär on vallavolikogu seisukoht, et kui leidub arendaja, kes avaldab eriplaneeringu menetluse</p>	<p>16.7 vt vastus p 16.1. - 16.5.</p>
--	---	---------------------------------------

	<p>kestel soovi sellega edasi minna, siis saab vajaduse korral ja pärast vastavate uuringute läbiviimist ka nimetatud ala veel hiljem sobivaks tunnistada. Rõhutame veelkord, et antud eriplaneeringu eesmärk oli leida sobiv asukoht ühe tuulepargi rajamiseks, eriplaneeringut ei algatatud mitme arendaja mitme tuulepargi asukoha leidmiseks. Seega saab ka ala 7 analoogselt alaga 1 olla otsuseks lõpetada eriplaneeringu menetlus ala 7 osas ning eelnõu punktid 3 ja 4 tuleb eelnõust kustutada.</p>	
--	--	--

	<p>16.8 Alad nr 4 ja 6</p> <p>Alade nr 4 ja 6 osas on vallavolikogu koostanud sarnase sisuga otsused. Nimetatud alasid käsitletavates eelnõudes on leitud, et eriplaneeringu detailse lahenduse koostamisega alustada juhul, kui tuulepargi arendamisest huvitatud isikult laekub vastav taotlus (punkt 2), võtta „Lääneranna tuuleparkide eriplaneeringu asukoha eelvalik ja I etapi aruanne“ (koostaja Hendrikson & Ko OÜ) (Lisa 1) aluseks eriplaneeringu detailse lahenduse koostamisel (punkt 3) ning detailse lahenduse koostamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise käigus viia läbi asjakohased uuringud, määrata kavandatava tuulepargi ehitusõigus ja lahendada muud asjakohased planeerimisseaduse § 126 lõikes 1 nimetatud ülesanded (punkt 4).</p> <p>Esiteks taaskord tuleb välja tuua, et eriplaneeringu algatamise eesmärk oli leida sobiv asukoht ühe tuulepargi rajamiseks, mistõttu ei saa nüüd vald seda omavoliliselt laiendada ka teiste huvitatud isikute kasuks, kes kuuldes eriplaneeringu algatamisest sooviksid samuti, et vald valiks neile enda territooriumilt välja sobiva ala ja lubaks ka veel täiendavalt mitmesse teise asukohta tuulepargid ehitada. Kuna eriplaneering algatati siiski tuginedes arendushuvile ühes piirkonnas ühe tuulepargi ehitamiseks, siis tuleb leida sobivaim asukoht ja kehtestada eriplaneeringu detailne lahendus ühes asukohas.</p> <p>Märkida tuleb ka, et paralleelselt on pooleli ka valla üldplaneeringu menetlus ning olulise ruumilise</p>	<p>16.8 vt vastus p 16.1. - 16.5.</p>
--	--	---------------------------------------

	<p>mõjuga ehitise ehk tuulikute võimalike asukohtade kavandamise esimene eelistus peaks olema siiski üldplaneering, et tagada terviklik ruumi läbimõtestamine ja areng. Normaalne ei ole olukord, kus eriplaneering algatatakse eesmärgiga leida sobivaim koht ühe tuulepargi ehituseks, kuid lõpuks kehtestatakse eriplaneering lahendusega, mis lubab ehitada 5 või lausa 6 tuuleparki ning paralleelselt toimub veel ka üldplaneeringu menetlus.</p> <p>Alade 4 ja 6 eelnõudest nähtuvalt on vald valmis detailse lahenduse koostamisega edasi minema kui huvitatud isikult peaks laekuma vastav taotlus. Piisavaks on loetud lihtsalt avalduse esitamist, ilma et oleks selleks pandud mingi tähtaeg või finantseerimise kohustus. Eeltoodust lähtuvalt saab asuda seisukohale, et vald on otsustanud, et alade 4 ja 6 edasise menetluse korral katab vajalikud kulutused KSH aruande koostamisega ja detailse lahenduse väljatöötamisega vald enda rahaliste vahendite arvelt. Eelnõus eeltoodud kaalumist siiski välja toodud ei ole, mistõttu on eelnõu kaalumisvigadega. Arvamuse avaldajad leiavad, et vallal tuleks täiendavalt kaaluda, kas paralleelselt üldplaneeringu koostamisega on ikka vajalik menetleda ka eriplaneeringut.</p> <p>Tuginedes eeltoodule teevad arvamuse avaldajad ettepanekud, et vallavolikogu koostaks alade 4 ja 6 osas eelnõud, millega lõpetatakse eriplaneeringu menetlus nimetatud alade osas, kuna tegemist ei ole sobivate aladega.</p>	
--	--	--

	<p>16.9 Alad 2, 2a, 3 ning 5 ja 5a Alade 2, 2a, 3 ning 5 ja 5a osas on vallavolikogu koostanud eelnõud, millega on otsustanud võtta vastu nimetatud alade osas Lääneranna valla tuuleparkide eriplaneeringu asukoha eelvaliku ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande ja minna edasi detailse lahenduse koostamisega ja keskkonnamõju strateegilise hindamise käigus viia läbi asjakohased uuringud, määrata kavandatava tuulepargi ehitusõigus ja lahendada muud asjakohased planeerimisseaduse § 126 lõikes 1 nimetatud ülesanded. Eelnõudes on märgitud, et planeerimisseadus ei reguleeri mitu sobivat asukohta peab asukoha eelvaliku menetluses leidma. Samuti ei reguleeri planeerimisseadus, et mitu võimalikku eelvaliku ala peaks kinnitama ühe otsusega. Kui kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu asukoha eelvalikus leitakse tuuleparkidele mitu sobilikku asukohta, siis on võimalik koostada detailne lahendus nii mitmes asukohas, kui selleks on vajadus.</p> <p>Arvamuse avaldajad eeltoodud seisukohaga antud juhul ei nõustu, sest nagu eespool oleme juba välja toonud, siis arvestada tuleb ka eriplaneeringu algatamise eesmärki, milleks oli ühe tuulepargi ehitamiseks sobiva asukoha leidmine. Seega puudub vajadus mitme asukoha osas detailse lahenduse koostamiseks ning välja tuleb valida üks ja parim asukoht. Lisaks on esitatud seisukoht vastuolus ka kohtupraktikaga. Ringkonnakohus on otsuses nr 3-21-810 punktis 19 märkinud, et PlanS § 6 p 1 kohaselt on asukoha eelvalik kavandatavale ehitisele sobivaima</p>	<p>16.9 Ala nr 3 osas on otsuse eelnõud pärast Keskkonnaameti kooskõlastuse saamist korrigeeritud. Vastavalt Keskkonnaameti kooskõlastuskirjas nõutule on välja toodud ala nr 3 riskikohad.</p> <p>Keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande koostamisel on peamiselt aluseks olnud olemasolevad avalikult kättesaadavad andmed, mis on piisavad praeguse etapi hinnangute andmiseks ning detailse lahenduse väljatöötamise etapi sisendi jaoks. Selle tulemusena on selgunud, et enamike alade puhul ulatuslike välistavaid asjaolusid ei ole ning alale tuulikute püstitamise üksikasjade väljaselgitamiseks on mõistlik teostada detailsemad uuringud. Käesolevas etapis loetakse alad sobivaks, kuid olulised on alade lõikes väljatoodud tingimused, mis rakenduvad eriplaneeringu detailse lahenduse koostamisel. Detailse lahenduse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise tulemusel selguvad tuulikute rajamise üksikasjad (paigutus, parameetrid jm). PlanS § 98 lg 2 kohustab KOVi kaaluma kavandatava ehitise asukoha eelvaliku tegemisel mitut võimalikku asukohta. See omakorda tähendab, et <u>ühtki potentsiaalselt sobivat asukohta ei tohi jätta meelevaldselt eelvalikust välja</u> – nii ka praegusel juhul, st menetluse tulemusena on selgunud, et nimetatud alade puhul objektiivseid takistusi esine, mistõttu on põhjendatud täpsemate uuringute tegemine detailse lahenduse koostamise etapis, kus selguvad tuulikute võimalik paiknemine, tuulikute vahekaugused, tuulikute lõplikud parameetrid jt üksikasjad.</p>
--	---	---

	<p>asukoha või maa-ala valimine erinevate võimalike asukohtade kaalumise teel. Kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu menetluses lõpeb esimene etapp sellega, et kohaliku omavalitsuse volikogu teeb asukoha eelvaliku ja KSH esimese etapi aruande vastuvõtmise või sellest keeldumise otsuse (PlanS § 109 lg 1). Asukoha eelvaliku otsuse vastuvõtmisega kinnitab kohaliku omavalitsuse volikogu, et valitud asukoht on kõige sobivam kohaliku omavalitsuse eriplaneeringuga kavandatava ehitise püstitamiseks ning ehitise asukoht, püstitamise üldised tingimused, asukoha eelvaliku tegemine, asukoha eelvaliku otsus ja KSH esimese etapi aruanne vastavad õigusaktidele ning KSH esimese etapi aruande väljatöötamise kavatsuses sisalduv teave on piisav erinevate kaalutud asukohtade vahel valiku tegemiseks (PlanS § 109 lg 2).</p> <p>Alad nr 2, 2a, 3 ning 5 ja 5a on erinevate omadustega. Vaidlust ei saa olla selle üle, et näiteks ala 3 on peetud perspektiivituks näiteks Keskkonnaameti poolt ja ka KSH I etapi aruanne tõi välja mitmeid asjaolusid, mis võivad välistada tuulikute püstitamise nimetatud alale, kuid sellele vaatamata ja ole eelnõus ühtegi kohast kaalutlust ja põhjendust välja toodud, miks on vallavolikogu eeltoodule vaatamata otsustanud ala lugeda sobivaks ja koostada alale detailse lahenduse tuulepargi ehitusõiguse määramiseks. KSH I etapi aruandes esitatud info ei ole piisav selleks, et lugeda ala 3 sobivaks. Rõhutasime juba oma 15.08.2022 esitatud seisukohas, et KSH I etapi aruanne on oluliste puudustega ning ei sisalda sellises mahus teavet nagu seda kohustab viidatud KeHJS § 40 lg 4 ja lg 22, mistõttu ei anna see vallale õiguspärase kaalutusotsuse tegemiseks</p>	<p>KSH I etapi aruanne peab andma eelkõige sisendi järgnevasse, st detailse lahenduse faasis toimuva KSH aruande koostamiseks. KSH I etapi aruanne sisaldab piisavat teavet asukoha eelvaliku otsuse tegemiseks. Riigikohus on selgitanud seonduvalt riigi eriplaneeringuga, et asukoha eelvaliku menetluses toimuv KSH esimene etapp peab tagama asukohavaliku tegemisel asjakohaste keskkonnakaalutlustega arvestamise võimalikkuse (vt 3-17-2132/17, p 13.1).</p> <p>Viitate Keskkonnaameti kirjas toodud Natura hindamise temaatikale seoses aladega 2 ja 2a. Vastused neile teemadele leiata käesoleva tabeli p 9.3. Juhime tähelepanu, et vajalikus täpsusastmes Natura hindamine on läbi viidud nendele Natura aladele, mis kavandatava tegevuse mõjualas asuvad. KSH VTK-s viidi läbi Natura eelhindamine (ornitoloogi osalusel), milles leiti, et eriplaneeringu tuulealade nr 2 ja 2a mõjualas ei asu Natura 2000 alasid ja seega on ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku alade kaitse-eesmärkidele välistatud ning asjakohast hindamist pole vaja läbi viia. Lisaks tuuakse KSH-s läbi viidud Natura hindamise järeldustes välja: <i>Kõigi Natura 2000 alade puhul tuleb arvestada, et strateegilise planeerimisdokumendi elluviimine ei tohi Natura 2000 alasid ega nende kaitse-eesmärke kahjustada. Natura aladel ja nende mõjualasse jäävate tegevuste puhul tuleb ruumilise arengu ja kaasnevate tegevuste rakendajal igakordselt kaaluda tegevuse võimalikku ebasoodsat mõju Natura 2000 võrgustiku aladele ja vajadusel algatada keskkonnamõju hindamise menetlus ning</i></p>
--	--	--

	<p>piisavalt infot oluliste asjaolude kohta. Leidsime, et kohalikul omavalitsusel tuleb nõuda aruande täpsustamist ja täiendamist. Selle asemel, et nõuda aruande täpsustamist või siis otsustada ala mitte lugeda sobivaks, on vallavolikogu hoopiski otsustanud koostada eelnõu, millega lugeda ala 3 sobivaks, siinjuures selgitamata, mis õigustab tal Keskkonnaameti seisukohtadega ja ka mingil määral KSH aruande I etapis viidatuga vastuollu mineva otsuse tegemist. Arvamuse andjad jäävad selles osas oma 15.08.2022 seisukohas esitatud argumentide juurde ning leiavad ala nr 3 ei saa lugeda sobivaks ning vallavolikogul tuleb koostada eelnõu, mis lõpetab eriplaneeringu menetluse ala 3 osas. Samuti ei ole piisav KSH I etapi aruanne, et lugeda sobivaks alad 2 ja 2a. KSH I etapi aruandes on väga puudulikult, pinnapealselt ning üksnes formaalselt hinnatud mõju keskkonnale, inimese tervisele ja heaolule, kultuuripärandile ja varale.</p> <p>Äärmiselt pinnapealselt on suhtunud ala 2 ja 2a osas linnustiku uuringule ning tehtud ettepanekud selles osas edasisteks uuringuteks ei ole piisavad. Viimasele asjaolule on muuhulgas ka tähelepanu juhtinud Keskkonnaamet, kes juba oma 15.08.2022 kirjas märkis, et ei nõustu väitega, nagu alade nr 2 ja 2a mõjualas ei asu Natura 2000 võrgustiku alad ja seega on ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku alade kaitse-eesmärkidele välistatud ning asjakohast hindamist pole vaja läbi viia. Kogu eriplaneeringu uuringuala (kõik lahustükid) jääb lindude rändekoridori ning luikede, hanede, laglede jpt liikide puhul on tuuleparke erinevates uuringutes nimetatud suure suremuse ja rändetakistuse põhjusena. Need</p>	<p><i>viia läbi Natura hindamine vajalikus täpsusastmes.</i> Seega, alade 2 ja 2a puhul ei jää mõjualasse ühtegi Natura 2000 võrgustiku ala (selles osas on protsessi jooksul korduvalt ornitoloogidega konsulteeritud), kuid kui detailse lahenduse etapis peaks selguma asjaolud, mis seda eeldust muudavad, siis tuleb mõju Natura aladele siiski kaaluda. Lisaks märgime, et Keskkonnaamet on meiepoolsete selgitustega nõustunud ja kooskõlastanud I etapi aruande (KeA kiri 16.12.2022nr 6-5/22/12445-8).</p> <p>KSH I etapi aruanne sisaldab andmeid eelvaliku etapiks vajaliku detailsusega ning lisaks on toodud tingimused detailse lahenduse väljatöötamise etapiks.</p> <p>Alade 2 ja 2a puhul on aruandes märgitud järgmist: Ala 2 puhul tuleb tuulepargi ala planeerimise järgmistes etappides arvestada ka olemasoleva 4 tuulikuga Mäli tuulikupargiga ning välja töötada meetmed ja tingimused, mis minimeerivad võimaliku müra koosmõju tekke kahe tuulepargi vahelistes elamupiirkondades (peamiselt Helmküla territooriumil). Detailsem ülevaade müraarvutuste sisendandmetest esitatakse töö järgmistest etappides. Müra ja varjutamise arvutustes on hetkel kasutatud pigem suuremat mõju esile toovaid sisendandmeid, mida on kirjeldatud ka aruandes.</p> <p>Aruandes on välja toodud, et üldjuhul on tõesti 1 km suurune puhverala piisav vahemaa müra normtasemete tagamiseks, kuid see ei tähenda, et vajalik ei ole siiski täpse mürahinnangu koostamine.</p>
--	---	--

	<p>liigid on mitme Natura linnuala eesmärklükideks, mistõttu on vaja hinnata tuulepargi potentsiaalsete asukohtade puhul ka mõju rändeteede. Väikeluige puhul on teada rändepeatusel liikumine Matsalu lahest erinevatesse suundadesse rohumaadele, sh ka üle planeeritavate tuulepargi alade. Seega alade 2 ja 2a edasise planeerimise eelduseks on KSH I etapi aruandes Natura asjakohase hindamise läbiviimine. Põhimõtteliselt on Keskkonnaamet sarnaselt arvamuse avaldajatega leidnud, et asjakohased ja igakülgsed uuringud tuleb läbi viia KSH I etapis, enne kui saab lugeda ala sobivaks.</p> <p>Natura hindamine on praktikas omandanud suure õigusliku siduvuse otsustaja jaoks – kui ebasoodne mõju ei ole välistatud, ei tohi tegevuse elluviimist lubada.</p> <p>Vallavolikogu on eeltoodud Keskkonnaameti arvamust eiranud ning ikkagi lugenud alad 2 ja 2a sobivaks ning otsustanud menetlusega edasi minna. Jällegi eelnõust ei selgu, millisele õiguslikule ja faktilisele asjaolule tuginedes leitakse, et Natura hindamise võib jätta KSH I etapis läbiviimata ning veelgi enam, seda ei ole vaja ka läbi viia edasises menetluses. Lisaks märkis Keskkonnaamet, et piisav ei ole alade 2 ja 2a suhtes KSH I etapi aruandes toodud tingimus viia uuring läbi ainult must-toonekurg ja merikotkas suhtes. Keskkonnaamet leidis, et lisada tuleb juurde ka uuringud hanede, luikede ja sookurgede peatumiskohtade ja liikumisteede uurimiseks. Vastavad uuringud on vajalikud, kuna lähtuvalt keskkonnaseire infosüsteemis olevatest hanede, luikede ja sookurgede rändepeatuspaikade seirete andmetest võivad alad 2 ja 2a jääda nende liikide</p>	<p>Planeerimise järgmistes etappides tuleb läbi viia täpsemad analüüsid sobiva tuulikute arvu ja paigutuse määramiseks.</p> <p>Ala 5 puhul on aruandes välja toodud, et näidismodelleerimise aluseks olnud esialgse tuulikute arvu ja paigutuse korral on tõepoolest müra normtasemed näidisarvutuse põhjal teatud piirkondades ületatud ning seetõttu tuleb alale 5 tuulikute kavandamisel tõenäoliselt tuulikute paigutust muuta ja/või teatud piirkonnas tuulikute arvu vähendada. Samas on ka selge, et arvestades arendusala suurus, on ala 5 puhul siiski võimalik mitmeid tuulikuid kavandada. Detailses mõju hindamise faasis tuleb seega ette näha tuulikute arv ja paigutus, mis tagab müra normtasemetele vastava olukorra.</p> <p>Mõju varale on hinnatud KSH I etapi aruande ptk 2.2.5. Täpsed ligipääsuteede ja põhivõrguga ühendamise lahendused selguvad eriplaneeringu detailse lahenduse etapis.</p>
--	---	--

	<p>rändekoridori alale (kogumid Nätsi-Võlla rabas, Tõhela-Ermistus ja Varbla laidudel ning ranna ääres). Seega on ka Keskkonnaamet leidnud, et KSH I etapi aruanne on puudulik mitmes osas. Sellele vaatamata on vallavolikogu jällegi otsustanud KSH I etapi aruande vastu võtta ja piisavaks lugeda ning edasisel menetlusel lähtuda ainult nõuetest mida on välja toodud KSH I etapi aruandes.</p> <p>Lisaks on äärmiselt pinnapealselt KSH I etapi aruandes suhtunud ka müra ja varjutamise teemasse ning aruandest ei selgu, et järeldus, mille kohaselt on võimalik tuulikud paigaldada alale 2 ja 2a viisil, mis tagab müra normtaseme ja varjutuse soovitatavate tasemete järgimise, tugineks igakülgsele ja põhjalikule analüüsile ja müra modelleerimisele ning kumulatiivsele hindamisele olemasolevate müraallikatega. Rõhutame veelkord, et KSH I etapi aruande koostajale olid teada Mäli tuulikute asukohad ja ka neist leviv müratase, mida on Terviseamet käinud ka mõõtnud. Ometigi ei ole peetud vajalikuks nende andmetega arvestada ja teha uuringuid, kuidas planeeritaval alal mõjutab mürataseme tõusu tuulikute arv ja juba olemasolevad tuulikud (kumulatiivne mõju). Käesoleva seisukoha esitajad palusid ka, et iga mürakaardi juurde oleks esitatud ka täielik tabel tarkvarasse sisestatud andmetest ja kasutatud valemist. KSH I etapi aruandele neid kahjuks esitatud ei ole, mistõttu pole võimalik kontrollida, kas need nn illustratiivsed ja pinnapealsed mürakaardid näitavad ka adekvaatset olukorda.</p>	
--	---	--

	<p>Kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu menetluse esimest osa – sobivaima asukoha valik – on oma mahult ja eesmärkidelt üldplaneeringu koostamisega sarnanev menetlus, millele järgneb detailplaneeringuga sarnane menetlus (detailse lahenduse koostamine sobivaimasse asukohta, millega määratakse püstitatava ehitise ehitusõigus ja lahendatakse muid detailplaneeringule seatud ülesandeid – PlanS § 111 lg 1). Seega peab KSH I etapi aruanne vastama samadel nõuetele ja mahule ja detailsuse astmele, nagu see oleks tehtud üldplaneeringu menetluses. Esitatud KSH I aruanne ei ole sellise sisu ja detailsusega, ei juba eespool viidatud keskkonna hinnangu osas ega ka inimeste tervise ja heaolu kaitse osas.</p> <p>PlanS § 75 lg 1 p 22 kohaselt on üldplaneeringu ülesanne müra normtasemete kategooriate määramine. Seejuures peaks KSH I aruanna vastama järgmistele küsimustele alade 2 ja 2a osas: 1) Millised on piirkonna praegused müratasemed ja kas on probleeme? 2) Milline peaks olema alade 2 ja 2a mürakategooriad (atmosfääriõhu kaitse seaduse § 57) on otstarbekas määrata arvestades kavandatavaid arenguid? 3) Kas kavandavad müra normtasemed (vt keskkonnaministri 16.12.2016 määruse nr 71 „Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid“ Lisa 1 on saavutatavad? KSH I etapi aruanne esitatud küsimustele vastuseid ei anna, mistõttu on ka selles osas aruanne äärmiselt puudulik. Sama kehtib ka ala 5 ja 5a osas, kus aruande kohaselt jäävad inimeste kodud alale lähemale kui 1km.</p>	
--	--	--

	<p>Arvestades juba olemasolevat olukorda ei ole piisav KSH I etapi aruandes lihtsalt sedastada, et kui tuulikute ja eluhoone vahele jääv puhver on 1000 m, siis on kõik korras. Hinnata tuleb kumulatiivselt kõiki mürahäiringuid, nii juba eluhoonetele liiga lähedale ehitatud tuulikutest tulenevat müra kui ka seda, et iga täiendav tuulepark toob endaga kaasa täiendava müra. Kuna juba ehitatud tuulikud tekitavad olenevalt ilmastikust normtasest ületavat müra, siis ei ole võimalik nimetatud piirkonda ehitada juurde rajatisi, mis tööstusmüra veelgi tugevdavad. Arvamuse esitaja leiavad, et vajamineva puhvri hindamisel, kui kaugale tuulik peab eluhoonest ja õuealast jääma, on oluline roll ka kavandavate tuulikute kõrgusel. KSH I etapi aruandes on üksnes üldiselt mainitud, et tuulikute ja eluhoone vahele peab vähemalt jääma 1000 m puhver ning siis on kõik justkui korras. Arvamuse esitajad sellega ei nõustu, sest selline arusaam pärineb ajast, mil maismaale ehitatavate tuulikute kõrgus jäi maksimaalselt 100 meetrile. Eriplaneeringu materjalides on aga välja toodud, et eeldatavalt jäävad plaanitavate tuulikute kogukõrgused 200–300 m vahemikku. Mida kõrgem on tuulik, seda pikem peab olema ka puhvertsoon, mis jääb elamute ja tuulikute vahele. 200-300m kõrguste tuulikute puhul ilmselgelt ainult 1000 m puhvertsoon ei ole piisav.</p> <p>Näiteks elektrituuliku paiknemise kaugus avalikult kasutatavast teest on otseselt sõltuvusse pandud tuuliku masti kõrgusest ja rootori diameetrist. Mida kõrgem mast ja pikem rootori diameeter, seda kaugemalt peab tuulik avalikult kasutatavast teest jääma. Miks sarnase meetodiga ei arvestata</p>	
--	--	--

	<p>tuulikute paiknemist ka eluhoonetest ja arvatakse, et olenemata sellest kui kõrge tuulik on, piisab kui tema kagus elamust on vaid 1000 m, on arusaamatu. Lääneranna valla elanikud on talunud oma kodudes Mäli tuulepargist ja Tamba tuulepargist tekkivat müra juba aastaid ning paljud kinnitavad, et ebasoodsate ilmastikuolude korral kandub väga häiriv müra nende kodudeni ka siis kui tuulik jääb enam kui 2000 m kaugusele. Seega 1000 m puhver olemasolevatest hoonetest, ilmselgelt ei ole piisav inimeste tervise kaitseks ja häiringu minimeerimiseks.</p> <p>Samuti ei ole KSH I etapi aruandes vähimalgi määral analüüsitud seda, et alale nr 2 ja 2a tuulepargi rajamine asetab Helmüla justkui lõksu, sest sellisel juhul on Helmkülas elavad inimesed ümbritsed praktiliselt igast ilmakaarest tuulikutega. Mäli tuulepargi ehitamisel ei arvestanud vald inimeste tervise ega heaolu kaitsega. Tuulikud ehitati eluhoonetest napilt 500-600 m kaugusele, mis on toonud kaasa häiriva ja normtaset ületava müra esinemise, kuid vald ei ole selles osas siiani midagi inimeste tervise kaitseks ette võtnud. Käesoleva eriplaneeringuga paralleelselt on menetluses ka detailplaneering, millega samuti planeeritakse ala 2 ja 2 a lähedusse tuulikute ehitust.</p> <p>KSH aruanne peab ka välja selgitama mõju piirkonnas elavate inimeste varale. KSH I etapi aruandes ei ole nimetatud valdkonda üldse hinnatud, mistõttu on ka selles osas aruanne vastuolus KeHJS § 40 lg 2.</p> <p>Vaidlust ei saa olla asjaolu üle, et tuulepargi toimimiseks peab see olema lülitatud ka elektrivõrku</p>	
--	---	--

	<p>ning tuulepargile peab olema tagatud ka juurdepääs. Kui paljusid naabruses ja vallas üldiselt asuvaid kinnistu omanike see võib puudutada ning kas nad peavad arvestama oma kinnistute sundvõõrandamisega või oma kinnistute osas sundvalduste seadmisega, aruandest jällegi ei nähtu. Samuti ei nähtu, kas sellega tulenevalt võib piirkonnas asuva õhuliini elektripaigaldise pinge kasvada ja seetõttu suurenda kaitsevööndi ulatus, sest elektriohutusest tulenevalt on piiratud tegutseda õhuliini kaitsevööndis. Kui kasvab õhuliini nimipinge, kasvab ka õhuliini kaitsevöönd, näiteks 35 kV (kaasa arvatud) kuni 110 kV nimipingega liinide korral on kaitsevöönd 25 meetrit, kuid 220 kV kuni 330 kV nimipingega liinide korral juba 40 meetrit.</p>	
--	--	--

	<p>16.10 Kokkuvõte Võttes aluseks esitatud seisukohad ja jäädes ka 15.08.2022 esitatud arvamuses esitatud argumentide juurde, mis käsitlesid seda, et KSH I etapi aruanne on puudulik ning seda ei saa heaks kiita, kokkuvõtvalt leiame, et arvamuse avaldamiseks esitatud eelnõud alade 2 ja 2a, 3, 4, 5 ja 5a, 6 ning osaliselt ka ala 7 osas on õigusvastased, sest nendega on põhjendamatult võetud vastu KSH I etapi aruanne ja otsustatud edasi minna alade detailse lahendusega ehk alad sobivaks tunnistada.</p> <p>Eelnõud on õigusvastased ka seetõttu, et lähtudes eriplaneeringu algatamise eesmärgist saab nimetatud planeeringu lõppastmes kehtestada ainult ühe ala osas, seetõttu on mitme ala sobivaks lugemine õigusvastane. Eriplaneering algatati sobiva asukoha leidmiseks ühe tuulepargi rajamiseks, seega ei saa siia juurde pookida ja hiljem kehtestada eriplaneeringut, mis lubab ehitada mitu tuuleparki. Selle peaks välistama ka asjaolu, et paralleelselt on menetlemisel valla üldplaneering ning reeglina tuleb oluliste ruumiliste mõjudega ehitiste asukohad määrata üldplaneeringuga. Planeerimisseaduse ühene mõte on, et olulise ruumilise mõjuga ehitise kavandamise esimene eelistus peaks alati olema üldplaneering, et tagada terviklik ruumi läbimõtestamine ja areng.</p> <p>KSH I etapi aruanne on suurte ja oluliste puudujääkidega, mistõttu see ei vasta KeHJS § 40 lg-s 4 p 3, p 4, p 5 ja p 6 ettenähtud nõuetele ja seetõttu ei saa KSH I etapi aruannet võtta vastu.</p>	<p>16.10 Jääme eriarvamusele. Selgitused, miks mitme ala sobivaks lugemine ei ole õigusvastane, on toodud p16.1 - 16.5 vastustes. Ei saa nõustuda väitega, et KSH I etapi aruanne on oluliste puudustega. KSH I etapi aruanne on kooskõlastatud Keskkonnaameti poolt.</p>
--	---	--

	<p>PlanS § 109 lg 2 sätestab, et asukoha eelvaliku otsuse vastuvõtmisega kinnitab kohaliku omavalitsuse volikogu, et valitud asukoht on kõige sobivam kohaliku omavalitsuse eriplaneeringuga kavandatava ehitise püstitamiseks ning ehitise asukoht, püstitamise üldised tingimused, asukoha eelvaliku tegemine, asukoha eelvaliku otsus ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruanne vastavad õigusaktidele ning keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande väljatöötamise kavatsuses sisalduv teave on piisav erinevate kaalutud asukohtade vahel valiku tegemiseks.</p> <p>Kuna KSH I etapi aruanne on olulise puudustega, siis ei saa vallavolikogu kinnitada, selle vastavust õigusaktidele ning lugeda, et selles sisalduv teave on piisav erinevate kaalutud asukohtade vahel valiku tegemiseks. Kuna asukoha valiku langetamine tugineb KSH I aruandes sisalduvale teabele, mis on antud juhul ebapiisav, siis on õigusvastased ka esitatud eelnõud alade osas, sest need tuginevad olulisele kaalumisveale ja põhjendamiskohustuse rikkumisele.</p> <p>Arvamuse avaldajate ettepanek on, et vallavolikogu ei võtaks vastu KSH I etapi aruannet ja ei teeks asukoha valiku otsust enne kui KSH I etapi aruandes on puudused kõrvaldatud. Asja menetlemine edasi ja otsuste vastuvõtmine, mis tugineb õigusaktidega vastuolus olevale KSH I etapi aruandele tooks kaasa oluliste kaalutusvigadega õigusvastased haldusaktid.</p>	
--	--	--

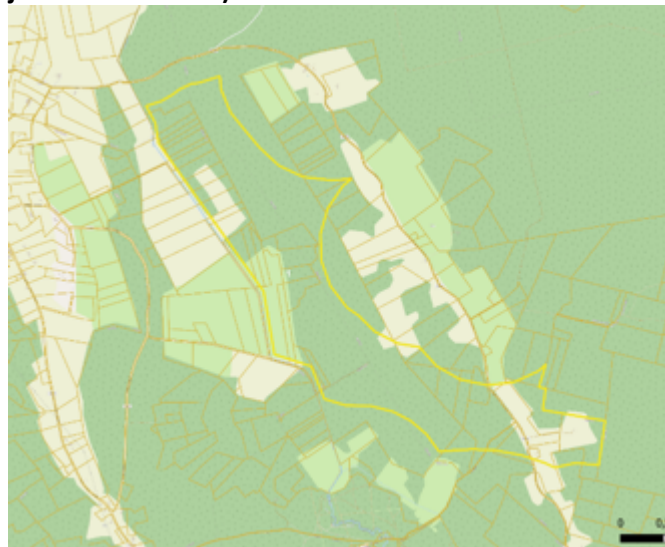
<p>17. Sunly AS (2022/8-11/1859-4; 01.11.22)</p>	<p>17.1 Tuuleenergia alade valiku praeguses staadiumis ei tohiks üheselt aluseks võtta Keskkonnaameti esmaseid informatiivseid puhvreid. Keskkonnaameti poolsete puhvrite rakendamisel on kasutatud dokumendis „Maismaa tuuleparkide mõjust elustikule ja Keskkonnaameti soovitusel nende planeerimise kohta kohaliku omavalitsuse üldplaneeringutes“ märgitud puhvreid ja sama dokumendi selgitavas osas on märgitud, et maismaa tuuleparkide planeerimise kriteeriumite puhul on tegemist Keskkonnaameti poolsete soovitustega, mitte õigusakti põhinevate kohustuslike vahemaadega. Eelpool nimetatud dokumendis on lisaks märgitud, et „<i>Soovituste range järgimine näiteks kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu või detailplaneeringu protsessis ei pruugi olla põhjendatud, kuna nende planeeringuliikide puhul tuleb planeeringuprotsessi käigus viia läbi asjakohased ning asukohast lähtuvad analüüsid, mis peavad andma konkreetse planeeringuprotsessi käigus lõpliku vastuse tuulepargi või üksiktuuliku rajamise võimalikkuse ja kaasnevate keskkonnamõjude kohta.</i>“</p> <p>Keskkonnaameti poolt koostatud ja puhvrite aluseks olevas dokumendis on veel täiendavalt lisatud, et planeerimisel saab puhvrite ulatusi (st tuulepargi ohutut kaugust ohustatud objektist) lähtudes kohapealsetest oludest täpsustada (kuna üle-eestiliselt ei ole puhvritesse jääva maa-ala puhul tegemist looduslikult, maakattelt või maakasutuselt sarnase, samal viisil liikide poolt kasutatava alaga) ning märgitud, et teatud konkreetsest asukohast, liigi leiukohast ning liigi käitumuslikest iseärasustest lähtudes võib puhvrite ulatuse vähendamine olla põhjendatud.</p>	<p>17.1</p> <p>Selgitame, et eelvaliku ja KSH I etapi aruande staadiumis on mõjude hindamise ülesanne välja tuua alade lähteandmed järgneva KSH aruande koostamiseks ning anda hinnang ala põhimõttelisele sobivusele tuuleenergeetika arendamiseks tuginedes teadaolevale ja hindamise ajal mõistlikult kättesaadavale informatsioonile.</p> <p>Ala nr 3 puhul ei ole tuuleenergeetika arendamist välistatud, vaid KSH I etapi aruande koostamisel kogutud teabele tuginedes on välja toodud vaid asjaolud, mis võivad potentsiaalselt tuuleenergeetika arendamist alal nr 3 raskendada ning seega omada huvitatud osapooltele tähendust ala edasisel arendamisel. KOV EP menetluses peab kohalik omavalitsus kokkuvõttes välja selgitama, millises asukohas, kas ja millistel tingimustel on huvitatud isiku huvi realiseeritav (vt TlnRnKo, 3-21-810, p 26). Vastava objektiivse asjaolu esiletoomist ei saa pidada ebaproportsionaalseks. Samuti on Keskkonnaameti suunistest lähtumine kooskõlas ettevaatuspõhimõttega (KeÜS § 10 lg 1).</p>
--	---	---

	<p>Alapeatükis 1.1 on ebaproportsionaalne välja tuua, et alal 3 võib tuuleenergeetika arendamine osutada keerulisemaks. Sarnaselt teistele aladele annab täpsema ülevaate detailne lahenduse käigus läbiviidavad uuringud.</p>	
--	--	--

	<p>17.2 Ala 1</p> <p>Lääneranna valla tuuleparkide eriplaneeringu asukoha eelvalik ja I etapi aruandes on märgitud, et Keskkonnaameti poolsete puhvrite rakendamisel märtsis 2022 vähenes ala nr 1 pindala oluliselt ja seetõttu otsustati see ala edasisest analüüsist välja jätta. Siinkohal juhime tähelepanu kirja sissejuhatuses kirjeldatud puhvrite määramise alustele ja seda ei tohiks praeguses etapis üheselt mõista tuuleenergiaalade hulgast välja arvamise aluseks.</p> <p>Ala nr 1 planeeringualade hulgast välja jätmise täpsemaks põhjuseks praeguses etapis on olnud Keskkonnaameti puhvritest Varbla must-toonekure püsielupaiga 3 km puhver. Teeme ettepaneku praeguses etapis jätta ala nr 1 planeeringualade hulka, kus teostada täiendavad uuringud ja küsida ekspertarvamus, kuna Varbla must-toonekure püsielupaigas asuva pesa kohta käivate elektrooniliste seireandmete kohaselt (alates 2009) ei ole must-toonekurg kordagi pesa asustanud ja viimatistes kirjetes on pesakohta asustanud hiireviu (III kat) („EELIS (Eesti looduse infosüsteem), Keskkonnaagentuur“), kus ei ole põhjendatud rakendada 3 km puhvrit. See 2022 aastal kohapeal läbi viidud täiendavate uuringute kohaselt on pea varisenud. Lisaks asub Varbla must-toonekure püsielupaik lähedal hoonetele (alla 1 km) ja elupaigas oleks vaja teostada täiendavad uuringud (elupaiga kestlikkus, kaasnevad liigid jm). Juhul, kui uuringute tulemusega tuvastatakse, et arhiveerimine ei ole vajalik, siis on must-toonekure tegevuskavas märgitud, et pikaajaliselt (enam kui 10 aastat asustamata) elupaikades võib vajadusel kaaluda</p>	<p>17.2 Nõustume, et Keskkonnaameti puhvrid on soovituslikud. Kuna väljapakutud ala ei kattu elu- ja ühiskondlike hoonete 1 km puhvri ja valdavalt ka teiste olulisemate puhvritega, otsustati võimaldada ala edasist uurimist. Kattumine Keskkonnaameti puhvritega on siiski indikaator teadaolevatest potentsiaalselt olulise keskkonnamõjuga riskikohtadest. Seetõttu tuleb väljapakutud alale täiendavalt läbi viia ka I etapi keskkonnamõju strateegiline hindamine. Ala sobivus otsustatakse peale nende aladele uuringute läbiviimist ja I etapi aruande koostamist. Eeldatavalt võiks uuringute läbiviimiseks ja I etapi läbiviimiseks piisata 2 aastast, põhjendatud vajaduse puhul on võimalik otsuse ooteperioodi pikendada.</p>
--	---	---

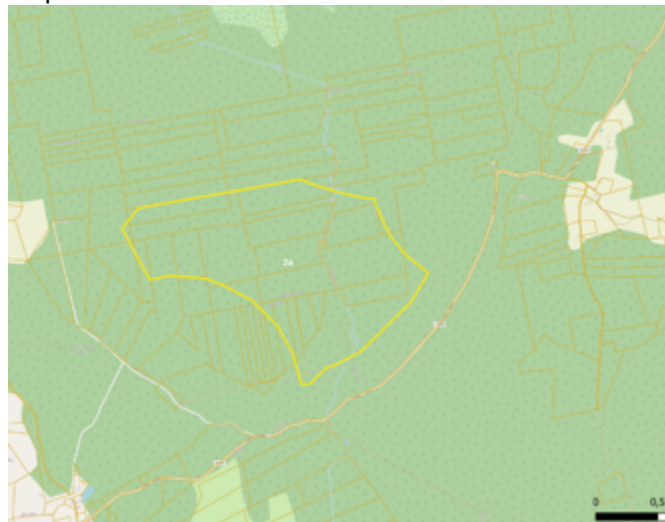
leebema kaitsekorra rakendamist ja see võiks olla peale toitumisalade analüüsi aluseks puhvri osaliseks vähendamiseks.

Teeme ettepaneku lisada ala nr 1 tagasi arengualade juurde võttes edelapoolseks ala piiriks sh Varbla must-toonekure püsielupaiga puhvrissi jääv ala kuni Kolga jõe ehituskeeluvööndi ida poolse küljeni (vt joonis nr 1 – ala 1).

17.3 Ala 2a

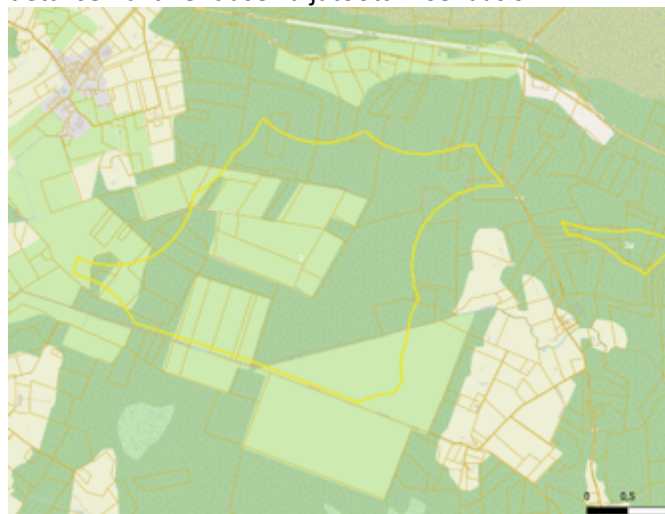
Tuulearenguala nr 2a osas teeme ettepaneku praeguses staadiumis laiendada ala põhjasuunas ca 300 m võrra (vt joonis nr 2). Laiendatav ala on välja jäetud seoses Paadrema looduskaitsealale märgitud III kaitsekategooria liikide teder ja laanepüü elupaikade 600 meetriste puhvrite tõttu. Paadrema looduskaitsealale märgitud tedre ja laanepüü elupaigad ei pruugi olla enam ajakohased seoses alade muutustega ajas ning peale täiendavate uuringute läbiviimist võib olla piisav ka 300 meetrine puhver arenguala suunal. Lisaks asuvad laiendataval alal peamiselt lagedaks raiutud metsamaa alad, mis ei ole eelpool nimetatud liikidele sobilikud.

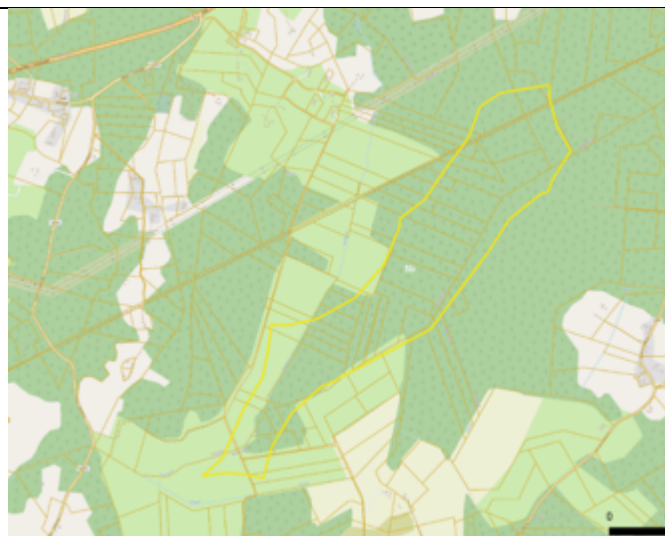
17.3 Sarnaselt alaga nr 1 jääme seisukohale, et ala väljapakutud laiendust on otstarbekas edasi uurida ja hinnata. Väljapakutud alal nr 2 laiendusele (nummerdatud täiendatud planeeringu materjalides kui 2b) tuleb täiendavalt läbi viia ka I etapi keskkonnamõju strateegiline hindamine. Ala sobivus otsustatakse peale nende aladele uuringute läbiviimist ja I etapi aruande koostamist. Eeldatavalt võiks uuringute läbiviimiseks ja I etapi läbiviimiseks piisata 2 aastast, põhjendatud vajaduse puhul on võimalik otsuse ooteperioodi pikendada.

	<p>17.4 Ala 3 ja 3a</p> <p>Praegu olemasolevate andmete kohaselt on ala nr 3 võimalik mõju kõige suurem põhjaosas asuval rohevõrgustiku alal, kus asuvad lisaks eriplaneeringu nahkhiirte ekspertarvamuse kohaselt mitmed potentsiaalsed nahkhiirtele sobilikud puistud. Ala nr 3 rohevõrgustiku ala välja jätmisel palume kaaluda võimalust lisada alale 3 täiendavalt juurde edelaservas asuvad põllumassiivid ja ala piiriks lugeda sirgjooneliselt Paadrema jõe ehituskeeluvööndiga paralleelne piir (vt joonis 3 – ala nr 3). Lisatud alal tuleks teostada täiendav uuring, mis arvestab võimalikku mõju lisatud alal ja Paadrema looduskaitsealal elutsevatele liikidele (sh teder). Alal nr 3 asuva rohekoridori asukoha osas teeme ettepaneku nihutada seda ca 500 meetrit kagu suunas ja vajadusel jätta koridor arengualast välja. Uuel rohekoridori alal asuvad ortofotolt tuvastatav kõrgema puittaimestikuga kaetud ala, Paadrema jõgi koos kallastega ja see võiks olla looduses perspektiivseks rohekoridori alaks ja liikumise suunaks. Rohekoridori ala täpsemate piiride osas võime edastada täpsemad kaardiandmed eraldi kirjuna.</p> <p>Lisaks palume täiendada tuuleenergia arengualana lisada alast nr 3 ca 850 m ida suunas asuv Keskkonnaameti puhvrite alusel sobilik ala (joonisel 3 – 3A). Linnustiku kaitse osas on ala nr 3A läheduses samad linnustiku puhvrid (sh Tuhu kaljukotkas, Mõtsu must-toonekurg), mis alal nr 3 ning detailse lahenduse väljatöötamise faasis saab teostada neile võimaliku mõju uuringud ning vajadusel arvestada liikide nõudlustega. Ala 3A põhjapoolse külje piiriks on Tuhu kaljukotka 2 km puhver. Kaljukotkastel on peamisteks</p>	<p>17.4 Sarnaselt alaga nr 1 jääme seisukohale, et väljapakutud alasid on otstarbekas edasi uurida ja hinnata. Väljapakutud aladel tuleb täiendavalt läbi viia ka I etapi keskkonnamõju strateegiline hindamine. Ala sobivus otsustatakse peale nende alade uuringute läbiviimist ja I etapi aruande koostamist. Eeldatavalt võiks uuringute läbiviimiseks ja I etapi läbiviimiseks piisata 2 aastast, põhjendatud vajaduse puhul on võimalik otsuse ooteperioodi pikendada.</p>
--	--	--

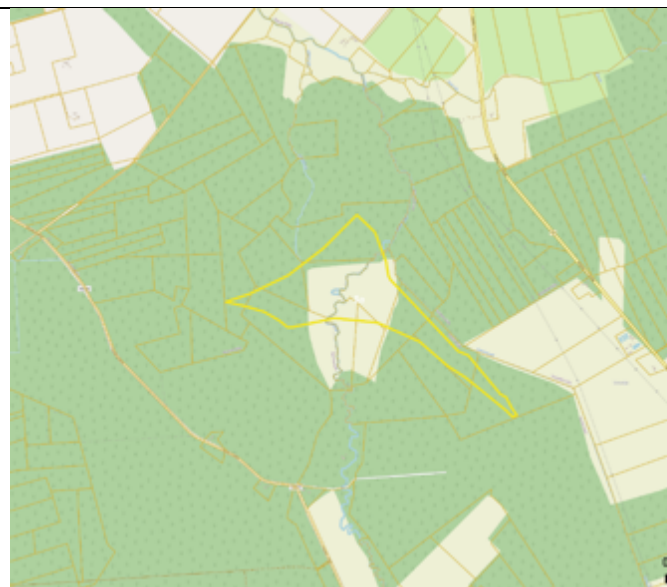
toitumis- ja elualadeks suured lagedad soo ja rabamassiivid (ca 5 km ulatuses pesast). Kirjeldatud suuremad soo- ja rabamassiivid ei jää joonisele märgitud ala nr 3A suunas, vaid asuvad pesast loode, põhja, kirde ja ida suunas (Lõunasoo/Tuudi raba, Tuhu soo, Oidermaa soo). Selleks, et välistada ala 3 ja 3A läheduses asuva väiksema sooala (Paadrema soo) toitumisalana kasutamine, on vajalik teostada kaljukotka elupaigakasutuse osas täiendav uuring detailsema lahenduse väljatöötamise faasis.

	<p>17.5 Ala 5, 5a, 5b</p> <p>Teeme ettepaneku lisada täiendava alana ala nr 5 lähedal asuv ala 5b (vt joonis 4 – ala nr 5b). Ala 5b asub osaliselt Keskkonnaameti poolt koostatud sobivate alade kihil, kuid täiendavalt soovime praeguses etapis lisada alale ca 350 meetrine Nehatu must-toonekure puhvri välise serva kuna nimetatud püsielupaigas oleks vaja enne ala välja jätmist teostada täiendavad uuringud. Nehatu must-toonekure püsielupaigas läbiviidud „Kotkaste ja must-toonekure seire 2015-2021“ seireandmete kohaselt ei ole pesapaigas selle aja jooksul kordagi must-toonekure pesitsemist tuvastatud. 3 km puhvri rakendamisel nimetatud elupaigas oleks vajalik eelnevalt läbi viia täiendavad uuringud (elupaiga kestlikkus, kaasnevad liigid, pesa olemasolu) ning teostada must-toonekure toitumis- ja elualade analüüs. Uuringu tulemusi arvesse võttes saab rakendada vajalikku puhvri laiust ala nr 5b suunas.</p>	<p>17.5 Sarnaselt alaga nr 1 jääme seisukohale, et väljapakutud alad on otstarbekas edasi uurida ja hinnata. Väljapakutud aladel tuleb täiendavalt läbi viia ka I etapi keskkonnamõju strateegiline hindamine. Ala sobivus otsustatakse peale nende aladele uuringute läbiviimist ja I etapi aruande koostamist. Eeldatavalt võiks uuringute läbiviimiseks ja I etapi läbiviimiseks piisata 2 aastast, põhjendatud vajaduse puhul on võimalik otsuse ooteperioodi pikendada.</p>
--	---	--

Ala 5a osas teeme ettepaneku muuta osaliselt ala piire ja pikendada ala kagusuunas (vt joonis nr 5 – 5a). Lääneranna valla tuuleenergia eriplaneeringu nahkhiirte ekspertarvamuse kohaselt asuvad ala 5a kirdepoolses nurgas nahkhiirtele vajalikke varjetingimusi pakkuvad ja elupaigaks sobivad puistud ning Oiderma peakraavist edelapool joonisel märgitud alal kirjeldatud puistuid ei esine. Ala 5a pikendamine Kunila väike-konnakotka puhvrise on põhjendatud kuna erinevate ekspertarvamuste kohaselt on väike-konnakotkale piisav ka alla 2 km laiune puhver. Varasematel tuuleenergia arengualade puhul on peale täiendavaid elupaiga kasutamise uuringuid väike-konnakotka puhvrit arenguala suunas vähendatud isegi alla 1 km laiuseks (Mälgandi väike-konnakotka püsielupaik). Seega on põhjendatud praeguses staadiumis arenguala pikendamine kuni Kunila väike-konnakotka püsielupaiga 1 km puhvrini.

Lõpetuseks lisame, et oleme võimalike negatiivsete mõjude vältimiseks tellinud eelpool kirjeldatud planeeringualade lähedale jäävatel kaitsealuste liikide elupaikades täiendavad uuringud, kus on esmased välitööd teostatud ja nende tulemused saame edastada lähiajal täiendava kirjana.

<p>18. Keskkonnaamet (2022/8-11/2399-2; 16.12.22)</p>	<p>Lääneranna Vallavalitsus esitas Keskkonnaametile täiendavaks kooskõlastamiseks Lääneranna valla tuuleparkide eriplaneeringu asukoha eelvaliku ja keskkonnamõju strateegilise hindamise (edaspidi KSH) I etapi aruande koos eelvaliku otsuste eelnõuga. Keskkonnaamet on varasemas kirjas muuhulgas välja toonud, et alade 3 ja 6 planeerimine on tuuleenergeetika arendusalana tõenäoliselt perspektiivitu. Oleme jätkuvalt seisukohal, et varasemas kirjas väljatoodud põhjustel on alade planeerimine väga keerukas ning riskantne. Rõhutame, et kuigi nimetatud alade puhul on strateegilisel tasemel võimalik liikuda eriplaneeringu II etappi, moodustab eeldavalt tegelik arendusvõimalus I etapi aruandes toodud ala suurusest väga väikese osa. Keskkonnaamet kooskõlastab planeerimisseaduse § 105 lg 1 alusel Lääneranna valla tuuleparkide eriplaneeringu asukoha eelvalikuotsuste eelnõuja keskkonnamõju strateegilise hindamise (edaspidi KSH) I etapi aruande tingimusel, et alade 3 ja 6 osas lisatakse Keskkonnaameti märkused (olulised riskikohad, millega tuleb KSH II etapi koostamisel arvestada) Lääneranna Vallavolikogude otsuste eelnõudesse.</p>	<p>Täname seisukoha eest.</p>
<p>19. Veljo Kaptein (e-kiri 22.11.2022)</p>	<p>Olen tutvunud dokumendiga tutvunud ja ka varemalt nendel teemadel vestelnud arendajaga. Vabandan, et ole jõudnud vastust varem saata ja ma ei tea kas sellest nüüd ka enam kasu on, aga siiski annan tagasidet, et minu heakskiit on sellele eriplaneeringule olemas.</p>	<p>Täname seisukoha eest.</p>

<p>20. Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (2022/8-11/1858-2)</p>	<p>Edastasite Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile (TTJA) 27.09.2022 kirja nr 2022/8-11/1858-1, millega soovisite kooskõlastust Lääneranna valla tuulikuparkide eriplaneeringu asukoha eelvaliku vallavolikogu otsuste eelnõudele ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruandele. Planeeringu eesmärgiks on leida tuulepargi (või -parkide) ja selle toimimiseks vajaliku taristu rajamiseks sobivaimad asukohad Lääneranna vallas. Planeeringuala on kogu valla territoorium suurusega 1362,67 km². Eriplaneering algatati Laanenurga Tuuliku OÜ taotluse alusel, kes soovis rajada tuuleparki Lääneranna valla Helmküla, Piha ning Kilgi külade territooriumil asuvale 276,6 ha suurusele maaalale. TTJA-l puuduvad täiendavad märkused ja ettepanekud esitatud dokumentidele.</p>	<p>Täname seisukoha eest.</p>
<p>21. Terviseamet (registreeritud 2022/8-11/1858-3)</p>	<p>/.../ Terviseameti lääne regionaalosakond on tutvunud esitatud planeeringumaterjalidega ning kooskõlastab Lääneranna valla tuulikuparkide eriplaneeringu asukoha eelvaliku vallavolikogu otsuste eelnõud ja keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) I etapi aruande. Amet on nõus, et kõigi arendusalade puhul tuleb täpsemalt hinnata müra, vibratsiooni, madalsagedusliku heli ning varjutuse teket ja levikut.</p>	<p>Täname seisukoha eest.</p>

<p>22. Ingka Investments OÜ (2022/8-11/1849-3)</p>	<p>Ingka Investments Estonia OÜ kinnitab dokumendi käesoleva aruande sisu ning on tutvunud sisuga. Vastuväiteid aruandele ei ole ning soovime järgnevas etappides olla arutellu kaasatud.</p>	<p>Täname seisukoha eest.</p>
<p>23. Evecon OÜ (2022/8-11/1849-3)</p>	<p>Teen ettepaneku ala 3 asukoha eelvaliku eelnõus mõjude hindamise ja detailse lahenduse täiendavate tingimuste loetelus punkti nr 6 kohta. Palun muuta sõnastust järgmiselt: 6. Loobuda ala 3 arendustegevusest või Välja töötada rohevõrgustiku detailne lahendus, mis tagaks Lääneranna üldplaneeringus (ÜP) kavandatava rohevõrgustiku koridori toimimise. Eveconile teadaolevalt on Keskkonnaamet seisukohal, et tuuleparkide planeerimine rohevõrgustiku aladele ei ole välistatud, seetõttu ei tohiks seada ennetavaid tuuleenergeetika arendamist takistavaid piiranguid asukoha eelvaliku faasis. Täpsem mõju rohevõrgustikule selgitatakse välja detailse lahenduse faasis. Planeeritavat tugialade vahelist rohekoridori tuleks muuta selliselt, et see jääks alast nr 3 välja või oleks planeeritust kitsam. Detailse lahenduse etapis ei tohiks olla välistatud tuulikute planeerimine rohekoridori alale, kui on täidetud tingimus rohekoridori toimivuse osas.</p>	<p>Oleme seisukohal, et praegune sõnastus võimaldab samuti detailse lahenduse väljatöötamist, mis tagab rohevõrgustiku toimivuse. Kuna tegemist on põhimõtteliste võimalustega, mida kajastatakse ka aruandes, on need välja toodud ka otsuse eelnõus. Otsuse sisupunktid võimaldavad ala 3 lõikes eriplaneeringu edasist menetlemist, mistõttu ei peeta vajalikuks sõnastuse muutmist.</p>

<p>24. Irbeni OÜ (2022/8-11/2454-1)</p>	<p>Irbeni jääb oma 27.10.2022 seisukohas väljendatu juurde, ent lähtuvalt 21.11.2022 ja 09.12.2022 toimunud aruteludel saadud sisendist on valmis sama seisukoha osa I („Ala nr 7 edasisest planeerimisest ja arendamisest“) alapunkti A („Ala nr 7 tuleb analoogselt teiste aladega määrata sobivaks alaks koos tingimusega viia detailse lahenduse etapis läbi linnustiku uuring.“) osas <u>kompromisslahenduse välja pakkuma, mis koosneks järgmistest kumulatiivsetest aspektidest:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vastavalt Rahandusministeeriumi 10.02.2022 kirjale nr 15-3/1227-2 võetakse KOV EP asukohtade (alade) eelvaliku otsused vastu etapiviisiliselt ning ala nr 7 osas veel asukoha eelvaliku otsust ei tehta (ka negatiivset otsust mitte). Ala nr 7 osas jätkub KOV EP menetluse asukoha eelvaliku tegemise etapp. 2. <u>KOV EP järgse ala nr 7 osas on asukoha eelvaliku otsuse vastuvõtmise eeltingimuseks KOV EP EV ja KSH I eelnõu ptk-s 1.1 sätestatu: „1) Viia läbi linnustiku uuring (uuringud korraldada sarnasel põhimõttel nagu teiste arendusalade puhul (vt ptk 1.2 punkt 10). Ala 7 puhul on lisaks avajalik teostada rändeliikumise uuring, mille Lääneranna valla tuuleparkide eriplaneeringu asukoha</u> 	<p>Võtame teie ettepaneku teadmiseks ja vastame väljatoodud aspektidele järgnevalt:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1., 2. Kinnitame, et ala nr 7 osas ei võeta vastu otsust ala sobivuse osas. Kahe aasta jooksul võimaldatakse ala täpsemat uurimist ja mõjude hindamist vastavalt I etapi aruande ptk 1.1 sätestatule. 3., 4. Eriplaneeringu menetlus ja sellele järgnevate projekteerimistingimuste ja ehitus- ning kasutusloa väljastamine toimub vastavalt kehtivale Ehitusseadustikule. 5. I etapi aruande ptk 1.1 ja kaardirakendust uuendatakse, ala nr 7 osas kasutatakse mõistet “I etapi hindamise vahetulemusena ebasobiv ala”. Selline sõnastus ei ole vastuolus praeguse hindamise raames teostatud Natura hindamise tulemustega ja samas annab selge sõnumi, et võimaldatakse ala edasist uurimist ja hindamist.
---	--	--

	<p><i>eelvalik ja I etapi aruanne 7 puhul registreeritakse lindude lennuteed, - kõrgused ja võimalikud peatuskohad ning vajalik võib olla 3D radari kasutamine); 2) Tuginedes linnustiku uuringu tulemustele viia läbi Natura hindamine Väinamere linnualale 3) Juhul, kui Natura hindamise tulemusel selgub, et alale 7 tuulepargi rajamisel puudub ebasoodne mõju Natura võrgustiku alade kaitse-eesmärkidele (või on mõju võimalik leevendada), koostada alale nr 7 keskkonnamõju strateegilise hindamise I etapi aruanne (PlanS §par 104) 4) Menetleda aruannet ja täiendavat eelvaliku otsuse eelnõud vastavalt Plans § 105-109.“</i></p> <p>3. KOV EP järgse ala nr 7 asukoha eelvaliku tegemise edasises menetluses, kui täiendavad uuringud, sh Natura asjakohane hindamine on jõudnud järeldusele ala sobivuse või vähemalt osalise sobivuse osas tuulepargi püstitamiseks, lähtutakse eesmärgist anda uuringute ning Natura asjakohase hindamise tulemusi arvestades KOV EP asukoha eelvaliku otsuse vastuvõtmise järel tuulepargi (<i>elektrituulikute ning elektrituulikuid omavahel ja neid liitumispunktiga ühendavate seadmete,</i></p>	
--	--	--

	<p><i>ehitiste ning rajatiste, sh kõrgepinge kaabli ja/või õhuliini ja alajaama) rajamiseks <u>projekteerimistingimused</u> (detailse lahenduse koostamise etappi läbimata).¹¹</i></p> <p>Vastava eesmärgi täitmiseks on Irbeni huvitatud isikuna valmis alal nr 7 tegema asukoha eelvaliku etapis punktis 2 nimetatud linnustiku uuringu eelprojekti täpsusastmes ehk hindama muuhulgas konkreetseid tuulikute positsioone. Uuringute ja Natura asjakohase hindamise tulemuste alusel valitaksegi välja tuulikute positsioonid, mille osas projekteerimistingimused anda (<i>või projekteerimistingimuste andmise võimatuse korral detailse lahenduse koostamise etappi liikuda</i>).</p> <p>Ala nr 7 sobivuse või vähemalt osalise sobivuse otsustamisel kaalutakse siiski lisaks keskkonnavalastele küsimustele ka muid aspekte, st kogu arendusega seotud kumulatiivset mõju keskkonnale (sh võttes arvesse nt kauguse põhivõrgust ja võimalikud ühendusega seotud täiendavad keskkonnamõjud jms).</p> <p>4. Lääneranna vald annab alal nr 7 projekteerimistingimused (<i>või kaasab projekteerimistingimuste andmise võimatuse korral alternatiivina detailse lahenduse koostamise menetlusse huvitatud isikuna</i>) ja ehitusloa <u>ainult</u></p>	
--	---	--

	<p>arendajale, kellel on ala nr 7 vastu selge arendushuvi, kes esitab vastava taotluse ning kes teostab või kannab punktis 2 nimetatud täiendavate uuringute ja toimingute kulud, mille käigus välja valitavatele tuulikupositsioonidele on tal maa kasutamiseks kokkulepped.</p> <p>Nimelt, KOV EP EV ja KSH I eelnõu ptk-s 1.1 on samuti viidatud, et ala nr 7 osas menetluse jätkamise eelduseks on selge arendushuvi. Ala nr 7 asukoha eelvaliku vallavolikogu otsuse eelnõus (mida küll nüüd vastu ei võeta) on märgitud: „Täiendavate uuringute läbiviimise menetlust alustada juhul, kui tuulepargi arendamisest huvitatud isik on esitanud vastava taotluse ning nõustub kandma kõik uuringute ja keskkonnamõju strateegilise hindamisega seotud kulud.“</p> <p>KOV EP koostataksegi, kui kellelgi on reaalne huvi konkreetse olulise ruumilise mõjuga objekti püstitamise vastu. Huvitatud isiku taotluse alusel algatatud KOV EP menetluses peab kohalik omavalitsus kokkuvõttes välja selgitama, millises asukohas, kas ja millistel tingimustel on huvitatud isiku huvi realiseeritav.“^[2]</p> <p>Rahandusministeerium on ka planeerimine.ee portaalis selgitanud: „Meeles tuleb pidada, et KOV EP pole strateegiline planeerimisdokument – detailne lahendus tuleb koostada asukohas (või asukohtades), kus on olemas reaalne arendushuvi,</p>	
--	--	--

sest kui planeeringut ei asuta ellu viima viie aasta möödumisel KOV EP kehtestamisest, siis kaotab planeering kehtivuse (PlanS § 122 lg 4).⁴³

Arvestades asjaolusid ongi reaalne arendushuvi isikul, kes esitab taotluse ning viib läbi või kannab punktis 2 nimetatud vajalike uuringute ja toimingute kulud.

5. EV ja KSH I ning asukoha eelvaliku vallavolikogu otsuste eelnõusid tuleb läbivalt muuta ning mitte kasutada ala nr 7 kohta määratlust „ebasobiv ala“. Samuti tuleb eemaldada eksitav väide, justkui Väinamere linnuala Natura asjakohane hindamine välistaks juba eos ala nr 7 arendamise.

Nimelt, Rahandusministeeriumi 10.02.2022 kirja nr 15-3/1227-2 kohaselt peab teiste alade asukoha eelvaliku otsuste vastuvõtmisel olema üheselt selge, et ala nr 7 kohta (negatiivset) otsust tehtud ega KOV EP menetlust lõpetatud pole ning ala nr 7 osas jätkub 14.05.2020 algatatud KOV EP menetlus asukoha eelvaliku tegemise menetlusetapis.

Irbeni on oma 27.10.2022 seisukoha ptk-s I.B välja toonud viited EV ja KSH I ning asukoha eelvaliku vallavolikogu otsuste eelnõudele, kust kohati tuleneb, justkui ala nr 7 tunnistatakse „sisuliselt“ ebasobivaks (ka teiste alade vallavolikogu asukoha eelvaliku otsuste eelnõudes on ala nr 7

	<p><i>kohta kasutatud sama eksitavat sõnastust).</i></p> <p>Tegemist on PlanS § 109 lg 2 mõttes segadusttekitav terminoloogiaga.</p> <p>Samuti on Irbeni oma 27.10.2022 seisukoha ptk-s I.B välja toonud, et EV ja KSH I eelnõu ptk-s 2.4.1 toodud Natura asjakohase hindamise järeldusi tuleb korrigeerida nii, et ei jääks eksitavat muljet, justkui Väinamere linnuala kohta oleks läbi viidud Natura asjakohane hindamine, mis kinnitaks ümberlückamatult ebasoodsat mõju ning välistaks edasise tuuleparkide arendamise alal nr 7 ehk kohustaks justkui arendamisest loobuma. Natura asjakohane hindamine peaks sisaldama „täielikke, täpseid ja lõplikke seisukohti ning järeldusi, mis hajutaksid kõik teaduslikult põhjendatud kahtlused“ ning nii negatiivne kui positiivne arvamus peavad samast lävendist lähtuma.^[4]</p> <p>Palun kinnitage, et kompromisslahendus eeltoodud kujul on sobiv.</p> <p>Irbeni jääb muude 27.10.2022 dokumendis esitatud seisukohtade ja ettepanekute juurde. Irbeni soovib kokkuvõttes Lääneranna vallale olla hea ja usaldusväärne partner ning loodame, et arvestate meie ettepanekutega, mis aitavad kaasa taastuvenergeetika arendamisele. Oleme mõistagi valmis täiendavatele küsimustele vastama.</p>	
--	--	--

	<p>^[1] Rahandusministeerium on eelnõu 696 SE raames välja töötanud PlanS-i muudatusettepaneku, mille kohaselt KOV EP detailse lahenduse koostamise etapist on võimalik loobuda, kui puuduvad välistavad tegurid tuulepargi edasiseks kavandamiseks projekteerimistingimustega, sealhulgas on asukoha eelvaliku otsuses toodud projekteerimistingimuste andmise aluseks olevad tingimused - https://planeerimine.ee/wp-content/uploads/Tuuleparkide-planeerimist-kiirendavad-muudatused.pdf</p> <p>^[2] TalRKO nr 3-21-810, p 21 ja 26.</p> <p>^[3] https://planeerimine.ee/aktid-ja-kohtulahendid/orme-planeerimine/kas-olulise-ruumilise-mojuga-ehitise-asukoht-on-voimalik-valida-mitmes-kohas-ja-koostada-ka-detailne-lahendus-mitmes-kohas/</p> <p>^[4] Euroopa Komisjoni juhised „Natura 2000 alade kaitsekorraldus. Elupaikade direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 sätted“ (2019/C 33/01), pkt 4.6.1.</p>	
--	--	--